

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus XX. Varia Opuscula Concilii Tridentini Executionem, Publicationem,
Apologiam, Interpretationem, modum tractandi Doctrinam, Decretorum
Conciliationem, pluriumque de illis dubiorum Resolutionem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

æquè antiqua ac Ecclesia toto orbe diffusa, & per omnes ætates transmissa, usque ad litterarum datam, hinc favorabiliter & benignè Tituli videntur esse interpretandi; & vitia, si quæ suspicantur, contemnenda, præsertim si quæ factus fuit Titulus primordialis, ætate, hæc pro vitis non haberentur: de cæteris subsequen-
tibus juxta primævum judicandum est.

TITULUS XX.

VARIA OPUSCULA Concilii TRIDENTINI Executionem, Publicationem, Apologiam, Interpretationem, Modum tractandi Doctrinam, Decretorum conciliationem, plurimumque de illis Dubiorum resolutionem contingentia.

PRÆFATIO.

IN *Notis Historicis circa Concilia Generalia*, de TRIDENTINO non pauca observavimus, utpote necessaria, ad susceptam illorum inter se comparisonem absolvendam. Multò plura seorsim tractanda supersunt, quæ ad *Capita*, in *TITULO* comprehensa, reducuntur: hæc autem singula peculiari notatione dignissima illius Decreta Jus novissimum continent, quo non cognito, Jus anterius, vix explicari potest. Hinc enim discitur quod illi additum est; quæ in illo mutationes factæ sunt. Multa, præterea, contra Concilium Tridentinum dicta sunt, quæ, pro posse, diluere oportet. Extant nonnulla, quæ videntur contraria, vel obscura sunt; quæ, proinde, conciliatione, vel expositione indigent; non ubique recepta, quæ statuit circa Disciplinam: circa quod notanda *NATIONES*, quæ receperint, quæve non receperint; quo nodò, & quandò receptæ fuerint, singulares Regulæ circa illius Interpretationem statuta, innumeræque hinc ortæ *Declarationes*, circa quas plura discutienda fuerunt, propter Regiones in quibus illa auctoritatem habent. Extant apud *FAGNANUM* plurima notanda circa has Declarationes, nec non quædam Axiomata Generalia circa idem Concilium, quæ seorsim colligere ac explicare necesse fuit. His de causis facta sunt, quæ eduntur, Opuscula.

SECTIO I.

CAPUT PRIMUM.

EXCERPTA à CONCILIIS GALLIÆ Concilio TRIDENTINO posterioribus, circa Executionem Decretorum illius.

Post finem Concilii *Tridentini*, decem Concilia in Galliis habita fuere. *Primum*, RHEMENSE, ann. 1564. *Secundum*, ROTHOMAGENSE, an. 1587. *Tertium*, RHEMENSE, an. 1583. *Quartum* BURDIGALENSE, eodem anno. *Quintum*, TURO-
NENSE eodem anno. *Sextum*, BITURIGENSE an. 1584. *Septimum*, AQUISEXTIENSE, an. 1585. *Octavum*, TOLOSANUM, an. 1590. *Nonum* NARBONENSE 1609. *Decimum* BURDIGALENSE an. 1624.

Dumque *Tridentinum* durabat, unum habitum fuit *Narbone*, an. 1551. 10. Decemb. post *Sessionis XIV.* Tridentini, quæ est 1551. 25. Novemb. & 4. sub JULIO III. cœpit enim *Narbonense* hoc Concilium 10. Decemb. ejus Anni, & absolutum est die

20. ejusdem Mensis, CONCIL. Tom. XV. p. 3. Porro: notabile est, quod, licet Concilium hoc *Narbonense* de multis egerit rebus, quæ discussa fuerunt in his XIV. *Sessionibus* ipsi anterioribus; nihil tamen dicat, undè inferri possit, quod harum *Sessionum* Decreta viderit, vel se ipsis conformare studuerit: quod ut comprobetur, Decreta de *Fide Catholica*, de *Tonsurâ & Habitu Clericali*, de *Prædicatione Verbi Dei*, de *Prædicantibus adversis*, & de *Præbendâ Theologali*, de *Dimissoriis*, de *Sacramentis Penitentia & Eucharistia* legantur. Patet ex citatis hujus Concilii *Narbon.* Canonibus, collatis cum Decretis correspondentibus laudatarum *Sessionum*; quod non præceperit Parochis, ut Gregi suo doctrinam illarum *Sessionum* exponant; sed jubet, ut eum erudiant juxta Articulos à Facultate Parisinâ, procurante FRANCISCO I. confectos, ut essent regula doctrinæ, donec Concilium Generale controversiam ejus temporis diremisset. Quamvis igitur Concilium hoc *Narbonense* magna partî *Tridentini* posterius sit, haud tamen ex illis est Conciliis, quorum *Excerpta* daturi sumus, circa *Executionem* Decretorum Concilii Tridentini.

De cæteris dicendum in genere, quod conveniunt in duplici capite valdè notabili. 1. Singula promiscuè receperunt omnia Decreta Tridentini circa *Fidem*; receperunt, inquam, sine examine, seu discussione: idè quod ipsi vîsa sint evidenter consona Traditioni Ecclesiarum suarum, à quâ recesserant Hæretici his Decretis damnați. Factum hoc probatur per Professionem fidei à quâ incipiunt, quæ est illa à PRO IV. proposita, Articulum expressum ad receptionem eorundem Decretorum continens, Excipiendum tamen est primum Concilium Rhemense, quod inchoatum est tùm, cum hæc Professio fidei nondum in Gallias pervenerat, quippe quæ data sit Idibus Novembris 1564. CONC. Tom. XIV. p. 946. ac Concilium hoc auspiciatum est 25. ejusdem Mensis 1564. CONC. Tom. 15. pag. 53.

Sed quantum Concilia hæc unius labii sunt in receptione Decretorum Concilii *Fidem*, tantumdem, circa acceptationem, modumque acceptandi Decreta *Disciplina*, discrepant; nullum est enim, quod hæc universa receperit, eorumque Executionem jufferit: quod, profectò, oritur ex eo, quod illa omnibus Provinciis ex æquo non convenirent, vel, quæ necessaria, vel utilia erant alicui Provinciæ; alii inutilia erant.

Præterea, plura ex iis ita sunt recepta, ut nulla Concilii Tridentini mentio facta fuerit. Nonnulla recepta, quatenus ab hoc Concilio confecta, ipsiusque sub nomine: quæ in formâ aliud est discrimen inter Concilia Galliæ, nimirum, quod alia recipiant multa Decreta hoc modo, alia verò, pauciora. Ratio est, quod Concilium Tridentinum in Regno publicatum non fuisset; imò Rex huic promulgationi intercederet: utendum erat temperamento pro variâ locorum, temporum & personarum qualitate; ideoque, alia plus, alia minus adhibuerunt, ut mox patebit.

CAPUT II.

Concilium RHEMENSE.

Concilium 1. Rhemense habitum fuit annis 14. priusquam Decretum contra Matrimonia Claustrina conversum fuisset in Legem Civilem, per *Constitutionem Blesensem*; ideoque, ab eo publicando abstinuit; sed Decretum fecit consimile, opportuno tempore promulgandum. Eodem modo se gessit quoad Decretum circa Nuptias coactas; quapropter, utrumque Decretum seponit cum hac Inferiptione; *Decreta à Synodo quidem probata, sed nondum publicata.* Eandem ob causam, nec non ob offensam à Tridentinis Patribus Galliæ illatam, Synodus Rhemensis neque in his duobus Decretis, neque in cæteris ab eodem Concilio excerptis, facit mentionem Loci, in quo illa

Receptio
Generalis
Decretorum
circa Fidem.

Exceptio
Concilii
Rhem.

Decretorum
Disciplina
receptio.

Matrimo
Clandest.

illa desumpfit. Tot sunt ferè hujus rei exempla, quot Statuta hujus Synodi; nam pleraque è Concilio Tridentino derivata sunt; iisdemque, ut plurimum, verbis concepta; nec tamen illud laudatur. Hoc specialiter videtur in 4. ubi recipitur mutatio, quam fecit, quoad Impedimentum Cognationis Spiritualis; in 5. pertinente ad tempus, quo Nuptiæ interdicuntur, atque ad earum præparationes; in 7. quod concursum quemdam introducit in promotione ad Beneficia Curata; in 9. pertinente ad qualitates primæ Tonfuræ requisitas, & Privilegia Tonfuratorum; in 10. restitui jubente munera Ordinum Minorum; in 11. approbante illos seorsim conferri cum aliquo interstitio; in 12, 13, 14. quæ jubent, ut Ordinandi alicui Ecclesiæ addicantur, vel determinant Ætatem requisitam ad Sacros Ordines, vel statuunt Examen, sive Scrutinium, ad Ordines, Candidatis subeundum; in 15. & 16. jubentibus, ut Clerici promoti ad Ordines, eos exercent antequam ad Superiores ascendant, utque Ordines gratis conferantur; in 17. docente, quemadmodum Clerici vivere, atque in omnibus se gerere debeant. Observatio circa curam, quæ Concilium 1. Rhemense à laudando Concilio Tridentino abstulit, dum ejus Decreta Disciplina describeret, confirmatur per Statutum 2. ubi de Fide, sanæque Doctrinæ agendo, jubet, eam in hujus Concilii Definitionibus hauriri, plurimamque ejus mentionem facit, quia, hoc in Capite, nullo temperamento opus erat, cum Gallia, quoad hoc, nihil in Concilio desiderare posset.

Ordines.

Fides.

CAPUT III.

Concilium ROTHOMAGENSE.

Concilium hoc an. 1581. habitum, sæpè Tridentinum laudat, sæpiusque ejus non laudati Decreta describit, recipiendo Professionem Fidei P I I IV. Tit. de Fide, unà recipit Decreta Concilii Tridentini circa Dogma, in Professione hac enumerata: vel indicata, cum expressâ Concilii ejus mentione.

Breviarium.

T I T. de Cultu Divino, laudat Decretum Concilii Tridentini de Reformatione Breviarii, jubetque, ut juxta hoc Decretum, & Constitutionem P I I V. fiat.

Sacramenta.

Agendo de Sacramentis, præcipit Parochis, ut eorum effectus plebi exponant, juxta Doctrinam Catechismi Romani, qui ex Tridentini præcepto factus fuit. Eodem Titulo, loquendo de Baptismo, describit Statutum Tridentini Cap. 2. S E S S. XXIV. de Reform. Matrim. circa Patrinus, eorum qualitatem, numerum, Tabulas Baptismorum, & Cognationem proveniente ex Officio Patrini in hoc Sacramento.

Missa.

T I T. de Sacrificio Missæ, describit id, quod Concilium Sacerdotibus præcipit; nimirum, ut confitentur ante Missam, si possint. Describit pariter interdictum ejusdem Concilii, ne Presbyter scandalosus finatur celebrare, neve in Domibus privatis, & extra loca benedicta celebraretur.

Matrim.

Pauca sunt in Decretis Concilii Tridentini circa Matrimonium, quæ Synodus Rothomagensis non adoptaverit, sive illud laudando, sive non. Nam, postquam declaravit se optavisse, ut Decretum Concilii Tridentini circa Reformationem Matrimonii, promulgatum fuisset in Gallia, ut posset declarare nullum Matrimonium extra præsentiam Parochi, duorumque, aut trium Testium contractum, & sic perniciosis effectibus Matrimoniorum clandestinorum obviare; jubet, ut Plebs de hujus peccati atrocitate moneatur, deque Decreto, quod Concilium Tridentinum illi opposuit, & de pœna excommunicationis in fontes lata; denique suspendit ipso facto Sacerdotem huic Matrimonio assistentem, in hoc imitando Tridentinum. Deinde, describit Statuta Concilii circa Banna, tempus prohibitum, celebrationem ab alio, quam à proprio Parocho, libertatem Matrimonii, Matrimonium Gyrovagorum, Concubinatum extra vel intra Matrimonium.

Tom. I.

Decreta Concilii Tridentini circa qualitates Episcopatu requisitas, informationem de vitâ & moribus promovendorum, tempus ac locum consecrationis eorum, Residentiam, obligationem annuntiandi Verbi Divini leguntur quoque ibidem T I T. de Episcop. & Capitul. Idem est de Statutis Tridentini circa Dignitarios & Canonicos, eorum Ætatem, Gradus, Promotionem ad Ordines, Residentiam, & similia.

Officia Ecclesiastica.

Summa Decretorum Concilii Tridentini circa Ordinationem, Visitationem, Celebrationem Synodi Diocesana, Electionem in ea faciendam Scrutatorum, sive quoad Ordines, sive quoad Beneficia, inferitur T I T. de Episcopi Officio.

Varia Decreta Concilii Tridentini congesta sunt sub TITULO de Officio Curator. aliorum Presbyteror. ac Paroecianor. Offic. Talia sunt 1. Decreta circa Residentiam Paroeciorum, eorum obligationem ad erudendum Gregem suum, modum augendi reditum Paroeciarum, quæ victum honestum præstare nequeunt; Concilium Tridentinum laudatur quoad Residentiam. 2. Decreta circa Tabulas Baptismi, & Matrimonii. 3. Decreta, quæ loquuntur de approbatione ad Prædicandum, & Confessiones audiendas, iis necessariâ, qui non obeunt illa munera ratione Beneficii sui, deque punitione Concionatorum, qui docent errores, vel scandalum sermonibus suis movent. 4. Decreta circa reductionem Missarum aliarumve fundationum. 5. Decreta circa obligationem audiendi Sacrum & Prædicationes, sive Instructiones, in Paroeciâ.

Pæraque Decreta de Regular. S E S S. XXV. collocata sunt in T I T. de Monaster. Talia sunt ea, quæ respiciunt obligationem servandi Vota Religionis, maximè votum paupertatis; Noviciatum, seu Probationem, & Professionem; libertatem quoad utramque; clausuram, visitationem, translationem Monasteriorum sceminarum, quæ ruri sita sunt: hic pluries laudatur Concilium Tridentinum. Sub T I T. de Jurisdictione Eccles. reperitur substantia Cap. 3. Sess. XXV. versantis circa usum Excommunicationis, & Monitoriorum. Ibi quoque decernitur Executio Decreti circa Seminaria, quæ fit deinde sub T I T. de Scholar. & Seminar. fundatione &c. nec semel Concilium Tridentinum laudatur.

CAPUT IV.

Concilium 2. RHEMENSE.

IN Epistolis Indictionis 2. Concilii Rhemensis an. 1583. legitur eam fieri consequenter ad Decretum Concilii Tridentini, circa celebrationem Conciliorum Provincialium.

In Præfatione Cardinalis GUISTIACUS innuit, Statuta hujus 2. Synodi facta fuisse ad procurandam executionem Decretorum Tridentini necessariorum ad reformationem abusuum urgentium; dicendo, se, dum sperat quotidie, expectatque ampliorem publicationem Concilii Tridentini, providere interea restitutioni Disciplina, & ponendæ regulæ morum tam Cleri, quam populi: nam verba hæc amplior publicatio, significant eum habuisse in animo aliquam, sed minus amplam facere. Hoc confirmatur per subsequentia excerpta ejusdem Synodi, in quibus Decreta Concilii Tridentini laudantur, vel describuntur.

Executio Concilii.

Capite 1. Synodus omnia Decreta Concilii Tridentini circa Dogma, recipit unà cum Professione Fidei P I I IV. quæ illa numerat inter Ecclesiæ Definitiones credendas & profitendas. Cap. 2. de Cultu Divino, juxta Decretum de Invocat. Sess. XXV. dicitur, nullam Imaginem novam venerationi Fidelium exponendam esse, sine approbatione Episcopi, ve ejus Vicarii.

Dogma.

T I T. de Ordine, non semel laudatur Concilium Tridentinum 1. Jubendo, ut Ordines conferantur juxta præscriptum ejus. 2. Vetando, ne Beneficium, quod Titulo Clericali deputatur, resignetur, sine hujus circumstantiæ mentione, sub pœna nullitatis. 3. Monendo, ut, in Promotione ad Beneficia, observetur Statutum Tridentinum Cap. 18. S E S S. XXIV. circa

Ordines.

N 2

con-

concursum ad Beneficia Curata. In eod. Titulo describitur aliquid è Tridentino, quod non laudatur.

Matrimonium.

Hoc peculiare est TITULO de *Matrim.* quòd Synodus ad verbum referat Decretum Concilii Tridentini circa Matrimonia Clandestina, quod Synodus præcedens adoptare timuerat, ejusque executionem decernere. Eidem Decreto jungit plura loca Caputum sequentium ejusdem Sessionis; specialiter circa Tempus prohibitum, & limitationem Impedimentorum, tum Cognationis spiritualis, tum Affinitatis per viam illicitam, necnon honestatis publicæ ex Sponsalibus provenientis.

TITULUS de *Seminario* evidenter tendit ad executionem Cap. 18. Sess. XXIII. de *Reform.* nam, præterquam quod laudatur Tridentinum, plura Capita ex eo sumpta sunt.

TIT. de *Clericis* in genere laudatur Decretum Concilii Tridentini contra Clericos concubinos, caveturque, ut contra eos, ratione in eo præscripta, procedatur.

TIT. de *Monast.* inserta fuere quædam Decreta Concilii Tridentini Sess. XXV. de *Regular.* Primum respicit Confessionem & Communionem Monialium semel in Mense, & extraordinarios Confessarios bis, terve in anno concedendos.

Concilium Tridentinum ter laudatur TIT. de *Curat.* 1. Cavetur, ut juxta dispositionem Concilii Tridentini, sententiæ circa Portiones congruas executionem, non obstante Appellatione, fortiantur. 2. Dicitur, intentionem Concilii esse, ut Parochi non residentes dictâ Portione congruâ non fruantur. 3. Præcipitur iisdem Parochis, ut commissum sibi Gregem erudiant juxta Doctrinam contentam in Catechismo ex jussu Tridentini confecto.

Statuta Tridentini circa Canonicos, eorum Residentiam, vel Absentiam, distributiones, honores, quos debent Episcopo, inferuntur TIT. de *Capite & Canon.* Decretum Tridentinum contra Clericos concubinos nominatim applicatur Canonicis eidem vitio obnoxiiis.

TIT. de *Episcopis*, visuntur quædam Decreta Concilii Tridentini circa officia Episcoporum: putâ, residenti, vitandi luxum, frugalitatem servandi, impediendi alienationes vetitas, & invigilandi, ut licitæ fiant juxta Legem. Sunt quoque nonnulla circa eorum jura; putâ, ne quis sine eorum licentiâ concionetur.

Cùm Tridentinum pluribus in locis de simoniâ egerit, pluries quoque laudatur à Rhemenfi Synodo TIT. de *Simon.* 1. Hæc prohibet, ne quidvis pro Ordine exigatur, excepto jure Secretarii seu Notarii, ad decimam unius Aurei partem restricto. 2. Ne quid à Canonicis exigatur pro jure ingressus. 3. Ad obvian-dum simoniæ in receptione Monachorum & Monialium, vetat, ne Monasteria plures admittant personas, quam alere possint.

Cap. 3. Sess. XXV. de *Reform.* describitur TIT. de *Jurisdictione*, ubi prohibetur, ne ii, qui non habent talem potestatem, Monitoria concedant, vel excommunicent, neve ea concedantur aliis, quam ex causis gravibus, decerniturque, ut excommunicati, qui annum transigunt non petendo absolutionem, suspecti sint hæreseos.

CAPUT V.

Concilium BURDIGALENSE.

Concilium hoc habitum an. 1583. Concilium Tridentinum expressè laudat Cap. 5. decernitque executionem Decreti vetantis, ne Missa celebretur in locis ab Episcopo non approbatis. Eiusdem mentionem facit Cap. 8. præcipiendo Parochis, ut ejusdem Concilii Tridentini Catechismum assidue tractent; item sequitur Decretum circa numerum Patrinorum, & restrictionem Cognationis spiritualis, Cap. de *Baptismo*. Loquendo de Penitentiâ laudat Decretum Tridentinum, vetans cuicumque Presbytero, ne Confessiones

audiat, nisi Parochus sit, vel ab Episcopo approbatus. Ibidem plura alia Decreta Tridentini non laudati referunt. Primum versatur circa institutionem Penitentiarum in singulis Ecclesiis Cathedralibus: aliud circa penitentiam publicam peccatorum publicorum: tertium respicit casus reservatos.

Agendo de Sacramento Ordinis, jubet observari Decretum, quod præscribit Ætatem Ordinibus Majoribus competentem, illudque nominatim laudat. Tum plura alia Decreta ejusdem Concilii non laudati referunt. Tale est Decretum circa qualitates ad Tonsuram requisitas: tale etiam Decretum circa Titulum Clericalem: tale est, denique, Decretum prohibens, ne quid pro Ordinibus exigatur, exceptâ aurei parte decimâ Notario concessâ.

Loquendo de Matrimonio, decernit executionem Decreti 1. de *Ref. Matr.* illudque è verbo ad verbum refert, & dicit, se id facere, quia medetur abusibus circa Matrimonium. Ibidem plura alia Decreta Concilii non laudati adoptat circa Cognationem spiritualem, & Affinitatem ex illicitâ copulâ provenientem. Quoad Decretum circa Impedimentum publicæ honestatis, res aliter se habet: nam Concilium laudat illud nominatim.

TIT. de *Episcopis*, cui plura Decreta Tridentini circa Episcopos inserit, quædam laudat, quædam non. Laudat Decretum circa Episcoporum frugalitatem & modestiam, quoad vestitum, & suppellectilem: laudat quoque Decretum circa Episcoporum Consecrationem: refert Decretum vetans, ne Episcopi cognatos suos è relictibus Ecclesiasticis ditent, non laudato Concilio Tridentino.

Loquendo de Canonicis, jubet observari quædam Decreta Tridentina circa Ætatem ad Dignitates requisitam; Ordinem requisitum ad suffragium in Capitulo; ordinem unicuique Præbendæ assignandum; tempus Servitii; causas excusationis ab assistentiâ ad Officium; distributiones ob id debitas, laudatque Concilium his verbis, proinde *Sacri Tridentini Concilii Decreta recollentes statuimus* &c. Ibidem refert Decretum Tridentinum vetans, ne spurii Clericorum filii Beneficium, vel Officium aut Pensionem habeant in Ecclesiis Patrum suorum, non laudato Concilio.

Eiusdem Tridentini meminit in duobus locis, TIT. de *Paroch.* 1. Præcipiendo Parochis, ut Dominicis ac Festis diebus aliquid è Catechismo Concilii exponant. 2. Jubendo, ut conficerentur Tabulæ Matrimoniorum contractorum circa formam Tridentini. Idem Concilium, loquendo de Residentiâ Pastorum, decernit executionem Concilii Tridentini circa Residentiam Episcoporum, & Curatorum; illudque laudat ac refert: *Merito itaque, Sancta Tridentina Synodus veterum Patrum Decreta innovans, sancit...* &c. *Nos cum tam salutare & necessarium Decretum, aliaque generis ejusdem velimus in nostrâ Provinciâ diligentissimè observari. Statuimus.*

Agendo de Prædicatione, Decretum Tridentinum laudat circa obligationem prædicandi in Episcopis & Parochis; *autoritatem Concilii Tridentini... secuti.* Cùm loquitur de vitâ ac moribus Clericorum, & statuit observanda circa Clericos impudicos, Tridentini autoritate utitur, in eo quod dicit, cognitionem & punitionem incontinentiæ Clericorum pertinere ad Episcopum: *Ad quos prædictorum omnium cognitio ex Sancti Concilii Tridentini autoritate tantum pertinet, feriantur.*

TIT. de *Examine*, sive *scrutinio*, quoad promotionem ad Beneficia, sub penâ nullitatis, observari jubet formam à Concilio Tridentino præscriptam, & Decretum ejusdem circa collationem Paræciarum per concursum, è verbo ad verbum refert.

TIT. de *Seminariis* factus est ad executionem Decreti Tridentini circa Seminaria, ut apparet, non solum ex similitudine, sed etiam ex eo, quod expressè dicat: *Itaque, ex ipsius Sacri Concilii Tridentini autoritate, Seminarium* &c. & infra, *Nos ex ejusdem Concilii Tridentini autoritate, ipsi Seminarium* &c.

TIT. de *Monasteriis*, Synodus non solum decernit observationem aliquot Decretorum Concilii Tridentini circa

Ordines.

Matrim.

Episcopi.

Canonici.

Parochi.

Regulares.

circa Regulares, eaque refert, laudato nominatim Concilio, ut videtur §. *quicumque* & §. *hortamur*; sed etiam dicit, *Omnia ejusdem Sanctæ Synodi Tridentinæ Decreta de Regularibus & Monialibus, non minus accuratè in omnibus Monasteriis observentur, ac si in his Constitutionibus nostris essent inserta.*

Libri. Eadem Synodus Tit. de Scholis, præcipit executionem Decreti Tridentini vetantis, ne imprimantur Libri sine Autoris nomine, & approbatione; & Decreti circa Editionem; & præterea, ut omnes Beneficiati, & maxime Curati, ad eam convenirent. Ibidem laudat expressè Concilium Tridentinum circa Electionem Scrutatorum, quæ singulis annis in Diocesanâ Synodo fieri debet: *In singulis Synodis anniversariis sex Examinatores, sive Sæculares, sive Regulares, juxta Sacri Concilii Tridentini Decreta instituantur.*

Tit. de Jurisdictione, referuntur Decreta Tridentina circa rectum usum Monitoriorum & Excommunicationis: item, circa reservationem concessionis illorum ad Episcopum.

Tit. de Synodis Diocesanis, Concilium Tridentinum laudatum videtur, inter Concilia, quæ Synodum Diocesanam præcipiunt: namque unum ex illis est, quæ eam statuerunt; & præterea, ut omnes Beneficiati, & maxime Curati, ad eam convenirent. Ibidem laudat expressè Concilium Tridentinum circa Electionem Scrutatorum, quæ singulis annis in Diocesanâ Synodo fieri debet: *In singulis Synodis anniversariis sex Examinatores, sive Sæculares, sive Regulares, juxta Sacri Concilii Tridentini Decreta instituantur.*

Archiepiscopus Burdigalensis, in Epistolâ hujus Synodi promulgatoriâ, significat, eam habitam fuisse, ad procurandam in Provincia executionem Decretorum reformationis Tridentinæ; *Ut Ecclesiasticæ remisso Discipline, dissolutioque salutaribus tandem Provincialis Concilii Decretis, ex ejusdem potissimum Concilii Tridentini præscripto reformaretur.*

CAPUT VI.

Concilium TURONENSE.

Concilium hoc an. 1583. habitum, Tit. de Baptism. executionem Decreti Tridentini numerum Patrinorum, necnon Cognationem spirituales restringentis decernit, non laudato Concilio. Eadem Synodus Tridentinum sequitur in eo, quod jubet, circa Matrimonium clandestinum, illudque laudat sub nomine Conciliorum, quæ hoc damnarunt; *Idcirco dictorum Conciliorum vestigiis inhaerentes, & infra districtè precipientes omnibus Ordinariis, ut cum primùm poterunt, curent Decreta Sanctorum Conciliorum de clandestinis matrimoniis populo publicari & explicari, in singulis suarum Dioceseon Paroecialibus Ecclesiis. Cum aliud non sit Concilium præter Tridentinum, quod sua Decreta contra matrimonia clandestina in Paroeciis publicari jusserit, & de quodam novo & speciali Decreto agatur, cujus publicatio non erat libera; valde credibile est, hunc Synodi Turonensis locum de Tridentino intelligendum esse, eo magis, quod adjiciat, se velle, ut 30. diebus post publicationem, matrimonium extrâ præsentiam Parochi duorumque aut trium testium celebratum, sit nullum, quod à solo Tridentino cautum fuit. Eodem Titulo refertur aliud Tridentini non laudati Decretum, quo nuptias benedici certis temporibus prohibetur.*

E Tridentino sumptum videtur ejusdem Synodi Statutum Tit. de Sacram. Ord. circa publicationem promotionis futuræ ad Ordines. Equidem nonnulla Concilia Provincialia Concilio Tridentino anteriora eandem publicationem instituerunt; verum ea forsitan nota non fuere Synodo Turonensi; namque illa sunt Germanica; non autem potuit ignorare Decreta Concilii Tridentini. Ut ut sit, neque Tridentinum, neque alius fons, in quo Turonensis haurire potuit hic designantur.

Synodus loquendo de Canonicis, multa decernit, quæ ex Tridentino videntur accersita, nec tamen hoc laudatur. Talia sunt 1. Statutum circa ætatem Dignitariorum, Curatorum, nec non Canonicorum Eccle-

Tom. I.

siarum Cathedralium; 2. Statutum ut tertia pars redditus Præbendarum convertatur in distributiones. 3. Statutum circa institutionem Penitentiarum, siquidem in eo requirit easdem qualitates ipsique idem privilegium indulget. 4. Statutum circa munera Theologorum Tridentino conforme.

Titulo de Paræcis plurima fit atque expressa Tridentini mentio, ubi agitur de obligatione recitandi Breviarium omnibus Beneficiatis imposita, necnon iis, qui in Sacris Ordinibus constituti sunt; nam dicitur, eos debere illud recitare juxta usum Breviarii jussu Tridentini confecti. 2. Ubi prohibetur, ne peccatores publici Sacrum celebrare sinantur, neve quis ipsi interfit: *secundum Concilii Tridentini Decreta*; 3. Cum novis Sacerdotibus præcipitur, ut primam Missam celebrent intra sex priores Menses promotionis suæ, sub pœnâ privationis fructuum sui Beneficii, *Concilii Tridentini Decreta insequentes.*

Referuntur quoque aliquot Decreta Tridentini non laudati: illud, puta, quo cavetur, ut certus Examinatorum numerus in singulis Synodis Diocesanis eligatur, qui discutiant aspirantes ad Beneficia Curata, & aliud circa Residentiam Curatorum.

Eadem Synodus, agendo de Regularibus & Monasteriis eandem præfinit ætatem Professioni Religiosæ, quam Tridentina & requirit similiter unum probationis annum, nullâ Concilii factâ mentione.

Loquendo de Monialibus Tit. XVII. plura alia ejusdem Tridentini non laudati Decreta refert. Talia sunt illud, quo 40. anni requiruntur in Abbatissâ, & 8. saltem anni professionis: Illud, quo excommunicantur ipso factò, qui coegerint fœminas ad profitendam Religionem, vel impederint, quominus profiterentur, necnon eorum coadjutores. Item Decretum circa reclamationem contra Vota, & illud, quo statuitur, ut Episcopus ante habitus susceptionem, iterumque antè Professionem puellas exploret.

Eadem Synodus, loquendo de Seminariis, expressè laudat Decretum Tridentinum circa hanc rem; nam jubet, ut illa in singulis Diocesebus instituantur juxta præscriptum Tridentini.

Denique, scribendo ad GREGORIUM XIII. suaque gesta exponendo, & eorum confirmationem petendo, dicit, *habebit ergo Sanctitas tua tuorum humillimorum servorum Turonensis Provincie Patrum Decreta è Concilio Tridentino Oecumenico excerpta, pro temporis instanti usu, conditione, & necessitate adeo accuratè & exquisitè per nos excerpta, ut nec majore studio, nec magis in omnium Provinciarum utilitatem fieri potuerint.*

CAPUT VII.

Concilium Bituricense 1584.

Epistola convocationis hujus Concilii docet ejus positum fuisse, non solum exequi Decretum Tridentini jubens, ut Concilia Provincialia celebrarentur, sed multo magis amplecti firmiter ejus Decreta &c. *Piè & prudenter universalis Tridentina Synodus... statuit, ut Synodi Provinciales celebrarentur... ut eodem spiritu Pastores simul congregati amplectantur, observent, explicent, suisque observanda proponant.*

Sed, licet hæc Synodus non monuisset sibi propositum fuisse, procurare executionem Decretorum Tridentini, id satis ex ejus Canonibus nosceretur; nam plures ex illò desumpti sunt, quod indicat illud frequenter laudando. Quatuor sunt exempla in Tit. III. Primum, in Cap. 3. ubi datur summa Decretorum, quæ vetant prædicare sine licentiâ Episcopi, vel quæ correctioni subjiunt eos, qui prædicant errores aut res scandalosas. Alterum Cap. 5. ubi refertur Decretum prohibens, ne Presbyteri, vel Monachi errantes prædicare sinantur, nisi ab Ordinario approbati fuerint. Tertium in Capite 6. ubi cum Tridentino prohibetur, ne Quæstores ulli collectas

N 3

faciant

faciant, nisi ab Episcopo causâ cognitâ consentiatur. Quartum legitur *Cap. 9.* cum eod. Concilio præcipitur Abbatibus & Prioribus Regularibus, vel Commendatariis, ut Professores in Theologiâ vel Scripturâ Sacrâ insintuant in singulis Monasteriis, quæ huic impensæ sufficiunt.

Præter Decreta Tridentina hic nominatim laudata, aliud ejusmodi non non laudati refertur; illud nempe, quod vetat Regularibus, ne concionentur in suâ Ecclesiâ sine benedictione Episcopi; ejusque licentiâ. Posterior clausula non existit in Tridentino sed est aliquid æquipollens: Nam vetat Regularibus, ne prædicent, *contradicente Episcopo*; porro non contradicere cum licet, est permittere.

Titulus IV. alia exempla suppeditat; nam *Cap. 1.* videtur Decretum prohibens, ne Libri Theologici vendantur, nisi ab Ordinario fuerint approbati; & *Cap. 3.* Decretum contra pravum usum & profanationem verborum Scripturæ Sacræ.

Cap. 1. Tituli X. cum Tridentino præcipit, ut Episcopi curent plebem erudiri circâ honorem Sacris Reliquiis debitum; nec tamen Concilii meminit. *Cap. 4. ejusd. Tit.* cum eodem prohibet, ne cultui Fidelium exponantur Reliquiæ, nisi ab Ordinario prius exploratæ & approbatæ fuerint, illudque nominatim laudat. *Præfatio & Canones de quotidianis distributionibus* totidem sunt probationes, quod hæc Synodus voluerit exequi Decreta Tridentinæ. Dicitur in *Præfatione*, eum qui non ministrat Ecclesiâ, non debere aliab Ecclesiâ. *Cap. 1.* dicitur, distributiones non debere dari iis, qui non intersunt Officio Divino, excepto casu valetudinis, vel evidentis Ecclesiæ utilitatis. Legitur in 2. quod Canonici studentes Præbendarum suarum redditus percipere debeant: In 3. Quod Canonicus non Subdiaconus vocem non habeat in Capitulo: In 4. nihil exigendum esse pro promotione ad Beneficia, apprehensione possessionis & ingressu in Præbendam, nisi id quod exigitur in opera pia convertatur in favorem Ecclesiæ. Porro, omnia hæc statuta vel dicta fuere à Tridentino. *Cap. 5. Tit. XXI.* Laudat Concilii Tridentini Decretum prohibens cuicumque Presbytero, sive Seculari, sive Regulari, ne Confessiones audiat, nisi ab Ordinario approbatus sit. *Cap. 2. ejusd. Tituli* refert Decretum Concilii jubens, ut pœnitentiæ publicæ peccator publicus subjiciatur, nisi Episcopus necessarium ducat publicam in secretam convertere, nec illud laudat. *Cap. 6.* cum Tridentino præcipit ut Pœnitentiarius in singulis Ecclesiis Cathedralibus instituat. *Titulo XXIV. de Ordine.* Synodus præcipit observationem plurium Decretorum Concilii Tridentini, quod tamen semel tantum laudat; scilicet *Cap. 6.* ubi permittit Episcopum conferre Ordines ratione triennis commensalitatatis. *Cap. 1.* cum Concilio jubet, ut Ordines publicè, & coram omnibus conferantur &c. *Cap. 3.* cum eodem Tridentino vetat, ne quis, nisi exploratus admittatur ad Ordines. *Cap. 4.* jubet servari Decreta Conciliorum circâ ætatem & qualitates Ordinandorum; in his autem tribus Canonibus non meminit Tridentini: credibile est tamen illud esse unum ex iis, quorum Decreta commendantur.

Cap. 1. Tit. XXVI. cum Tridentino prohibens, ne Ordines conferantur iis, qui non habent Titulum Clericalem, Concilium nominatim laudat.

Cap. 3. Tit. XXVII. jubet in omnibus Provinciâ Parœciis publicari Decretum Tridentini contra Matrimonia clandestina, dicitque, se id facere juxta præceptum ejusdem Concilii. *Cap. 5.* præcipit exequi Decretum jubens, ut Nuptiæ benedicantur à Parocho, duobus tribusve testibus præsentibus. *Cap. 7.* cum eodem Concilio præcipit, ut qui conjugari volunt, confiteantur & Communionem Sacram accipiant tribus diebus antea. *Cap. 11.* eos ipso facto excommunicat, qui Matrimonii libertatem, impediunt. *Cap. 12.* cum eodem Concilio vetat, ne peregrini ignoti ad Matrimonium admittantur, donec appareat de eorum statu. *Cap. 14.* cum eodem Concilio interdicit nuptias ab Adventu usque ad Epiphaniam;

& à die Cinerum usque ad Dominicam *Quasimodo.* Ex his omnibus Canonibus *Tertius* solum expresse Tridentinum laudat.

Cap. 1. Tit. XXXI. in quo agitur de recto & libero Excommunicationis usu, sumptum est à *Cap. 3. Sess. xxiv. de Reform.* neque illud laudat. Item *Can. 1. Tituli XXXII.* jubens, ut in Ecclesiis vacantibus Supplicationes fiant, pro obtinendo bono Episcopo, non laudat. *Cap. 1. Sess. xxiv. de Reform.* A quo sumptus est *Can. 1. Tituli XXXIII.* Cum Tridentino præcipit, ut Episcopus omnes Ecclesias quotannis visitet, quas visitandi jus habet, si fieri potest, nec illud laudat.

Titulus XXXIV. de Canonicis, plures habet Canones è Tridentino non laudato accersitos. Tales sunt, *Primus*, in quo prohibetur, ne Capitula conferant Beneficia personis, quæ qualitatibus requisitis careant. *Quartus*, loquens de ratione augendi redditus Præbendarum tenuiorum. *Quintus*, jubens, ut Dignitates conferantur viris probitate ac Scientia conspicuis, nec non Graduatis in Theologia, vel Jure Canonico. *Septimus* supponit Decretum Tridentini jubens institui Theologiæ Magistros, etiam in Ecclesiis Collegialibus Locorum ubi plebs abundat, observari; nam decernit munera horum Magistrorum perinde atque aliorum.

Plures extant Canones similes in *Titulo XXXV.* in aliquot Concilium laudatur. *Primus* est *Secundi* generis, & vult Parœcias conferri juxta formam à Tridentino præscriptam; scilicet per concursum. *Canones 3. 5. 6. 7. 12.* Sunt primi generis: 3. & 7. jubet, ut Parochus cogatur tot Vicarios habere, quod Parœciæ opus est. 5. Parochum residere præcipit, ut munera sua per seipsum obire possit. 6. Injungit Episcopis ut Vicarios substituunt Parochis, qui munera sua obire nequeunt. 12. Aperit vias providendi alimentis Parochorum, quorum redditus sunt tenuiores.

Tit. 36. tres videntur Canones Tridentini Decreta nominatim laudantes nempe 2. 3. 7. *Can. 2.* prohibet ne quis plura beneficia Curata habeat, decernitque, ut si qui plura possident, unum non elegerint intra sex menses, omnia ipso jure vacent; 3. præcipit, ut Parœciæ abusive unitæ dividantur, & revocentur ad priorem statum ab Ordinario. 7. Vetat usurpari jus Patronatûs, neve quis utatur eo quod sibi vindicat, nisi illud comprobaverit juxta formam à Concilio Trident. præscriptam. *Can. 4.* vetat ne beneficia Curata in simplicia convertantur, nec laudat Trident. à quo sumptus est.

Canones 3. 4. 6. Tit. 37. Idem præcipiunt quod Trident. circa ætatem requisitam, ad Professionem Religiosam, libertatem ejusdem Professionis, annum Novitiatus, seu Probationis, observationem accuratam Votorum, maxime paupertatis, nec tamen illud laudant.

Cap. 5. Tit. XLV. Duellum sub pœnâ excommunicationis prohibet cum Trident. quod non laudat.

CAPUT VIII.

CONCILIIUM AQUENSE.

Concilium hoc Rothomagensè imitando principio, declarat se proposuisse, ut supplicaretur Rex, ut Concilii Trident. publicationem iuberet, atque interea Episcopi singuli Decretorum ejus executionem procurarent pro virili, ad Conscientiæ suæ liberationem idecirco singulis dimittendo curam observandi quod ipsorum Diœcesibus congruum videretur, aliquorum duntaxat executionem præcipit, quæ toti Provinciæ necessaria duxit, de quibus folis loquimur.

Tit. de Matrimonio Synodus initio prohibet nediscendatur à Statutis Tridentini circa Matrimonium, tum specialiter præcipit, ut Matrimoniorum tabulæ seu gesta fiant juxta præscriptum Tridentini; jubet præterea, ut Decreta Tridentina, circa Matrimonium in vulgare idioma transferantur, distribuanturque Parochis, ut ea tertio quoque mense publicent; præcipit Parochis ut sedulo observent Constitutionem Concilii circa Matrimonium girovagorum; prohibet, ne personæ alterius

terius

terius Diœceseos conjungentur nisi habeant litteras testimoniales publicationum factarum vel omisarum juxta Decretum Concilii Tridentini. Uno verbo pauca sunt in Decretis Tridentini circa Matrimonium, quorum executionem non jubeat nominatim Synodus Aquensis; sed illud non nisi in relatis locis laudatur.

Eadem Synodus initio *Tit. de Ordine*, indicando fontes, è quibus Statuta sua hausit, Tridentinum commemorat; tùm, laudatis hujus Concilii Decretis, quæ jubent, ut Ordines in Ecclesiâ Principali coram omni Clero conferantur, utque Ordinati alicui Ecclesiæ ad dicantur, & pluribus aliis relatis, nec laudatis; denique, præcipit, ut studiosè observentur aliæ res à Tridentino constitutæ circa administrationem ejusdem Sacramenti. Quo laudationis genere insinuat quæ priùs de Ordine dicta sunt, ex Concilio Tridentino desumpta esse.

Eadem Synodus cupiens, ut Episcopi servent Decreta, in quibus aliquid faciendum eis mandatur quatenus Delegatis Sedis Apostolicæ, universa hæc Decreta colligit sub Titulo: *De his in quibus Episc. ex Sacro Conc. Trident. etiam tamquam ab Apost. Sede Deleg. procedere debet & potest.* Hæc collectio refertur in nova Editione *Actuum Cleri Gall.* Tom. II. p. 298. Refertur cum omiſſa ab hoc Concilio citatione locorum, è quibus hi casus desumpti sunt. Quæ autem loca ibidem recensentur juxta ordinem Sessionum & Capitulorum, quem ordinem Concilium *Aquense* neglexit.

Tit. de Visitatione, Synodus præcipit, ut Episcopi Diœceses suas visitent, juxta Decretum Tridentinum circa Visitationes Episcoporum; tùm relatis variis Concilii Statutis circa hanc rem, injungit Episcopis, ut explorent singula, quæ jusſit Tridentinum, monetque eos, ut sedulò observent omnia præscripta Concilii circa jura temporalia, quæ ratione Visitationis exiguntur.

Tria sunt Decreta Tridentina quorum executio decernitur *Tit. de Canonicis*; Primum respicit unionem Beneficiorum, quæ nullum Officium habent. Alterum prohibet ne distributiones aliis dentur, quàm iis, qui Officio Divino assunt, excepto casu valetudinis, aut evidentis Ecclesiæ utilitatis: Tertium jubet ut Pœnitentiarius in unaquaque Ecclesiâ Cathedrali instituat. *Tit. de Capitul.* Synodus præcipit executionem Decretorum Trident. circa alienationes, & circa institutionem Theologorum in Ecclesiis Collegialibus.

Cap. I. de Beneficiatis cavet, ut Beneficiati, qui Officio interesse negligunt, & in culpâ perseverant, juxta Decreta Tridentina puniantur; id est, proportionem habitam ad eorum pertinaciam. *Titulus de Residentiâ* confectus est ad procurandam executionem Decretorum Trident. circa Residentiam, ut patet ex §. 1. qui jubet, ut omnia Tridentini Statuta circa Residentiam Episcoporum, Parochorum & aliorum Beneficiorum similium, observentur.

Titulo de Ecclesiis jubet observari Statuta Tridentini, circa reparationem Ecclesiarum & Capellarum ruinatarum, & translationem Servitii in alium locum. Agendo de Reliquiis præcipit executionem Decretorum Concilii Tridentini circa Reliquias, Imagines & Miracula.

Circa Excommunicationem, è verbo ad verbum refert *Cap. 3. Sess. XXV.* nec illud laudat.

Titulus de collatione Beneficiorum incipit, jubendo, ut singulæ Tridentini Constitutiones circa provisionem Beneficiorum, maxime Curatorum, observentur.

Tit. de Seminario præcipit executionem Decreti Tridentini, & *Titulo de Syn. Diœcesanâ* similiter statuit circa Decretum ferens, quòd annuatim Synodus habenda sit, & circa Decretum jubens, ut in singulis Synodis eligantur personæ, quibus Pontifex deleget causas ad se devolutas, ut observentur.

Initio *Tit. de Monast.* præcipit Abbatibus, tam Commendatariis, quam Regularibus, ut se promoveri intra annum curent, posito quòd ætatem habeant; tùm vetat cum Tridentino, ne Facultates de non promovendo ultra annum valeant.

§. 3. *De Monialib.* monentur Episcopi, ut clausuræ

Monialium ita invigilent, ut nullatenus culpari queant, si, quod absit, castitas Monialium violetur; aliàs timere debent comminationes Sacri Concilii Tridentini. §. 8. *Libertati*, cum eodem Concilio decernit, ut nulla puella admittatur, nisi priùs ab Episcopo exploratus sit ejus animus.

CAPUT IX.

CONCILIUM TOLOSANUM.

Concilium hoc an. 1590. Sub Cardinali *de Joyeuse* habitum, non minùs è Concilio Tridentino sumptum, quàm Concilia præcedentia, quòd quidem ostensu facile foret, sed cum Synodos præcedentes descripserit, quemadmodum Concilium *Aquense* fecit respectivè, satis erit indicare loca ubi Tridentinum expressè laudatur.

Num. 20. Cap. 1. Partis. 1. jubet ut Episcopi, mensæ accumbendo, legere sibi faciant. *Cap. 1. Sess. XXV.* quo docentur qualis esse debeat eorum victus. *Num. 10. Cap. 1.* cum eodem Concilio jubet Pœnitentiarium in singulis Ecclesiis Cathedralibus institui.

Num. 8. Cap. 3. decernit, ut Parochus jurejurando se astringat ad Residentiam à Tridentino præscriptam. *Num. 11. ibid.* præcipit Episcopo, ut cogat Parochum ad assumendos tot Vicarios, quot exigunt Parœciæ necessitates, juxta Statutum Tridentini.

Num. 6. Cap. 5. Catechismum Concilii Tridentini numerat in Libros, quos Parochus plebi legere & exponere debet.

Num. 1. Cap. 7. pœnas à Tridentino latas comminatur Episcopis si negligant invigilare Monialium domibus, ne ab Officio recedant.

Num. 1. Cap. 1. part. 2. Synodus præcipit Episcopis, & Parochis, ut nullum Sacramentum administrent, quin ejus virtutem & effectus explanaverint, juxta Doctrinam Catechismi Tridentini.

Num. 4. ibid. cum Tridentino præcipit, ut novæ Parœciæ instituantur in Suburbis Locorum claustrum, ut Sacramenta noctu administrari queant.

Num. 9. Cap. 2. Synodus cavet, ut Patrinus aut Matrinx tantum admittatur, vel ad summum uterque, & laudat Tridentinum.

Num. 3. Cap. 4. prohibet, ne quis Presbyter Sæcularis, aut Regularis, Confessiones audiat, nisi habuerit approbationem à Concilio Tridentino requisitam.

Num. 7. Cap. 9. præcipit Episcopis, ut observent Decretum Tridentinum vetans, ne Ordines alicui conferantur, nisi addicatur Ecclesiæ, in quâ munera sibi injuncta obeat; & *Num. 11.* sancit, ut in Litteris dictis, *Exeat*, fiat mentio Ecclesiæ, cui persona addicta fuit, juxta Decretum Concilii Tridentini.

Initio *Cap. 5. Part. 3.* Synodus executionem Decreti Tridentini circa Seminaria jubet, ut, inquit, huic Decreto obtemperet, ut provideat reformationi Disciplinæ Ecclesiasticæ.

Initio *Cap. 6.* Synodus injungit Episcopis, ut visitent Hospitalia, quæ Regis immediatæ protectioni non subjacent, idque faciant tamquam Delegati Sedis Apostolicæ juxta facultatem ipsis à Concilio Tridentino concessam. *Num. 3. ejusd. Cap.* cavet, ut juxta Decretum Tridentini, Episcopi exigant rationes administrationis temporalis Hospitalium. Quod si fundatio ferat, rationes alteri cuivis exhibendas esse, ut Episcopi vocentur ad eas audiendas.

Num. 10. Cap. 7. præcipit, ut Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, visitet Confraternitates Pœnitentium, juxta Decreta Tridentina. Et *Num. 6.* jubet, ut juxta eadem Decreta, Oeconomi Confraternitatum rationem administrationis suæ reddant Episcopo.

Num. 2. Cap. 1. part. 4. Synodus cavet, ut usus potestatis excommunicandi dirigatur juxta regulas à Tridentino præscriptas. *Num. 7.* prohibet, ne Censuræ adhibeantur, cum media alia suppetunt. *Num. 9.* præcipit Magistratibus, ut non impediunt, quominus Ecclesiasticus Judex Censuris utatur, utque eum non cogant

ad absolvendum ab iis, quas tulit, idque præcipit, quia tale est Decretum Tridentini, & quia non licet falcem mittere in messem alienam. *Num. 13.* præcipit, ut Episcopi, in eos, qui anno & die sub Censuris jacent, velut in personas suspectas hæreseos, procedant, tamquam Delegati Sedis Apostolicæ, juxta Decretum Tridentinum.

Idem Concilium, agendo de *Jurisdictione cap. 2.* multam facit mentionem Tridentini, & expressè præcipit executionem Decretorum ipsius, ut videre est, *Num. 1. 8. 10. 18. 22. Num. 1.* pronuntiat & publicat omnes poenas à Concilio Tridentino latas in eos, qui Jurisdictionem Ecclesiasticam usurpant. *Num. 8.* irritos facit contractus & actus à Concilio Tridentino damnatos. *Num. 10.* vult, ut pro infectis habeantur omnes actus judicarii coram Judice Laico facti, in rebus, quæ juxta Concilium Tridentinum ad Jurisdictionem Ecclesiasticam pertinent. *Num. 18.* constituit, ut sententiæ correctionis executioni mandentur, non obstante appellatione, ut interlocutoria Judicia appellationi non sint obnoxia, nisi aliquod gravamen contineant in definitivo non reparabile, vel à definitivo appellari non possit; qualis est sententia 3. conformis circa eandem causam. Denique *num. 22.* vult, ut in singulis Synodis Diocesanis quatuor Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Viri in dignitate constituti eligantur, quorum nomina Romam mittantur, ut Pontifex ipsis delegare possit causas ad se devolutas.

Cap. 3. Synodus præcipit observationem Decretorum Concilii Tridentini circa alienationes bonorum Ecclesiæ. *Num. 16.* hortatur, & rogat Episcopos Provincia, ut saltem unoquoque anno semel publicari curent *Cap. 11. Sess. XXII.* quod ipso facto excommunicat usurpatores bonorum Ecclesiæ, sive ipsi invaserint, sive alios invasores immiserint.

Cap. 4. Jubet observari Decretum Tridentinum circa Decimas, & vult ut Parochi & Prædicatores illud idiomate vulgari, certis diebus legant, atque exponant.

Initio Cap. 6. Præcipit executionem Concilii Tridentini decernentis, ut si quis duo Beneficia incompatibilia possidens, unum ex iis non dimittat intra sex menses, utrumque ipso facto amittat; & *num. 9.* decernit, ut circa Beneficia Curata observentur omnia Statuta Tridentina circa Examen, Approbationem, Collationem & Provisionem Parochorum.

Cap. 7. Exorditur præcipiendo executionem, Statutorum Tridentini circa Episcoporum Residentiam. *Num. 2.* vult, ut fructus, quos Parochi amittunt, violando Decretum Tridentinum circa Residentiam, adhibeantur ad decorationem, vel reparationem Ecclesiarum ipsarum, vel ad alimenta pauperum loci. Denique *num. 4.* jubet, ut Episcopi exequantur poenas à Concilio Tridentino latas in eos, qui residere negligunt tempore sibi præstito.

Cap. 8. n. 13. Jubet, ut Episcopus Visitationem faciens Constitutiones Tridentinas circa ipsam observet; *num. 16.* vult, ut ex vigore autoritatis ab eodem Concilio ipsi attributa, quatenus Delegatus Sedis Apostolicæ, faciat quodcumque non poterit, prout Ordinarius.

Eadem Synodus, agendo de jure Patronatus, præcipit Episcopis: 1. Ut ex vigore Decretorum Tridentinorum rescindant Uniones Beneficiorum liberorum, cum Beneficiis juri Patronatus obnoxiiis, si effectum non habuerint. 2. Ut ex ejusmodi Concilii autoritate jure Patronatus privatos declarent omnes Patronos, qui Ecclesiarum sibi subjectarum bona usurpaverint, vel impederint, quominus justis possessores iis fruantur, atque illos invasores excommunicent donec integram restitutionem fecerint.

Cap. 11. Incipit jubendo observari Decreta Tridentina circa Libros prohibitos; & *Num. 2.* vult, ut pariter observentur regulæ Indicis ex Tridentini præcepto facti.

Cap. 16. Synodus, colligendo ea, quæ pertinent ad Clericos & Regulares Exemptos, præcipit executionem quatuor Decretorum Tridentini. Nam, cum eo præci-

pit. 1. Ut Clerici & Regulares, etiam exempti, servent Censuras ab Episcopo latas. 2. Ut celebrent Festivitates ab eodem Episcopo institutas; 3. Ut Supplicationibus assistant, nisi strictam Clausuram profiteantur. 4. Ut Abbas benedictus, & Presbyter non conferat Tonсурam & quatuor Ordines Minores, nisi Regularibus sibi subditis.

CAPUT X.

Concilium Narbonense 1609.

Quamvis numerus Decretorum, quæ Concilium Narbonense ex Tridentino non laudato sumpsit, longè major sit, quàm Decretorum, circa quæ illud laudatur; hæc tamen non ita pauca sunt, quin ostendant, Narbonensi propositam fuisse, partim executionem Decretorum Tridentini; ideoque omisissis Decretis prioris generis, alia notabimus.

Duo existunt in *Cap. 4.* Primum respicit eos, qui prædicant hæreses. Synodus Narbonensis vult, ut Episcopus contra eos juxta Decreta Tridentinæ procedat. Aliud respicit institutionem Cathedralium Theologiarum, & vult, ut eæ, juxta dispositionem Tridentini conferantur in Ecclesiis Cathedralibus ubi jam instituta sunt, & instituantur ubi non erant, utque Theologus singulis Dominicis concionetur, duasque Lectiones Casuum Conscientiæ hebdomadatim faciat.

Cap. 14. Loquendo de Baptismo, præcipit executionem Concilii Tridentini, circa numerum Patrinorum illiusque expressam mentionem facit.

Cap. 19. Agendo de Sacrificio Missæ, statuit, ut Episcopi uniant fundationes modicas, earumque onera diminuant, prout expedire duxerint; & laudat Concilium Tridentinum *Sess. XXV.* non indicato capite. Hoc fortè est 4. loquens de reductione Missarum. Agendo de Sacramento Ordinis *Cap. 21.* jubet, ut omnia Decreta Tridentini circa illius administrationem observentur.

Cap. 22. Dicit, cum primum Decretum Concilii Tridentini circa Matrimonium valdè idoneum sit ad tollendos abusus, qui vigeant, se proposuisse, ut illud in totâ Provinciâ observaretur, ideoque jussisse, ut huic Capiti è verbo ad verbum infereretur. Tùm relato Decreto circa Matrimonium vagantium, nec laudato Concilio adjicit, se recipere impedimenta Cognationis, Affinitatis spiritualis, Affinitatis per copulam illicitam, Honestatis publicæ, prout à Concilio Tridentino decernuntur, seque eisdem Gradus iis assignare ac Concilium.

§. 2. Cap. 27. Jubet omnia Decreta Tridentini circa Visitationem Episcopalem observari. *Cap. 30.* jubet, ut juxta dispositionem Tridentini, Episcopus visitet Capitula Ecclesiarum sive Secularium, sive Regularium, non obstante quavis exemptione; & *§. in Ecclesiis* præcipit observari Decretum Tridentini circa Theologos Collegialium.

§. omnes Cap. 32. Statuit, ut Parochi non residentes poenas à Concilio Tridentino latas luant.

Cap. 33. Synodus loquens de Regularibus sancit executionem plurium Decretorum Tridentini, & nominatim laudat illud, quod fert, ut Episcopus coercere possit Regulares extra claustrum delinquentes, & illud, quod vult, Episcopos diligenter invigilare clausuræ Monialium.

§. per Judices, Cap. 42. Præcipit observari *cap. 1. Sess. XIII.* in Appellationibus Causarum Criminalium, vultque, ut locum habeat, nisi appelletur ab incompetentiâ, Judicis vel ratione hujus incompetentiæ.

§. 2. Cap. 44. Cum Tridentino præcipit, ut solus Episcopus decernere possit Excommunicationem post Monitorii publicationem.

Denique, Archiepiscopus, qui hanc Synodum celebravit, (*Ludovicus DE VEVINS*) ob suas infirmitates & occupationes excusat se, quòd nondum executus fuisset Decretum Concilii Tridentini, jubens, ut Concilia Provincialia tertio quoque anno celebrentur.

CAPUT XI.

Concilium BURDIGALENSE 1624.

EDictum convocationis Concilii Burdigalensis an. 1624. habiti, docet id factum fuisse ad obtemperandum Decreto Tridentino. *Concilia Provincialia per Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Tridentinum singulo triennio in Provinciis habenda . . . cum enim is optimus conservande Disciplinae Ecclesiasticae à Patribus Divino numine afflatis introductus sit modus, ita sollicitè ac fructuosè olim servatus; & pro corrigendis excessibus, reformandis moribus, & controversiis componendis, à Concilio Tridentino salubriter demum innovatus.*

Apparet etiam ex Epistola Cardinalis DE SORDIS, qui Concilium hoc convocavit, ejus finem fuisse reformationem morum juxta Decreta Concilii Tridentini & posterioris Synodi Burdigalensis, quæ, ut vidimus, descripsit Tridentinum. *Ut ad moderandos mores . . . ad præscriptum Sancti Oecumenici Concilii Tridentini, & nuperi Provincia Burdigalensis.*

Sed, licet is fuerit finis Synodi hujus, crebram Tridentini mentionem facere non potuit, quia Synodus præcedens statuerat circa executionem plurimum Decretorum Tridentinorum. Itaque mirum esse non debet, Tridentinum hic paucis vicibus laudari.

Num. 9. & 12. Cap. I. Concilium laudat indirectè Decreta Concilii Tridentini, laudando Indicem Librorum ex illius jussu confectum. Num. 9. præcipit, ut Libri, qui Fidei moribus ve nocere possint, non exponantur Scholaribus, priusquam emendati fuerint, prout sunt in Indice factò ex jussu Tridentini; & Num. 12. sub penâ excommunicationis lata sententiâ prohibet, ne legantur Libri damnati in Indice Concilii Tridentini.

Cap. 6. num. 10. Tridentini Decretum laudat suspendens in annum à Collatione Ordinum Episcoporum, qui eos alterius Episcopi Diocesano conferat dimissorium non habenti, & Ordinatam ab exercitio Ordinum receptorum, quamdiu placebit Episcopo contempto.

Cap. 12. Concilium Tridentinum pluries laudatur. Dicitur in Præfatione; *Ac licet multa sint ab ultimo Provinciali ex Concilio Tridentino decreta, quæ, si exactè servarentur ab omnibus, aliud sufficere possent.*

Num. 1. Cavetur, ut Prædicatores explorentur circa plura Decreta, in quibus non pauca sunt circa Disciplinam; Synodus igitur voluit, ut illi scirent Disciplinam à Tridentino quoad illas res institutam.

Num. 4. Præcipitur executio Decreti Tridentini adversus Quæstores.

Num. 5. Synodus Catechismum Concilii Tridentini annumerat inter fontes, in quibus Parochi haurire debent Doctrinam, in qua plebs erudiri debet.

Num. 7. Significat, plebi exponenda esse quadam Mystra Missæ, juxta præscriptum Tridentini, dicendo, utilissimum esse, ut hæc expositio fiat.

Num. 1. Cap. 22. Decernit executionem omnium Statutorum superioris Synodi Burdigalensis 1583. & consequenter Concilii Tridentini; nam supra ostendimus, illam Synodum magnoperè incubuisse ad procurandam observationem Decretorum Tridentini, cum horum ferè omnium substantiam, aut ipsa verba retulerit.

CAPUT XII.

Animadversiones circa Excerpta collecta.

EXcerptis superioribus miscuimus Notas, circa res, quæ sunt illis peculiare, jam ad communes deveniendum est.

1. Ex Excerptis collectis sequitur, nullam esse Synodum Gallicanam post Concilium Tridentinum habi-

tam, quæ illud non acceperit, quantum potuit; adeo enim acriter student, ut illius Decreta observentur, ut credibile esset, eas convocatæ fuisse ad eorum executionem procurandam, etiamsi id ipsum eæ non testarentur.

2. Inde etiam apparet, Synodos ipsas, quæ assensum se optavisse, ut Rex publicationem Tridentini permisset, nihilominus præcepisse executionem plerumque Decretorum ejus; Undè sequitur, eas vel credidisse illam publicationem necessariam non esse, quoad omnes effectus horum Decretorum, sed quosdam effectus esse spirituales, ab Ecclesiâ solâ dependentes, quorum gratiâ observandum erat Tridentinum; vel eas existimavisse, Episcopos, quibus licet dare suis Diocæses Statuta earum necessitatibus congrua, debere in Tridentino seligere Decreta, quæ ipsis talia viderentur, modo Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ non adversarentur. Præfatio Actorum Cœtus Melodunensis hanc conjecturam confirmat.

3. Inde etiam apparet, Synodum Rhemensem an. 1583. primam esse, quæ Decretum de Reformatione Matrimonii promulgaverit; quâ in re audacior fuit Synodo Rhemensi an. 1564. quæ partem ejus duntaxat excerpterat, posueratque inter Decreta approbata, sed nondum promulganda. Discrimen oritur fortè ex eo, quòd quadriennio ante Secundam Synodum Rhemensem, scilicet an. 1579. Constitutio Blesensis in legem converterat hoc primum Decretum reformationis. Credibile est etiam, quòd eadem ratio induxerit Synodos Gallicanas subsequentes ad imitandam Rhemensem, non verò solum ejus exemplum eas ad id movisse.

4. Ex iisdem Excerptis apparet, præcipua Decreta Concilii Tridentini communiter recepta fuisse à nostris Synodis Galliæ. Talia sunt Decreta circa Libros prohibitos, Prædicationem, Residentiam Episcoporum, & Parochorum, collationem Beneficiorum, demissionem Beneficiorum incompatibilium, Ordinationem, Matrimonium, administrationem Sacramentorum, restitutionem auctoritatis Episcopalis, per abrogationem, aut restrictionem Exemptionum, sive Capitularium, sive Regularium; reformationem Clericorum, Regularium & Monialium; rectum usum Censurarum, institutionem Seminariorum & Theologorum.

5. Inde etiam apparet, quasdam Synodos sanxisse executionem aliquot Decretorum sententiis, sive regulis Galliæ adversantium. Tale est illud, quòd rescindit contractus Civiles à Tridentino prohibitos, cuius observatio decernitur à Synodo Tolosana; forsitan hæc sperabat, fore, ut Rex hoc Decretum auctoritate sua communitet.

His animadversionibus, quæ sunt merè consequentiæ excerptorum, una est adjicienda, sumpta ex eo, quòd gestum est, circa confirmationem Synodorum, è quibus illa petita sunt; cum factum hoc commune sit omnibus Synodis, quæ hanc confirmationem postulaverunt, ejus consequentiam huc transferendam seu differendam esse duximus. Factum in hoc versatur, quòd omnium Synodorum Statuta, quæ Romam missa fuerunt, ut confirmarentur à Sede Apostolica, subjecta fuere examini Congregationis Cardinalium ad interpretationem Tridentini instituta; quòd Episcopi Galliæ id sciverunt, atque consenserunt; quòd Cardinales emendaverunt Decreta harum Synodorum juxta Decreta Tridentini, quòdque hæc Synodi receperunt eas emendationes, suaque Statuta non nisi cum iis promulgaverunt.

Indè sequitur, quòd, non solum Roma spectaverit Synodos Gallicanas velut consequentias Tridentini, sed etiam, quòd Episcopi Gallicani eas eodem modo spectaverint; quòd profecto oritur ex eo, quòd Romani putaverunt, eas Synodos habitas fuisse tantum ad executionem Tridentini, & quòd Ecclesiæ Gallicanæ ipsas eodem animo celebraverint.

Narrando factum superius, consultò significavimus, quasdam Synodos Gallicanas Tridentino posteriores, non postulavisse confirmationem Pontificiam;

ciam; quia non apparet Concilium 1. Rhemense an. 1564. Concilium Tolosanum an. 1590. & 2. Burdigalense an. 1624. Decreta sua Romam misisse, ad imperandam confirmationem Romanam. Concilia hæc facta sunt morem Concilio Tridentino anteriorem; prius inauditum erat, Concilia Decretorum suorum confirmationem à Sede Apostolica postulare. Equidem, Cardinalis DE JOYUSE, in Instrumento publicationis Synodi Tolosanæ, dicit, Pontificem eam approbavisse; sed nihilominus verum est, nullum referri Actum confirmationis: Pontifex autem illud approbare potuit sine ullo ejus examine, sed solâ Cardinalis famâ motus. Quoad Concilia, quæ confirmationem Pontificiam postulerunt, quædam decreverunt executionem Statutorum suorum, priusquam confirmata forent. Talis est præ cæteris Synodus Aquensis, cujus publicatio facta fuit an. 1585. circa Mensem Septembrem, & confirmatio est an. 1586. 5. Maii. Non refert, Litteras circa confirmationem innuere Synodi Decreta nondum edita esse, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur; hoc enim intelligi potest de publicatione per impressionem. Talis etiam videtur Synodus Burdigalensis, cujus publicatio confirmationem præcedit; si autem supponatur, nondum editam fuisse tempore confirmationis, illud restringi potest, ac debet, ad editionem per impressionem. Adjiciendum est, quod, si Officialia Pontificii loquuntur de prima publicatione, in eo sequantur pretentionem suam de necessitate confirmationis Conciliorum per Sedem Apostolicam, ut publicari possint. Synodus Rhemensis an. 1587. promulgata fuit 18. Maii 1583. CONC. TOM. XV. pag. 914. & confirmata 30. Julii 1584. *ibid.* pag. 915. De hac confirmatione loquitur VAN-ESSEN in *suplemento* Cap. 3. Ejus originem petit ex falsis Decretalibus ejusque probationes adducit, atque circa finem Synodos Mechlinienses an. 1570. & 1607. petisse confirmationem suorum Decretorum eaque emendata fuisse, sed executioni mandata fuisse, prout facta erant à Conciliis, non autem prout emendata fuerant.

CAPUT XIII.

Solutio difficultatis cujusdam graviore petita ex Synodi Aquensis Excerpto, circa obligationem servandi Decreta Conciliorum Generalium nondum juridicè in Partibus promulgatorum.

IN Excerpto Synodi Aquensis diximus, eam testari, se optavisse, ut Concilium Tridentinum in Regno publicatum fuisset, ac deliberavisse, ut enixè supplicaretur Rex, ut illud publicandi licentiam concederet; tum adjurare, quod interea singuli Episcopi omnia ordinare in suâ Diocesi, juxta illius Decreta, deberent ad conscientiam suam exonerationem: *Tum quod ipsi Episcopi, in suâ quisque Diocesi, pro sua conscientia exoneratione, omnia, quoad ejus fieri potest, ad ipsius Concilii Decretorum Præscriptum, dirigant & moderentur.* Synodus igitur supponere videtur, Episcoporum conscientiam astringi ad procurandam observationem Decretorum Conciliorum Generalium, priusquam juridicè promulgata fuerint cum licentiâ Regis datâ per Litteras Patentes debito modo inscriptas in Rationariis Curie. Hæc autem suppositio adversari videtur Regulis & Libertatibus Ecclesie Gallicanæ, juxta quas, Decreta Conciliorum Generalium vim Legis habere nequeunt in Regno, sicut hæc Diplomata Pontificia, nisi debito modo promulgata fuerint; undè sequitur, illa non obligare nisi post hanc publicationem. Ergò, aut erravit Synodus Aquensis, vel alius est ejus sensus, quam qui primo intuitu apparet. Hæc est difficultas solvenda.

Quod ut fiat, Dico Principium esse, quod ab omnibus agnosci debet, scilicet Leges non obligare, nisi post sufficientem promulgationem, Cap. 25. de accusat. Cap. 1. Sess. xxiv. de Reform. Matrim. Cap. 17.

DIST. XVIII. Aliud Principium non minus certum est, quod Superiores Inferiores, aut Subalterni publicationem hanc facere nequeant sine assensu Superiorum majorum; cum Leges conditæ sint pro omni districtu Superiorum majorum. v.g. Si agatur de Constitutionibus à Concilio Generali, vel à Pontifice pro omni Ecclesiâ factis, deque illarum publicatione in ditione Principum Catholicorum, Episcopi eam facere nequeunt sine licentiâ Principis; quia illæ sæpè habent effectus temporales, quos à Principe accipere debent. Quoad autem spirituales effectus, eos fortiter nequeunt, nisi Princeps earum publicationi consentiat; hæc enim reverentia ipsi debetur, quatenus Tutori & Protectori Ecclesiarum ditionis ipsius. Crebrò etiam accidit, ut spirituale adeò cum temporali adhæreat, ut Constitutiones factæ, quoad spirituale, temporali nocere possint; itaque, Principis interest, ut Constitutiones etiam quoad spirituale, non publicentur sine ipsius beneplacito: Ergò Episcopi non possunt obligari ad procurandam observationem Decretorum Conciliorum Generalium, antequam Princeps eorum publicationem permiserit. Nisi hoc factum fuerit, illa vim Legis non habent. Itaque, illa non magis ligant Pastores antè publicationem, quam greges. Unum hoc, cum Princeps differt, aut denegat licentiam publicandi, faciendum Episcopis superest, Regi supplices monitiones facere, atque interim enixè & indefinenter deprecari Regem Regum, ut illis inspiret consilium, quod gloriæ suæ & saluti animarum conducatur. Hæc veritas nimis nota est, quam quæ ignorata fuerit à Synodo Aquensi. Laudatus autem locus ipsi non repugnat; nam sensus est, Episcopos, qui propter regimiam tenentur facere Statuta necessaria bono regimini Dioceseon suarum, necessitatibus earum accommodare debere Decreta Conciliorum Generalium, priusquam illa publicare liceat, horum expressam mentionem non faciendo, tamquam in Regno vigentium. Debent iis uti, quemadmodum uterentur Decretis in Concilio alieno factis, ea, pro ratione, non verò pro Lege spectando.

CAPUT XIV.

Peculiaribus notabilia circa Publicationem Concilii Tridentini in Galliâ, excerpta è Conciliis ibi, ad procurandam Decretorum ejus executionem, habitis.

CONCILIUM NARBONENSE, an. 1551.

ANno 1551. quo Synodus hæc Narbonensis habitata est, jam 14. Sessiones Tridentini habitata fuerant; nam Decima quarta celebrata fuit 25. Novemb. ejusd. anni; at Synodus Narbonensis auspiciata est 10. Decemb. Sexdecim post diebus, ac tamen hæc nullo modo utitur neque Definitionibus, neque Statutis, quæ fecit Tridentinum, quamvis iisdem agat argumentis, de Prædicatione Parochorum, de Theologis, de Residentia Pastorum, de Sacramentis in genere, de dimissoriis, de Pœnitentiâ, de Eucharistiâ.

Porro, silentium hoc provenire, saltem, quoad partem, videtur, ex eo, quod illarum Sessionum Decreta nondum promulgata erant, atque etiam, quod tempus promulgationis nondum venerat. Nam dici nequit, istud provenire ex eo, quod illa Decreta in Galliâ non essent nota; quandoquidem Quinque Episcopi Galli adfuerint Sessionibus habitis sub Paulo III. usque ad an. 1550. nempe Andegavensis, Sagiensis, Verodunenensis, Parisiensis, Santonenensis. Ex iis autem Sessionibus tres, scilicet 5. 6. 7. de pluribus rebus loquuntur, quas Synodus Narbonensis denuò tractavit. Diximus, quoad partem, quia silentium illud provenire etiam potest, ex eo, quod in illis Sessionibus neque Legati, sive Oratores Regis Galliarum, neque Theologi ejusdem Nationis interfuerint. Itaque, non deerant rationes habendi pro infectis Decreta quotquot confecta fuerant. Crasè falleretur quisquis silentii, de quo agitur

agitur, causam putaret fuisse, quod illa Decreta non poterant infallibilia esse ideo, quod ab omnibus Ecclesiis nondum acceptata fuerant; nam Synodus de qua loquimur, *Tit. & Can. 1.* præcipit, ut custodiantur Articuli circa Doctrinam à Facultate Theologorum Parisiensium confecti, quos pro infallibilibus habere non poterat.

CAPUT XV.

CONCILIUM RHEMENSE. *ann. 1564.*

Cardinalis à *Lotharingia*, qui Sessionibus Tridentini sub *Pio IV.* tantam dedit operam, ex illo Concilio redux statim incubuit, ut illud observari procuraret, ideoque Synodum Provinciale habuit, juxta Decretum Tridentinum *Sess. xxiv. Cap. 2.* quod eorum Celebrationem jubet. Hanc auspiciatus est 24. Novemb. an. 1564. anno circiter post exactum Tridentinum. An. 1563. 4. Decembris absolutum. Magnum discrimen ponit inter Decreta circa Disciplinam & Decreta circa Doctrinam; nam, supponendo hæc ab Ecclesiâ Gallicanâ recepta esse, sicut ab aliis Ecclesiis Nationalibus, eadem habet pro Regulâ Fidei. *Jubemus nostrarum Ecclesiarum Rectores infra Natalem Domini, Tridentinam Synodum sive latinè, sive Gallicè comparare; in eaque, tamquam in speculo inspicere omnium contentionum, quæ Christianos divexarant, veritatem, ac ipsam sincerè & pacificè suis gregibus commendare, contrarias verò opiniones, ut hæreses detestari ac fugere. Stat. 2. de officio Curati in diligenda sanâ doctrinâ & predicandâ.*

Ex adverso, idem Cardinalis gnarus, Regem ejusque Consistorium nolle recipere Decreta Disciplinæ facta à Tridentino, ideoque eorum promulgationem impedire, nunquam ea nominatim laudat, quamvis sæpè iis utatur, atque eorum verba ipsa usurpet; in Capitibus scilicet, quæ contraria non sunt Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, Juribus Regiis, & Uibus Nationis. Quoad alia Capita, quædam Statuta fecit in tempus, quo eorum publicatio permitteretur, sperans, fore, ut dispositionis eorum utilitas id faciendum esse aliquando suaderet. Hæc Statuta Matrimonium spectant. *Primum* irritat Matrimonium clandestinum. *Secundum* irritat quoque Matrimonium vi coactum, & omnes raptus participes excommunicat. His Titulus est, *Decreta à Synodo probata, sed nondum publicata.* Hujus Synodi Decreta Tridentini dispositionibus congrua referre superledemus; quippe, qui id jam præstitimus in Excerptis Conciliorum Gallia; quæ Decretorum Tridentini executionem jusserunt. Synodus hæc cæteris præfixa est, utpote vetustissima omnium, quæ eadem de causa, tam intra, quam extra Gallias habitæ fuerunt. Hæc autem mentionem Professionis Fidei à *Pio IV.* concinnatæ, & reliquis Synodis Gallicanis insertæ, facere non potuit, quia nondum illa in Gallias pervenerat, cum facta fuerit Idib. seu 13. Novembris an. 1564. Synodus autem Rhemensis auspiciata est 24. Novemb. eod. anno.

CAPUT XVI.

CONCILIUM ROTHOMAGENSE *an. 1581.*

Non loquimur hic de Concilio *Cameracensi* an. 1565. quia tunc Cameracum sub *Philippi II.* Hispaniæ Regis, ditione erat, ut discimus ex medio & ex fine Instrumenti publicationis. Ex fine, nam Archiepiscopus jubet, ut speciales fiant deprecationes pro illo Rege: ex medio; nam idem Prælati verbis conceptis dicit, se Catholici Regis pietate excitatum fuisse ad celebrationem Synodi.

Instrumentum convocationis Synodi *Rothomagensis* 1581. quod est in fine Synodi, expressè dicit, eam

convocatam fuisse, ut satisfaceret desiderio Concilii Tridentini, nec non voluntati Regis & Statuum Blesensium, & *TIT. 1.* Synodus adoptat Professionem *Pii IV.* in qua Definitiones Tridentinæ comprehenduntur inter fidei articulos, & non obstantem hoc duplici signo receptionis Tridentini, testantur Patres in Præfatione, atque in *Tit. de Matrimonio*, se non audere illius executionem decernere, sed cupere, ut promulgaretur in Regno, ut executionem fortiri posset. Hic autem nulla est reipsa contrarietas; nam si Cardinalis *BORBONIUS*, qui Concilium convocat, se id facere dicit, ut exequeretur Decretum Tridentinum, jubens Concilia Provincialia celebrari, & sic exequatur unum è Decretis, quæ nondum promulgata fuisse agnoscit; id factum est: quia Rex & Status illud approbaverant. Porro, idem Cardinalis, adoptando Professionem *Pii IV.* licet exequi videatur *Cap. 4. continuationis sess. XXV.* quod receptionem & observationem omnium Decretorum Concilii præcipit, id solum facit, quoad Decreta circa Fidem, quæ recepta esse in Gallia sicut alibi supponit ex assensu Regis & omnis Ecclesiæ Gallicanæ. Ubi autem testatur: se optare, ut Concilium Tridentinum publicetur in Gallia, loquitur solum de Decretis circa Disciplinam, quorum receptioni Rex repugnabat. Hæc sunt Cardinalis verba in Instrumento convocationis. *Nihil omnibus potius fuit, quam cum summo affectu ut Sancti Concilii Tridentini Decreta hoc in Regno promulgata essent, exoptare, cujus rei causa nostra hæc Synodus unanimi consensu ipsum Christianissimum Regem nostrum, ut pro sua singulari pietate illud Concilium Tridentinum, quo labenti Christianæ Reipublice accuratissimè subvenitur, sicut non ita pridem hujus Regni Ordines, sive Status, & Clerus nuper Melodunum congregatus factis factitarunt, promulgari juberet humillimis precibus sollicitari decrevit.* Sane, supplicatio conventus Melodunensis respiciebat solum Decreta Disciplinæ. Id inferitur ex Statutis, quæ subrogata fuerant in utroque Cætu Decretis Concilii, cujus publicatio non impetrata fuit; nam illa respiciunt solum Disciplinam. Id etiam inferitur ex eo, quod supplicatio Comitiorum Melodunensium nec non & Synodi Rothomagensis intendat solum remedia labenti Reipublice Christiana necessaria, cujus lapsu intelligitur corruptio morum Christianorum. Alius locus non minus perspicue ostendit publicationem optatam respicere Decreta Disciplinæ; namque agebatur de Matrimoniis clandestinis, quæ ad Disciplinam pertinent. *Optavimus sanè publicatum esse in hoc Regno primum Decretum Concilii Tridentini de reform. matrim. ut nobis liceret ex eodem, matrimonia irrita & nulla declarare & decernere, quæcumque contrahuntur sine Paraci &c.*

Est verbum initio *n. 2.* quod notâ dignum est; quia pertinet ad circumstantiam, in qua rationes politice Civills impediunt publicationem alicujus Legis Ecclesiasticæ, quæ necessaria videtur ad tollendum aliquem abusum. *Attamen ne omnino officio nostro hac in re deesse videamur, moneri in Concionibus Fideles jubemus de hoc peccato & Decreto Concilii Tridentini.*

Quod si lectis his duobus locis, nec non nostris animadversionibus reperitur aliquis, qui putet, promulgationem à Synodo Rothomagensi optatam respicere Decreta Fidei, sicut Decreta Disciplinæ, hunc rogamus, ut attendat, quod si res ita se haberet, Synodus non debuisset præcipere, ut Decreta Fidei crederentur, adoptando Professionem *Pii IV.* quæ ad illa credenda alstringit; quandoquidem hinc solemniter publicata non fuerant; inde verò Synodus non audeat præcipere observationem Decreti circa Matrimonium clandestinum, quia solemniter publicatum non fuerat. Cum attendimus Constitutionem Blesensem an. 1579. *art. 40.* in Legem Civilem convertisse, Decretum Concilii Tridentini contra Matrimonia clandestina, præcipiendo, ut Matrimonia

Matrimonia triplici vice denunciarentur, & palam contraherentur testibus quatuor presentibus, sub penis indictis à Conciliis. Miramur quamobrem Synodus Rothomagensis executionem hujus Decreti præcipere non ausa sit, quòd Concilium Tridentinum nondum esset publicatum; quid enim metuere poterat, cum Decretum illud sic receptum solemniter fuisset. Fortè cum Matrimonia clandestina nominatim non irritaverit Constitutio; existimavit, rem fore Regi ingratam, præcipere observationem Decreti, quod expressè illa irritat. Ut ut sit, de verà hujus temperamenti causà, hinc liquet quàm fuerit hujus Synodi idea, circà necessitatem publicationis solemnem Tridentini in Gallià, ut liceret observationem Decretorum ejus exigere.

Sed inquit, si publicatio hæc tam necessaria visa sit, ut Episcopi haberent hæc observationem illorum Decretorum exigendi, cur pleraque ex illis Decretis adoptavit, ea suis inferendo, atque etiam Tridentinum aliquoties laudando.

Responsio est, Decretum circà Matrimonium clandestinum, cujus observationem exigere non ausa est Synodus Rothomagensis, magnam connexionem habere cum administratione Civili: quapropter non licebat id præcipere sine consensu expresso Regis: Decreta autem, quæ Synodus adoptavit, non respiciunt regimen politicum, vel saltem remotè illud respiciunt, undè credibile erat, Regem consentire, ut illa observarentur. Id inferri potest ex temperamento, seu cautelâ, quam adhibuit Synodus, cum voluit præcipere executionem Decretorum, quæ Statum respiciant; nam tunc Regem deprecatur, ut consentiat; sic enim loquitur. *Cap. de Episc. Officio num. 30. Quoniam verò in aliquibus Hospitalibus aut Leprosariis, sunt viri & mulieres regulari observantia addicti, sed, ut plurimum, valde corrupti, ad eorum reformationem saltem autoritate Apostolica sibi in visitatione etiam contra Exemptos concessa, procedat Episcopus, ex Decreto Concilii Tridentini, quem ad hoc etiam committi supplicandum Domino Regi.*

CAPUT XVII.

Concilium Rhemense an. 1583.

Statim ab exordio hujus Synodi, Cardinalis GUISTIACUS, qui eam convocaverat, eique præfuit, significat aliquo modo vocari posse publicationem Concilii Tridentini id quod fecerunt Synodi Provinciales præcipuè, Decreta illius Statutis suis inferendo; quia illa Decreta unà promulgata fuerunt cum Statutis quibus inserta erant. Significat præterea ejusmodi publicationem valde inferiorem esse illi, quàm Ecclesia Romana & Clerus Gallicanus cupiebant, tam autoritate & amplitudine, quàm solemnitate: Autoritate, quia Regius consensus deerat: Amplitudine, quia pertingebat solum ad Provincias, quæ Synodos habuerant, & ad sola Decreta, quæ ab iis adoptabantur, & eadem ubique non erant, ità, ut superessent Decreta non publicata, & Provincie, in quibus nullum Decretum publicatum erat: Denique, solemnitate, quia hæc publicatio tacita erat tantum & per occasionem; publicatio autem exoptata fieri debebat omnium Decretorum in omnibus Provinciis Regni, ex jussu Regio, & juxta Litteras Patentes debito modo in Curie Tabulis regeatas. Denique, significat, in publicatione exoptata non agi solum de Fidei Decretis, sed etiam de Statutis circà Disciplinam. *Interim dum ampliolem Sacrosancti OEcumenici Concilii Tridentini promulgationem quotidie speramus pro Ecclesiæ & Disciplinæ restitutione, Christianorumque morum compositione, quibus Clerum, populumque fidei nostra creditum præluere totis visceribus in Christo experimus, de assensu Reverendissimorum Fratrum nostrorum Coepiscoporum & consilio plurimorum gravium virorum, ex omnibus Provincia partibus in primâ nostra Provinciali Synodo Rhemensi congregatorum, que sequuntur statuenta esse duximus.*

Locus modò relatus circà publicationem Concilii Tridentini observatione dignus erat; verum sequens majorem attentionem meretur; nam videbimus quòd, postquam an. 1581. Cardinalis BORBONIUS, in Concilio Rothomagensi declaravit, se non audere præcipere executionem, prioris Decreti de Matrimonio, quia illud Concilium nondum fuerat in Regno publicatum, biennio post, anno 1583. Cardinalis GUISTIACUS illud observari inviolabiliter præcipit. *Quoniam agitur de Claudestinis Matrimoniis, atque adeò de totâ incundorum Conjugiorum ratione, multa utiliter, & ad hæc tempora accommodatè statuit Sacro Sancta Synodus, ideò, ut, que ab ipsâ sanctè decreta sunt, ab omnibus planè intelligi, & inviolabiliter observari possint; hic ad verbum inseri volumus.*

Actio hæc eo magis mira est, quòd Cardinalis BORBONIUS erat Legatus à latere, atque è domo nobiliori oriundus, quàm Cardinalis GUISTIACUS; & tamen hic, sine ullo temperamento ab illius exemplo recedit. Si conjectari circà hanc difficultatem liceat, dici potest Cardinalem Guistiacum exploratè mente Confessorii Regii circà timidam moderationem Cardinalis Borbonii, deprehendisse, se absque illius offensâ, posse Decretum, de quo agitur, edere, & Status Blesenses huic publicationi viam aperuisse art. 40. Hæc conjectura eò magis est probabilis, quòd Concilia subsequenter ad hujus exemplum præceperunt executionem ejusdem Decreti, sine ullâ Principis querimonia.

CAPUT XVIII.

Concilium Turonense an. 1583.

Synodus Turonensis non postulavit à Rege publicationem Tridentini sed de illa locuta est, tamquam de re necessaria ad conservationem Fidei Catholicæ, quod benignè accipiendum est, ità, ut sensus sit, istam publicationem posse ad reformationem morum contribuere & per eam ad conservationem Fidei Catholicæ, quæ morum depravatione labefactatur. *Cum Triad. OEcum. Conc. ad Fidei Catholicæ conservationem ... pernecessaria sint, suam Majestatem impense rogat Synodus, ut dignetur jubere Concilium Tridentinum publicari.*

Si hæc Synodus Decreta sua conficiendo intendebat eorum confirmationem à Rege postulare, quod quidem factum est post ejus finem; hoc in Concilio reperimus rationem specialem, cur plura Tridentina Decreta Statutis sui inferuerit, priusquam ejusdem Tridentini publicationem impetravisset: scilicet, confidebat, si aliquod Decretum Regiâ autoritate indigeret, fore, ut illum in confirmatione adipsiceretur. Factum, de quo loquimur, relatum in Epistola Simonis DE MAILLE, Archiepiscopi Turonensis, ad HENRICUM III. Concilii nomine scriptâ, quæ extat ad calcem Actorum. Idem factum notari meretur ob suam singularitatem, cum nulla sit Synodus ejusdem sæculi XVI. neque sex præcedentium, quæ Statutorum suorum Confirmationem à Rege petierit. Et quidem Synodus, allegando exempla Conciliorum, quæ in hoc Capite imitari, duo tantum Noni sæculi commemorat. „ Hunc igitur Christia- „ nissime Rex, à Turonensis Concilii Patribus exara- „ tum libellum, Tuæ excellentissimæ Majestati sup- „ plices offerimus, gratumque habere suppliciter de- „ precamur, de quorum vitâ integritate, ingenii „ dotibus, Religione, Doctrinâ, sui que muneris ac- „ curatâ sollicitudine, cum non sit hic testificandi „ locus, obiter tamen id dixerint, nec si non his „ parem, saltem eorum esse affectam vehementer „ cupere, offerimus, inquam, tibi libellum exem- „ plo Patrum Concilii Cabillonensis secundi, qui Im- „ peratori Carolo Magno sua Decreta duxerunt offe- „ renda, ut sacratissimo ipsius Judicio, quæ ab eis „ rectè sancita erant; confirmarentur, & sic ubi forsan „ „ omisum

omissum quidquam, ejus sapientiâ suppleretur; quod quidem & ita fecisse Concilii Turonensis Tertii Patres, ex ipsius sine haud dubie colligitur.

Notandum est præterea, id quod Concilium adjicit, ad insinuandam Regi moderationem quacum Statuta Episcopalia immutare debeat. *Neque enim dum offerimus, ignoramus, quantum Ecclesie Ministris tribuas, quam Religiosus sis in tractandis Ecclesie Decretis, quam diligenter in mentem tuam introspecias, & perconteris te ipsum; antequam de Ministrorum Dei Statutis aliquid existimes immutandum.*

Redeamus ad promulgationem Tridentini à Synodo Turonensi exoptatam, perinde atque à pluribus præcedentibus laudatis. De eo fit etiam sermo in Instrumento convocationis, his verbis. *Opportune admodum Tridentina Synodus prævio Spiritus Sancti instinctu, & ductu, læscenti propemodum Ecclesiastica Disciplina occurrerat, manumque porrexerat auxiliarem, si Sacrosanctis illius Decretis, hanc retineri & fulciri, ut spes erat, licuisset. Quandoquidem verò nunc is est rerum Gallicanarum status, ut cæteris de causis nobis incognitis hoc tam præstandi Concilii remedio, nos liberè perfrui nondum permittat &c.*

CAPUT XIX.

CONCILIUM AQUENSE 1585.

Juxta exemplum Concilii supra laudatum Synodus Aquensis testata est, se exoptare, ut Tridentinum in Regno promulgatum fuisset, atque unanimi voto statuit, Regi supplicatum iri, ut hanc publicationem permitteret &c.

Illud imprimis ab hac Synodo unanimi consensu decretum fuit, ut à Christianissimo Rege nostro humillimis precibus eslagitaremus, ut, pro sua singulari pietate, Tridentinum Concilium, quo lætenti Reipublica Christiana accuratissime subvenitur, promulgari juberet; interim verò dum hujusmodi promulgationem speramus & expectamus, de Fratrum nostrorum Coepiscoporum consensu, eorumque, qui huic Synodo interfuerunt consilio; tum quod Episcopi ipsi in sua quisque Diœcesi pro sua conscientia exoneratione, omnia, quoad ejus fieri potest, ad ipsius Concilii Decretorum præscriptum dirigant, & moderentur, tum hæc quæ sequuntur, pro temporum necessitate & nostra Provincia statu . . . statuere duximus.

Verba hæc partim ex Synodis Rhotomagensi & Rhemensi sumpta sunt; ut facile patebit ei, cui illas conferre vacabit. Quod Aquensi peculiare est, incipit ab his verbis. *Tum quod Episcopi &c.* Circa quem locum notandum est, quod ibi dicitur, nempe Episcoporum conscientiam astringi, ut Diœceses suas regant juxta Decreta Tridentini, restringendum esse ad Decreta, quæ Rex observari sinxit, qualia præsumebantur esse ea, quarum Executionem Synodi præceperat, Rege nullatenus intercedente, & ea, quæ Constitutio Blesensis adoptarat.

CAPUT XX.

Cur Concilia RHEMENSE an. 1564. BURGIGALENSIA 1583 & 1624. TOLONIANUM 1590. & NARBONENSE 1609. nihil dicant de solemnibus publicationibus Tridentini in Gallia Universa?

Cum non habeamus Instrumentum convocationis neque Instrumentum publicationis, neque omnia Statuta Synodi Rhemensis an. 1564. liquidò affirmare non possumus, hanc Synodum fluivisse circa publicationem Tridentini, quia illius mentio forsitán facta est in Actis, quæ intercederunt.

Quoad reliquas, credibile est, eorum silentium provenire, vel ex eo, quod ratæ sint, inutiliter eam

Tom. I.

postulatum iri; quia nulla erat ejus impetranda spes: vel ex eo, quod existimaverunt conversis per Constitutionem Blesensem an. 1579. & Edictum Melodunense 1580. in Leges Regias; præcipuis Tridentini Decretis, illam publicationem omitti posse, maxime, cum Rex sineret Episcopos procurare in suis Diœcesibus Executionem aliorum Decretorum Regulis Regni non repugnantium.

SECTIO II.

PROPOSITIONES QUINQUE

Discutienda circa Criminationes contra Concilium Tridentinum factas.

PROPOSITIO I.

An Clausulâ, *salva semper in omnibus Sedis Apostolica autoritate*, quæ legitur in fine Præfationis. *SESS. VII. de Reform. & Clausulâ, salva semper Sedis Apostolicæ autoritas sit, & esse intelligatur*; quæ legitur *Cap. 21. SESS. XXI. de Reform.* Concilium omnia Decreta sua circa Disciplinam mero Pontificis arbitrio submitteret & dimiserit.

Varium genus est personarum, quæ contendunt, Concilium his Clausulis universa Decreta sua circa Disciplinam, arbitrio mero Pontificis subjecisse, ita, ut hic adjicere, diminuire, immutare quidvis pro lubitu possit, atque in omnibus agere, tanquam illa Decreta non existerent. Eæ omnes innituntur sensui apparenti verborum, quæ Pontificiam autoritatem super illa Decreta extollere videntur; sed, quamvis illarum communis sit sermo, earum tamen momenta valde discrepant. Aliæ sic loquuntur, ut criminentur, & elevent Tridentinum; quales sunt Hæretici, qui præfatis Clausulis utuntur in memorato sensu, ut probent Concilium nihil fecisse, nisi quod Pontifici placeret: undè concludunt, illius Decreta non habere aliam autoritatem, quam Pontificis, à quo profecta sunt.

Inter cæteros, qui Clausulis eundem sensum tribuunt, alii ad assentationem loquuntur, alii ob quæstum, plurimi ex utraq; causâ, quos inter forsitan reponendi sunt Officiales Romanæ Curie, qui spes eò majores concipiunt, quo magis autoritatem Domini sui extollunt; eorum præterea Officium honorabilius evadit: ii verò, qui ad gratiarum distributionem propositi sunt, vel ad earum expeditiones, indè occasionem amplificandæ potestatis suæ arripiunt. Alii denique in hanc interpretationem labuntur, ob desiderium Dispensationum; quarum indigent, vel indigere possunt, sive pro seipsis, sive pro aliis personis sibi caris.

Magni igitur interest hanc Clausulam exponere, quod pluribus modis fieri potest, 1. Cum eo conferendo alia Decreta Concilii. 2. Per verba Clausulæ. 3. Per circumstantias celebrationis, aut durationis Concilii. 4. Per Textus Juris, quod antea obrinebat, atque observabatur.

Duo sunt in Concilio Decreta, quæ maximè idonea videntur ad exponendam Clausulam. Primum est in *SESS. VII. de Reform. Cap. 6.* Concilium decernit, ut deinceps nullæ uniones fiant, nisi ex legitimis aut rationabilibus causis, coram loci Ordinario, vocatis, quorum interest, verificandis, nisi verò sic factum fuisse constiterit, ut uniones per subreptionem obtentæ præsumantur; ac præterea viribus omnino careant: adjicit tamen, *nisi aliter à Sede Apostolica declaratum fuerit.* Porro, Clausula hæc multum accedit ad propositam, nec ab eâ nisi verbis discrepat. Verus itaque sensus Clausulæ, *salva sit Sedis Apostolicæ autoritas,*

toritas, alius non videtur, quam si Pontifex validis ex rationibus expedire ducat, ut ab observatione Decretorum Concilii cesset in quibusdam circumstantiis, Concilium tunc libenter consentire, ut Pontifex illa non observet, in iis circumstantiis, quia Pontifex magis quam alius Episcopus habet jus dispensandi à Decretis Conciliorum Generalium, cum sit Caput Universalis Ecclesiae, quam illa representant.

Aliud Decretum Tridentini, cuius ope Clausula illustrari potest, est in Sess. XXV. de Reform. sicut illa ipsa Clausula, respicitque observationem Canonum, & modum ab iis dispensandi. Primò dicitur existere Casus legitimæ dispensationis, quorum unus est utilitatis communis circumstantia, sed magnopere cavendum esse, ne frequentiores sint dispensationes, neve potius ad exemplum quam electione fiant: quia sic introducitur contemptus Legum: tùm adicitur, *sciant universi sacratissimos Canones ab omnibus exactè, & quoad fieri potest, indistinctè observandos. Quod si urgens, iustaque ratio, & major quandoque utilitas postularent, cum aliquibus dispensandum esse, id causâ cognitâ, ac summâ maturitate, idque gratis à quibuscumque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum, aliterque facta dispensatio subreptitia censeatur.* Verba hæc, ab omnibus indistinctè, à quibuscumque, singularem attentionem requirunt; nam hæc locutiones generales junctæ rationibus è Jure Naturali petitis & relatis in Præfatione Decreti, respiciunt Pontificem, perinde atque alios Episcopos, ostenduntque, Concilium non potuisse velle subjicere Decreta sua mero Pontificis arbitrio; sed voluisse tantum declarare, quòd Pontificis potius quam alterius cuiusvis munus esset, interpretari & dispensare Decreta ab ipso condita, quia hic primum gradum obtinet in Ecclesia Universalì, quam Concilium Decretorum Auctor representat.

Ergò, si de Clausulâ iudicium feratur ex laudatis Decretis, valdè credibile est, eam nihil aliud esse quam testimonium reverentiæ Sedis Apostolicæ debite, quæ Sedes cum sit omnium prima, æquum est, ut majorem præ cæteris potestatem habeat in Leges Ecclesiæ Universalis.

Nec dispar erit iudicium, si attendamus ad verba Clausulæ; neque enim dicitur, *salva sit Sedis Apostolicæ voluntas, sed salva sit Sedis Apostolicæ auctoritas.* Enimverò Concilium Generale, cui aderat Spiritus Sanctus non minùs iustitiæ, quam veritatis Spiritus & Regula, tam immodicè assentari Pontifici non poterat; quippe sic illi tribueretur dominatio Principum Gentium, quam Christus Ministris suis expressè interdixit, quæque in eo sita est quòd juxta merum arbitrium suum regant, jubendo, non quòd æquum est, sed quòd sibi placet. *Quod libet, licet,* aiebat unus ex illis amplioribus Principibus: eo pacto Pontifex in Deum muratus esset; soli enim Deo competit, ut omnia juxta voluntatem suam ordinare possit, qui nihil velle potest nisi quòd iustum est, nec recedere potest à Lege æternâ, primâ omnis iustitiæ Regulâ.

Quoad circumstantias celebrationis Concilii, è quibus inferri potest quòd sua Decreta mero Pontificis arbitrio subjicere non intenderit, plures sunt, quæ mereantur, ut paululùm consistamus. 1. Est, quòd partim convocatum fuerit ad reducendos Hæreticos, & in gremium Ecclesiæ revocandos, idcirco multoties invitati fuere ad conveniendum, imò enixè rogati; quòd, ut illis suaderetur, polliciti sunt iis Patres fore, ut benignè audirentur, iisque omnem securitatem obtulerunt. Porro, Concilium ignorare non poterat, quòd attribuendo Pontifici imperium absolutum, ejusque mero arbitrio temperatum, removerentur Hæretici à reditu ad Ecclesiam, quia questi erant, quòd Pontifices Ecclesiam regerent despoticè, & declaraverant hoc unam esse è separationis suæ causis. Proindè, vel Concilium non egisset consequenter ad propositum suum, vel nulla est probabilitas, quòd mero Pontificis arbitrio Decreta sua

subjicere voluerit. Eandem ob causam dici nequit, Concilium locutum fuisse tamquam id ipsa id voluisset; nam quoad hoc, agere & loqui non multum discrepant. Sanè, longum est discrimen inter exceptionem auctoritatis Pontificiæ, quam fecit Concilium, & exceptionem voluntatis, quam Concilium non fecit; quia nedùm voluntas sit regula auctoritatis, voluntas juxta auctoritatem ordinare debet, hæc autem secundùm Canonum rationem temperanda est, cum nihil Pontifici liceat, nisi quòd rationabile est. Aliæ circumstantiæ, è quibus inferri potest Concilium Decreta sua mero Pontificis arbitrio dimittere noluisse, sunt, quòd multos labores magno personarum numero importaverit, in itineribus, sive ad Tridentum, sive ad Bononiam, sumptusque immensos, tam in itinere, quam in mansionibus: quòd plurima opera adhibita fuerit ad discutiendos abusus, qui reformandi erant, majorque ad inveniendâ remedia congrua: quòd multæ magnæque difficultates superandæ fuerint, sive quoad convocationem, sive quoad translationem, vel continuationem, sive circâ conclusionem, ita, ut octodecim anni in his gerendis insumpti fuerint. Porro, quænam veri species esse potest, quòd Concilium uno momento tot annorum opus destruire voluerit, profusè inutiles reddere tot labores, sumptus, operasque; hoc tamen verum esset, si de subjiciendis arbitrio Pontificio Decretis suis cogitasset.

Nam, si, post hæc Decreta, Pontifex agere possit quasi facta non forent, quis esset fructus tantarum operarum, atque impensarum ad ea conficienda adhibitarum; jamverò præ hæc interpretationi non solum resistunt alia Concilii Decreta, adversaturque vis ipsa verborum, non solum excluditur per circumstantias celebrationis & durationis ejus, & quia irritam evaderet Concilium, sed etiam destruitur per Juris antea vigentis Textus.

Constat, quòd Concilium Tridentinum hæc Clausulâ noluerit augere Pontificiam auctoritatem; nam Sedis Apostolicæ auctoritatem excipit tantum; &, præterea, ex compluribus ejus Decretis apparet, quòd illam notabiliter diminuat; qualia sunt omnia, in quibus derogat Exemptionibus, & Privilegiis, quæ Clericos aut Regulares ab Episcopali Jurisdictione substractos, immediatè subjecerat Pontifici, talia sunt omnia, quæ partim abrogant Reservationes Casuum Absolutionis aut Dispensationis ad Pontificem & Reservationes Beneficiorum ad eundem.

Ex hoc Principio sequitur, Concilium Decreta sua mero Pontificis arbitrio submittere noluisse; hoc enim fieri non poterat, nisi tribuendo illi novam potestatem omnes ejus prætentiones excedentem. Quòd facillè probatur per varios Canones Corpori Juris insertos.

Priores sunt ii, qui docent, Canones debere confici ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, & consequenter debere conservari & observari, quamdiù alterutra requirit; hinc enim sequitur, Concilium Tridentinum, quòd Decreta sua ob Ecclesiæ necessitatem utilitatemque condidit, velle non potuisse illa mero Pontificis arbitrio submittere, sed solum consentire, ut illa commutaret, vel ab iis dispensaret, cum utilitas, vel necessitas id postulerent. *Can. 2. Dist. IV. Cap. 1. Sess. XXIV. de Matrim.*

Idem dicitur ex Canonibus, qui dispensare prohibent extrâ Casum urgentis necessitatis, aut evidentis utilitatis Ecclesiæ, circa Leges, quæ ad ejus regimen spectant, & bonum commune. Hoc autem notabile est in his Canonibus, quòd plerique excerpti sint ex Epistolis Pontificum, qui ex animo suo loquentes, dicunt, se dispensare non posse extrâ illos casus *Cap. 20. 23. de Elect.* Ipsi ergo agnoverunt, Canones arbitrio suo mero non subjacere. Quis autem post Confessionem publicam ad eò expressam, suspicetur, Concilium voluisse mero illorum arbitrio Decreta sua committere.

Quando Concilia quosdam Canones præcedentes abro-

abrogaverunt, declaraverunt, id se facere, quia perniciosi illi evaserant, atque ita significaverunt, futurum fuisse, ut illos conservassent; posito quod necessitas vel utilitas duravisset. Ex eorum numero est Tridentinum Sess. XXIV. Cap. 2. de Matrim. ubi quosdam gradus spiritualis Cognationis, Honestatis publicæ, & Affinitatis, per viam illicitam abrogat, & declarat, eos subsistere diutius non potuisse, quia salus animarum periclitaretur. Concilium Lateranense similiter locutum est, reducendo ad Quartum Gradum impedimenta Consanguinitatis & Affinitatis; quæ antea ad Septimum porrigebantur. Cap. 8. non debet de Consanguin. Valde igitur abfuit, ut Concilia hæc arbitrarentur, Canones subijci debere mero cuiuscumque hominis arbitrio. GRATIANUS Cap. 25. Quæst. 1. agendo de potestate concedendi Privilegia contra Jus Commune, multa refert testimonia Pontificum declarantium, se teneri ad observandas Leges, à suis Prædecessoribus factas, sibi que non licere eis derogare: illa autem multipliciter exponens, affert. 1. Interpretationem docentium, Pontificem Dominum esse Canonum, sicut Christus fuit Dominus Legis Mosaicæ: & cum illis dicit, Pontificem non magis subiacere Canonibus, quam Christus Legi Mosaicæ obnoxius erat; Cùm tamen Christus illi Legi paruerit ad præbendum Exemplum, similiter Pontifices Canonibus obtemperare eodem animo.

2. Ad eorum Officium pertinere, ut illos interpretentur, quemadmodum pertinet, ut eos conficiant. Proindeque in omnibus Canonibus unam horumce trium Clausulam subintelligi. 1. Nisi contrarium præcipiat aut permittat Ecclesia Romana. 2. Salvo tamen in omnibus Ecclesiæ Romanæ jure. 3. Salvâ tamen in omnibus autoritate Sedis Apostolicæ: Hanc interpretationem sequens concludit, Ecclesiam Romanam posse Privilegia contra Canonum tenorem concedere, ita tamen, ut æquitati semper consulat. Valet ergo, ut ex præmissis colligitur, Ecclesia Romana suis Privilegiis quoslibet munire, & contra Generalia Decreta, quodam speciali beneficio indulgere: considerata tamen æquitatis ratione, ut, quæ Mater est justitiæ, in nullo ab ea dissentire videatur. Itaque, quamvis ergâ Sedem Romanam nimium studiosus longè abfuit, ut putaret; Canones mero Pontificis arbitrio subijci, sed è contra Pontificem ipsum illorum Canonum rationi obnoxium esse existimavit.

Cùm igitur De veti, Decretaliumque Doctrina sit, Pontificem non esse Dominum Canonum, quibus pro arbitrio abutatur, nulla est veri species, quòd Synodus Tridentina eorum Librorum tam perita, Decreta sua mero Pontificis arbitrio submittere voluerit. Itaque, firmum ac certum stat multum abesse, ut Tridentinum Decreta sua Pontificis voluntati committere intenderit per Clausulam, Salvâ autoritate Sedis Apostolicæ. Hanc illi mentem tribuendo, accusaretur illud. 1. Sibi contradicere. 2. Clausulæ verba malè intellexisse. 3. Contra finem præcipuum convocationis suæ egisse. 4. Octodecim annorum laborem pessumdare. 5. Evertere jus antiquum quod restaurare studebat. Undè sequitur, impossibile fuisse, ut talem voluntatem habuerit, quia conciliari nequit cum speciali Spiritus Sancti auxilio Concilii Generalibus promisso, quod ab his omnem erroris labem nec non injustitiam ab errore provenientem avertit. Immo videtur, quod hac Clausula, Salvâ sit & esse intelligatur Sedis Apostolicæ autoritas. Concilium declaravit solum potestatem Pontificis ergâ Concilia Generalia: scilicet eum, qui his Conventibus præest, maximam habere potestatem debere in Executione Decretorum ipsorum; idèque horum esse primum interpretem, primum dispensatorem & primum Judicem disceptationum, quæ eorum occasione nascuntur.

Obiter quæri posset, quanam sit origo Clausulæ prædictæ: anque illa subintelligi debeat in Canonibus

Tom. I.

Conciliorum vetustiorum? Quoad priorem quæstionis partem, dicimus, Pontifices hujus Clausulæ Autores esse; nam monumentum vetustius, in quo reperitur, saltem verbis æquipollentibus, est Epistola Innocentii I. ad Viterbicum Archiep. Rothomag. Cap. 10. Decret. ejus. 2. Codice Dionysii Exigui. Si quæ autem causæ vel contentiones inter Clericos tam Superioris Ordinis, quam inferioris fuerint exortæ, ut secundum Nicenam Synodum congregatis ejusdem Provinciæ Episcopis, negotium terminetur, nec alicui liceat sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Provincia Dei Ecclesiam nutu divino gubernant ad alias convolare Provincias. Hæc Clausula, sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, idem profusus sapit quod hæc, Salvâ Sedis Apostolicæ autoritate; nam, in re, de quâ agitur, præjudicium Ecclesiæ Romanæ inferre, & Sedis Apostolicæ autoritatem lædere, unum atque idem est.

Cùm unusquisque in sua causa suspectus sit, quia nullus amore sui ipsius caret, hujus origo Clausulæ minimè ipsi favorabilis est, quia metuumdum est, ne Pontifex autoritatis suæ nimis studiosus sibi jus ad se non pertinens attribuerit.

Quoad alteram Quæstionis partem, ea definita videtur per Epistolam Concilii Carthaginensis ad Cælestinum Pontificem circa an. 423. ibi enim Nicæni Concilii Canone ab Innocentio commemorato utitur, ut probet, non licere Episcopis à Judicio Episcoporum Africa provocare ad Pontificem, & sic significat, se putavisse Clausulam, Salvâ Sedis Apostolicæ autoritate, non subintelligi in Canonibus Concilii Nicæni, qui jubent, ut negotia in Provinciis conficiantur. Idem colligitur ex Can. 28. & 125. Ecclesiæ Africanæ, quorum ultimus è Concilio Carthag. ann. 419. sumptus est. Uterque appellationes transmarinas prohibet, quo nomine intelligit eas, quæ ab Africa Romam deferrebantur, constat enim à Conciliis Africæ nusquam aliò fuisse provocatum, quam Romam, & credibile est, hos Canones factos fuisse ad abolendas appellationes, quæ extra Africam deferri cæperant, quoniam Leges, ut plurimum, fiunt, ut malis præsentibus medeatur.

PROPOSITIO II.

Circa Criminationes contra Concilium Tridentinum factas.

An Clausula, Proponentibus Legatis, diminuat autoritatem Decretorum Concilii Tridentini?

Atendum est ultrò, nonnihil invidiæ præ se fert Clausula hæc, quia ostendit, Legatos reservavisse sibi jus proponendi argumenta, quæ in Synodo discutienda erant; hæc autem reservatio pluribus nominibus odiosa est. Ea enim auferebat Episcopis jus, quo in Conciliis præcedentibus frui erant, ut agnoscit Concilium Sess. XXIV. de Reform. Cap. 21. declarando, mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis solita ratio tractandi negotia in Generalibus Conciliis ullâ ex parte immutaretur; ne cuiusvis juri in posterum detraderetur.

Præterea, Clausula hæc pessimos habere effectus poterat, quia Episcopis eripiebat libertatem conficiendi Definitiones, seu Decreta, quæ utilia, vel etiam necessaria duxissent.

Verùm, licet Clausula hæc & reservatio magis odiosa essent, nusquam tamen indè sequeretur, eas aliquid ab autoritate Decretorum Tridentini detractum ire.

Nam 1. Clausula hæc usurpata fuit solum Sessione XVII. quæ sub Pio IV. prima est. Itaque, Sessionum præcedentium Decretis, quæ majorem atque insigniorem Definitionum Tridentini partem continent,

O 2

nocere

nocere nequit. 2. Quoad Decreta subsequētia, Clauſula, de qua agit, eorum autoritatem diminuere non potuit; quia manſit libertas diſcutiendi argumenta à Legatis propoſita, nec non opinandi. Patrum numerus inde minor factus non eſt.

Quod ſi dicatur, futurum fuiſſe, ut duo inter alia Decreta condita non fuiſſent, ſi Episcopi habuiſſent jus proponendi. 1. Id, quod Sedis Apoſtolice autoritatem in omnibus Decretis Diſciplinæ excipit. 2. Id, quo ſtatuitur, ut à Pontifice poſtuletur confirmatio geſtorum omnium, tam circa Dogma, quam circa Diſciplinam; quia de his cogitatum non fuiſſet, ſi quæſtiones de Superioritate Concilii ſupra Pontificem, deque huius fallibilitate motæ fuiſſent; ut accidifſet, niſi reſervatio prædicta obſtitifſet: facilis eſt reſponſio, nempe, quod nunquam eventurum fuiſſet, ut Legati ſincerent ejuſmodi quæſtiones agitari, ſed potius Concilium devolviſſent, quam iis conſenſiſſent, ac, licet agitata fuiſſent, defini non potuiſſent, quia omnes Episcopi Italici Pontificis partes amplexi fuiſſent; cæteri verò adverſas; itaque nedum Concilii ſententia concordis vel unanimis fuiſſet, magna extitifſet diſcordia.

PROPOSITIO III.

Diſcutienda circa Criminationes contra Concilium Tridentinum factas.

An qualitas Delegati Sedis Apoſtolice, quam Concilium toties Episcopis attribuit, ipsis injurioſa ſit?

AD cognoscendum, an qualitas hæc Episcopis injurioſa ſit, duo ſunt attendenda; 1. An titulus Delegati Episcopos honore afficiat. 2. An idem titulus ignominioſus fiat Episcopis, in iis Caſibus, quos Concilium indicat; nam qualitas Delegati Sedis Apoſtolice injurioſa eſſe nequit, niſi ratione tituli ipſius, vel ratione negotii, circa quod illa Episcopis attribuitur.

Superioritas Pontificis in Episcopos nimis nota eſt, ut dubium eſſe poſſit, quod Episcopis honorabilis ſit qualitas Delegati Sedis Apoſtolice; hæc de cauſa Episcopi ſemper hunc titulum ſimilesve ambierunt; eum læti receperunt, vel Pontifex indulſit, ut benevolentia ſua notam inſignem. Scimus quanti facti fuerint Metropolitanæ Theſſalonice & Arelates, idcirco ſolum, quod Vicarii Apoſtolici eſſent. Scimus quantoperè Archiepiscopi Cantuarienſes laboraverint, ut qualitatem Legatorum natorum Sedis Apoſtolice adipiſcerentur & conſervarent; nec minus notum eſt in quanta exiſtimatione verſati fuerint Archiepiscopus Rhemenſis & Abbas Vindocinenſis ob ejuſdem tituli poſſeſſionem. Eadem de cauſa etiamnum in Cauſis Majoribus commiſſiones Sedis Apoſtolice gratulabundi Episcopi accipiunt; quales ſunt Commiſſiones faciendi inquiſtitionem neceſſariam ad Canonizationem Sanctorum, vel ad erectionem Episcopatum, Metopolium, Primatiarum. Cæterum, quo pacto qualitas Delegati Sedis Apoſtolice Episcopis injurioſa eſſe poſſit? An ignominioſum eſt membris Caput ſuum repræſentare, vel Fratribus primogeniti ſui vice fungi, & jura primogenituræ poſſidere? Porro, Episcopi Delegati Sedis Apoſtolice membra ſunt, quæ Caput, Fratres ſunt, qui primogenitum valde præcellentem repræſentant. Super eſt igitur, ut qualitas Delegati in ſeipſa ſpectata Episcopis injurioſa non ſit.

Sed fortè ignominioſa eſſet ob negotium. Duplex poteſtas Pontifici comperit; duplex quoque negotiorum genus delegare poteſt. Sanè, Pontifex eſt Episcopus, eſt Episcoporum Caput. Quatenus Episcopus, habet poteſtatem cum aliis Episcopis communem; quatenus Caput Episcoporum, is habet poteſtatem propriam. Utrique poteſtati ſuum reſpondet nego-

tium, vel materia. Poteſtati communi, Materia communis; Poteſtati propria, Materia propria. Materia propria in cauſis majoribus ſita eſt; ex majoribus autem aliæ ſunt tales Jure Divino; aliæ tales ſunt Jure Humano tantum, ſcripto, aut non ſcripto.

Pontifex Episcopis ſuperior eſſe nequit Jure Divino atque Humano, niſi habeat poteſtatem propriam & ſua Superioritati congruam. Porro, ſi delegando committat res ad poteſtatem propriam pertinentes, oportet, ut delegatio ſit honorifica ergà Delegatum, cum fiat particeps poteſtatis ſui Superioris.

Enimverò, inquiet aliquis, Delegatus particeps ſit poteſtatis delegantis, & delegatio à Pontifice facta transmittit poteſtatem Episcopali ſuperiorem; ſed, eſto quod magnum ſit jus tranſmiſſum, modus, quo illud transmittitur, quoque executionem forti debet, ignobilior eſt; nam delegatio ſpeciem habet præcepti, & licet præcipienti honorificum ſit præceptum, eum, cui præcipitur, deprimit. Præterea poteſtas, quam delegatio impertitur, eſt ſolum poteſtas executionis, quæ quodammodo ſervilis eſt.

Qui ſic loquuntur id ignorant, de quo agit; nam delegatio non ligat; hæc acceptari, vel repudiari poteſt: aliud verò omnis Delegatus non eſt merus executor; nam quibusdam committitur cognitio & judicium negotii; & quamvis in caſu propoſito Delegatus eſſet merus executor, nihilominus delegatio honorifica eſſet etiam Episcopis; namque, inter res ad poteſtatem propriam Pontificis pertinentes, & de quarum executione agit, nullæ ſunt, quæ delegentur Episcopis, idè quod Pontifice dignæ non ſint, ſed quia melius geruntur ab Ordinariis, qui in loco ſint. Quod ſi agatur de rebus, quas Episcopi æque ac Pontifex facere poſſunt, ſed quæ Sedi Apoſtolice reſervata fuerunt propter neceſſitatem vel utilitatem, itemque ob reverentiam illi debitam hoc in caſu dubitari poteſt, an delegatio ſit honorifica Episcopis, & in hoc ſolo caſu difficultas ſita eſt. Omnibus tamen ritè diſcuſſis ac perpensis, videtur nobis, quod etiam illis in rebus qualitas Delegati Sedis Apoſtolice non ſit ignominioſa Episcopis; nihil enim ad Pontificem reſervatur, quod à Pontifice fieri indignum ſit; quod autem Pontifice dignum videtur, dedecere non poteſt, eos, per quos Pontifex, tanquam per Delegatos, id fieri procurat; quod deleganti eſt honorificum, turpe Delegato non erit.

Sed urgent. Fatendum eſt, quod in illis rebus delegatio non poteſt eſſe ignominioſa ob qualitatem rerum delegatarum, non ſolum quia dignæ Pontifice judicantur, ſed etiam quia ad Episcopalem poteſtatem pertinent; ſed negari non poteſt, quin modus illas res faciendi ignominioſus ſit Episcopis; ubi enim conſiciunt quatenus Delegati, id quod valent tanquam Ordinarii, faciunt, ut Servi id quod valent, ut Domini: à Pontifice habere ſe fatentur id, quod à JESU CHRISTO acceperunt; ſui ipſorum Patrimonii donatarum ſunt: denique ſimiles ſunt Dominis, qui Feudum liberum in Feudum ſerviens commutarent.

Huic objectioni facilis eſt reſponſio; nam 1. In delegatione Pontificiâ, nihil tam vile eſt, ut Delegati munus officio ſervi ſimile evadat; imò cuncta ſunt nobilia, modus agendi, & actio ipſa. Equidem Delegatus alieno nomine agit; ſed hoc eſt nomen Superioris, quem repræſentare glorioſum ſit. Hac in re omnis poteſtas à Pontifice proſecta, aliquid à gloriâ ejus, à quo manavit, participat. In Eccleſia alius non eſt Dominus, quam DEUS PATER, JESUS CHRISTUS Filius ejus, & SPIRITUS SANCTUS utriusque vinculum. Miniſtri Sacri ſunt meri Diſpenſatores, tam primus, quam noviffimus.

Cum igitur Episcopus agit quatenus Ordinarius, non agit, ut Dominus; ſed tanquam unus ex præcipuis Diſpenſatoribus, qui ſuo nomine agit; cum verò facit, ut Delegatus, id quod poteſt quatenus Ordinarius; tunc honori unius præcipui diſpenſatoris accedit honor repræſentandi primum Diſpenſatorem.

Hoc

Hoc in casu potestas delegata non deprimit potestatem ordinariam; sed eam extollit, si non auget ipsam, saltem eam spectabiliorem facit. Actio Episcopi, qui facit tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ, id quod jam poterat quatenus Ordinarius, duplici auctoritate pollere videtur, Pontificia & Episcopali, quamvis sola potestas Episcopalis agat. Malè interpretatur Titulum Delegati Sedis Apostolicæ Episcopis attributum, quisquis putat illum destruere propriam illorum potestatem; nisi hæc subsisteret, an ad Metropolitanum appellaretur ab Episcopo, qui iudicat tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ? An Congregatio Cardinalium declaravisset auctoritatem Episcoporum, qui agunt, ut Delegati Sedis Apostolicæ, non idcirco minus ordinarii esse? Quis jam audeat dicere, Episcopum, qui facit ut Delegatus id, quod valet tanquam Ordinarius, agnoscere, se tenere à Pontifice id, quod à Christo accepit; hoc enim supponit, Prælatum, qui agit ut Delegatus, desinere agere prout Ordinarium, & potestatem delegatam succedere ordinariæ. Sed quamdiu delegata huius erit accessoria, jure affirmamus, Episcopum, in casibus, ubi utraque locum habet, honorare, & Christum, qui fons est potestatis suæ, & Pontificem, à quo partem ipsius recuperavit: Jam verò ad illud veniamus, quod Episcopum, qui facit tanquam Delegatus id, quod potest tanquam Ordinarius, dicitur fieri Donatarius patrimonii sui: Esto hoc verum esset, quid inde mali exurgit? An minus est efficax medium, quod ille suppetit ad tollendos abusus à Diocesi suâ? Quenam esse debet cura Episcopi, nisi salus animarum ipsi creditarum? Nonne præstat, ut eas animas sanctificet tanquam Delegatus & Ordinarius, quam, illam qualitate respicendo, omni facultate excludatur: potestatem suam possideat, tanquam patrimonium suum, vel tanquam alterius donum; prorsus utrumque æquè conducit ad finem, quem intendere debet. An metuendi locus est, ne Titulus Delegati incommodum aliquod Episcopo importet, vel, ne idem titulus pretextum suppeditet Pontifici, quo utatur, ad eripiendum id, quod restituit? Talibus pretextibus indigni olim, ut omnem illam potestatem ad se traheret? Cur illi necessarij fierent, ad illam retrahendam? An modus eam possidendi Episcopos in illius possessione magis confirmavit?

Adiicimus, non solum omne incommodum præsens ac futurum abesse; sed etiam hinc aliquid boni inesse; nam potestas exercita sub titulo Delegati Sedis Apostolicæ magis honorifica evasit, quam quod antea exercebatur à Pontifice tanquam potestas ipsi propria: Cum autem titulus Delegati in memoriam reducat eam dignam visam fuisse, quæ Pontifici propria fieret, oportet, ut eo sensu delegatio honorifica sit. Superest ex objectione, quod potest tanquam Ordinarius, si similem se faciat Domino, qui Feudum liberum in serviens mutaret; sed claudicat comparatio, quippe, ut illa valeret, requireretur; ut pro titulo Delegati aliquid præstaretur Pontifici, sed cum ille gratis detur, dici nequit Episcopum, qui illum accipit, servitio subicere id quod accipit, nisi contendatur ultra quod potestas accepta sub hoc titulo, servitio subiciatur, agnoscendo in ejus receptione, eam à Pontifice ad Episcopum transire, sed in hoc nihil ignominiosum, cum illam accipiat, ut eam exerceat, tanquam propriam utpote restitutam, & tanquam Delegatam, eo sine, ut utilis sit exercitium.

His, quæ hucusque dicta sunt circa titulum Delegati Sedis Apostolicæ, quem Concilium toties tribuit Episcopis, ut faciant res, quas possunt tanquam Ordinarii, adice, quod in praxi nulla fiat mentio huius tituli; nusquam enim videtur, quod Episcopus visitando Clausuram Monialium Exemptarum, assumat qualitatem Delegati Sedis Apostolicæ, quamvis hæc visitatio una sit ex rebus, quas Episcopus facere de-

Tom. I.

bet, ut Sedis Apostolicæ Delegatus; exempli causâ visitationem nominavimus, quapropter idem producendum est ad omnia Capita, in quibus Episcopus agere debet tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, & tanquam Ordinarius.

PROPOSITIO IV.

Discutienda circa Criminationes &c.

An verum sit quod antè Concilium Tridentinum nullum Concilium, nullus Pontifex, Episcopis mandaverit exercitium propriæ ipsorum auctoritatis, tanquam à Sede Apostolicâ manaret.

Tridentini Patres accusari fuerunt reperisse hunc agendi modum ex mero erga Pontificem obsequio. Hujus refellendæ accusationis causâ, quæ tam falsa est, quam Concilio contumeliosa, facti veritatem discutiemus, quod, ut perspicuè & cum ordine fiat, duas facti propositi partes seorsim considerabimus.

Ex commissionibus Vicariis Apostolicis concessis, facile foret ostendere, quod à Quarto etiam Seculo, Pontifices Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis mandaverint ea, quæ poterant tanquam Ordinarii. Hoc facile patebit ei, qui illas lustrare cupiet atque evolvere. Adeantur *Bavonius, De Marca, Thomassinus*, qui non pauca locuti sunt de potestate Vicariorum Apostolicorum, & de potestate Primum. Præterea, tam similis est respectivè utraque potestas, ut indè sequatur quod, cum Primas erat Vicarius Apostolicus, ut sæpè fiebat, ille quatenus Vicarius Apostolicus exercebat partem eorum, quæ tanquam Primas poterat. Nobis sufficit colligere probationes, quas Corpus Juris & Concilium Tridentinum suppeditant; ubi tamen prænotavimus quod, juxta D. *De Marca*, Episcopus Thessalonicensis Primas fuit antequam Vicarius Apostolicus fieret, quodque Ordinationis omnium Episcoporum districtus sui particeps erat, quatenus Primas; illud autem jus Vicario quoque Apostolico competit.

1. PROBATIO è Corpore Juris petita, est in *Cap. 9. de hæret.* à Lucio III. circa an. 1181. scripto, ubi fit sermo de coercitione Hæreticorum, etiam Exemptorum, qui Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato subiciuntur. Verba ipsa referre juvat. *Si qui fuerint, qui à lege Jurisdictionis Diocesana exempti, soli subjaceant Sedis Apostolicæ potestati, nihilominus in his, quæ sunt contra Hæreticos instituta, Episcoporum subeantur judicium, & eis in hac parte tanquam à Sede Apostolicâ Delegatis, non obstantibus libertatis suæ privilegii, obsequantur.*

Nequaquam diceretur, hinc de Causâ Majore agi, quia hæresis pertinendo ad Fidem, pertinet quoque ad Causas Majores, quæ Jure Divino Pontifici reservatæ sunt; nam, quoad hæresim, quæstio Facti à quæstione Juris distingui debet ac potest. Hæc in eo sita est, an talis opinio sit contra fidem? Illa in hoc versatur, an hi aut illi talem opinionem habeant, ipsi adhareant, eam prædicaverint, docuerint, defenderint? De quæstione Juris dicitur, eam esse Causam Majorem in quibusdam casibus, qui exponuntur in Regulis nostris à Jure exceptis, circa Causas Majores; sive quia nulla est in Religione Causa gravioris momenti, seu quia credibile est, Spiritum Sanctum, qui Ecclesiam regit, auxilium suum pro dignitate personarum erogando, plus impertiri primæ Sedi, quam cæteris. Quæstio Facti secreta à quæstione Juris, nihil habet quod mereatur, ut alius quam Judex Ordinarius de illâ statuatur. Imò *Caput* laudatum ostendit, ibidem non agi de Causa Majore, quia auctoritas Apostolica non communicatur Episcopis nisi ratione Exemptorum; Itaque supponitur Episcopos satis habere auctoritatis ad alios judicandos.

2. PROBATIO sumpta è Corpore Juris est in *Cap. 1. de Stat. Regular. in 6. BONIFACII VIII.* circa an.

1298. Ibi agitur de clausurâ Monialium & præcipitur, ut Episcopi sedulo invigilent, ut ea accurate conserventur; in *Monasteriis sibi subiectis sua*, in aliis verò, quæ ad Romanam immediatè spectant Ecclesiam, Sedis Apostolicæ auctoritate.

Concilium Tridentinum, renovando hanc Constitutionem, verba jam laudata refert. *Præcipit Sancta Synodus, ut in omnibus Monasteriis sibi subiectis Ordinaria, in aliis verò Sedis Apostolicæ auctoritate. &c.* Undè sequitur, in Concilio Tridentino reperiri undè ostendatur, illud non fabricavisse rationem, quâ Episcopis mandaretur, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis faciendum id, quod possunt, tanquam Ordinarii; sed, inquit, laudata loca ad rem non faciunt; nam per exemptionem, id, quod Jurisdictioni Ordinariæ subiacebat, transit sub Pontificalem; itaque, cum Pontifex Exemptos subicit Episcopos in quibusdam casibus, jurisdictionem Apostolicam Ordinario exercendam mandat, non verò Ordinariam.

Respondemus, quòd circa Capita in quibus derogatum est exemptioni, res ad pristinum statum revertuntur, id est, quòd Exempti his in Capitibus sub Ordinarii jurisdictione reponuntur.

Quòd si urgeatur hanc derogationem, si abesset clausula delegationis Apostolicæ, res in pristinum statum restituere, verum hujus clausulæ adjectionem significare, mentem fuisse conservare Jurisdictionem Pontifici, ejusque exercitium Episcopis tribuere. Respondemus, clausulam hanc appositam solum fuisse, ut indicaretur, illud exercitium pertinuisse ad Pontificem, utque commendabilior fieret actio, quam facit Episcopus ex vi hujus clausulæ. Hujus explanationis ratio est, quòd, propriè loquendo, exemptio, non spoliât Episcopum jurisdictione ipsius; sed ejus exercitium impedit solum. Nam v. gr. Diocesanus exemptus, est semper subiectus sicut & Membrum Diocesane; si autem subiectus non appareat, id non fit quòd Episcopus amiserit jus suum, sed potius, quòd ipsi non liceat illud exercere, perindè ferè ac Episcopus, Parochus, interdicti amittunt solum exercitium, non verò proprietatem Jurisdictionis suæ.

Quoad Concilia, quæ Ordinario, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, quædam mandaverunt faciendâ ex iis, quæ potest tanquam Ordinarius, duo habemus; primum jam laudatum fuit sub titulo Constitutionis LUCII III. vel *cap. 9. de hæreticis*. Hujus Inscripção capitis illud tantum attribuit LUCIO, sed in parte recisâ, quæ apud ANTONIUM AUGUSTINUM existit, & in Editione *Pythoci*, apparet, Constitutionem illam factam fuisse in Conventu, cui non solum Pontifex & Cardinales aderant, sed etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & plures Principes.

Aliud Concilium est *Vienense* ann. 1311, Locus ad rem faciens est in *Cap. 2. de Statu Regularium in Clem.* cujus hæc sunt verba; ut *singula Monialium Monasteria per Ordinarios exempta, Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, auctoritate Apostolicâ, non exempta, auctoritate Ordinariâ, annis singulis visitari debeant.*

PROPOSITIO V.

Circâ criminationes &c. An Concilium hoc ex merâ politicâ abstinerit à definiendis questionibus. *Utrum Episcopi ex Divinâ institutione sint? An ex eadem institutione Presbyteris Superiores sint? An Lege Divinâ teneantur ad Resipendam?*

UT sanum de hac accusatione iudicium feratur, necessarium est attendere 1. An Concilium Generale ex merâ politicâ agere possit? 2. An, posito quòd talis agendi ratio in illud cadere posset, reperiretur in rebus ad Fidem pertinentibus? 3. Etiam hoc concessio, quænam condiciones necessariæ essent, ut accusatio tam gravis proponi queat? 4. An quæstiones prædictæ de-

cidi potuerunt, ac debuerunt? 5. An Concilium ipsum suppeditet undè ab hac criminatione pergetur?

Politica mera, politica humana, prudentia carnis, & similes locutiones unum atque idem significant, nempe, vitium, quod media ad finem malum assequendum idonea elegit. Itaque Concilium Generale ex merâ politicâ ageret, si Decreta faceret, vel à faciendis abstineret, eo proposito, ut servaretur immodica potestas Pontificis aut Episcoporum, quamvis eam salutem animarum nocere cognosceret.

Ut ergò Concilium possit agere ex obsequio, oportet, ut propter malum finem agere possit, suasque actiones ad illum finem referre, & proindè, ut à Justitiâ recedere possit, tam intentione, quam opere. Porro, credibile non est, Concilium Generale posse velle injustitiam, eamque operari; nam Spiritus qui illi præest, non minus est Spiritus Sanctitatis, quam Veritatis; itaque cum Concilium Generale non possit recedere à veritate; quia Spiritus veritatis illi præest, sequitur etiam, ut à Justitiâ non possit amoveri, quia per Spiritum Sanctitatis adjuvatur.

Certum est sciri non posse, nisi ex principiis revelatis in Scripturâ, aut Traditione contentis, an res aliqua ex jure Divino sit; id autem quod nisi ex principiis revelatis sciri nequit, est argumentum Fidei, necesse igitur est, ut tres quæstiones præfatæ ad Fidem pertineant: nam quæritur, an Episcopi ex jure divino sint? An ex eodem jure Presbyteris sint Superiores? An idem jus illos ad Resipendam astringat? Perindè oportet, si Concilium Tridentinum ex politicâ abstinuit à definiendis his tribus Capitibus, oportet, inquam, ut Concilium Generale ex politicâ agere possit in rebus Fidei. Merito igitur factum illud exploramus, amplectimur autem negativam, rationem affero: Concilium Generale ex politicâ, vel definit aliquid, vel à definiendo abstinere: definitiones ex politicâ facere non potest, Spiritus Sanctus à quo dirigitur, id non sineret; nam oporteret hunc consentire, ut Concilium ad primum finem referret id quod ipsi infallibile cognoscendum facit ope singulari; imò oporteret illum impertiri opem singularem ad agendum cum perversâ intentione. Concilium Generale nihilo-magis abstinere valet ex politicâ à definiendo, cum re discussa, cognoscit, eam definiendi posse; nam præterquam quòd peccaret hac occasione iniquâ, induceret homines in errorem, præbendo occasionem inferendi, rem satis perspicuè non reperiri, neque in Scripturâ, neque in Traditione, ut definiendi queat; id autem merito inferretur, hinc, quòd Concilium Generale non suscipit sine necessitate discussionem rei ad Fidem pertinentis, indè, quòd præsumendum est illud non omittere præ studio definitionem, quam significavit necessariam esse.

Quot sunt Leges quæ judicia temeraria interdunt, totidem damnant accusationem, quam nos discutimus; hæc enim prorsus temeraria est. Sanè de re ignotâ agitur, cujus cognitio ad Deum solum pertinet: res hæc est intentio non manifestata, non declarata, non explicata.

Hoc in morali disciplinâ obtinet, quòd si actio per se ipsam inexcusabilis sit, eam, si fieri possit, excusare nitendum est ope intentionis; qui igitur fieri possit, ut liceat vituperare, & rem quæ per se bona esse potest damnare, eam fini pravo attribuendo. Etiam si rationes, aut potius conjecturæ, quæ contra Tridentinum faciunt, tantum validitatis haberent, quantum illæ, quæ Concilio favent, in hujus favorem stectenda esset sententia, quia res dubia esset; porro, in dubio benignior pars est eligenda.

Quantò major debetur personis reverentia, tantò majori moderatione opus est ad cogitandum de iis malum, quia talis cogitatio reverentia interiori est contraria; illius autem manifestatio, quæ cogitationem celeriter sequitur, reverentia exteriori adversatur: quo major autem personarum virtus est, aut dignitas, tantò major reverentia illis debetur; nam sublimitas est vera reverentia mensura: itaque cum excellentiores dignitates Spirituales componant Concilia, nulla persone magis venerabiles sunt, quam Patres Concilii, quod

si verum sit, etiam si seorsim fumantur, quantum accedit dignitatis ac venerationis, si collectivè considerentur. Ex hoc principio facilè concluditur quid de accusatione sentiendum sit.

Juris Naturalis, necnon Jurium Ecclesiastici ac civilis regula est; oportere credere virum quemlibet esse virum probum, nisi contrariè probationes adsint; nec minus certum est, eas probationes gravitati materiæ respondere debere, id est, validiores esse debere, prout materia gravior est. Validissimæ igitur probationes adversus Concilium requirentur, ut politicæ insinulari possit hoc in negotio; nam materia gravior esse nequit.

Alia circumstantia discutienda est, quæ petit, ut Concilium Generale non accusetur absque validissimis probationibus, scilicet, periculum destruendæ autoritatis ejus, non solum in Constitutionibus Disciplinae, sed etiam in Definitionibus Fidei; plerique enim ignorant pietatem haud necessariam esse ad faciendas bonas Definitiones, quia sufficit, ut caput de quo agitur, perspicue reperitur in Scripturâ aut Traditione, ope luminis, sive humani à studio provenientis, sive divini à Spiritûs ope profecti: porro, lumen utrumque à pietate independens est, & peccato amitti nequit, quia gratuitum donum est ad alienam utilitatem concessum.

Ut certò cognoscatur, an Collegium aliquam rem approbet, oportet, ut de illâ deliberetur, deinde concludatur juxta pluralitatem suffragiorum; aliàs periculosum valde est, ne Corpori attribatur id, quod de aliquot Membris solum verum est. Porro, dici nequit Concilio Tridentino propositum fuisse, ut capita præfata non definiret, ne Sedis Apostolicæ immediatam potestatem diminueret; multò minus de eo deliberatum ac conclusum fuisse. Equidem possibile est quosdam Patres hanc intentionem habuisse, atque etiam machinatos esse, ut consilium suum exequerentur: sed, etiam si constaret nonnullos ejusmodi intentionem habuisse, atque etiam propter eam laboravisse, inde non sequitur, Concilium jure insinulari posse politicæ; si autem accusaretur ob delicta privatorum, eo injusior esset accusatio, quòd illi exprobaretur vitium, quod in illud cadere nequit.

Polliciti sumus, fore, ut discuteremus, an Concilium potuerit, ac debuerit capita præfata definire? Duplici autem vi præstari id potest. Unâ prolixissimâ colligendo loca Scripturæ & testimonia Auctorum usque ad sæculum x. circa hæc capita, & videndo, utrum simul juncta perspicuam discussionem contineant, an non; quod quidem opus eos tantum respicit, qui de illis quæstionibus consultò agunt: cum igitur de iis obiter tantum loquamur, illam discussionem missam facimus.

Alia via brevior est. Considerandum est, quam fuerint sententia Theologorum circa eadem puncta, quæ si discordes reperiantur, securè concludere possumus, Concilium nec potuisse, nec debuisse illa definire; nam solebat argumenta Theologis discutienda dare, & abstinere à dicendo quæstiones in quibus non consentiebant; quod faciebat (ut referunt *Fra PAOLO & PALAVICINUS*) ne pax Catholicorum turbaretur. Porro, facile est ostendere, Theologos non concordavisse in tribus capitibus de quibus agitur; sufficere adire utrumque Historicum mox laudatum, & præsertim *Fra PAOLO*, qui suspectus esse nequit, cum unus sit ex iis, qui Concilium arguunt politicæ in negotio præsentis.

Quod explorandum superest, illustrabit, confirmabitque ea, quæ diximus, discutiendo quatuor capita præcedentia. Quæritur, an Concilium Tridentinum in Decretis suis suppeditet, undè purgari queat ab hac criminatione. Quod autem cupimus scire, reperitur *Cap. I. Sess. XXIII. de reform.*; nam ibi statuitur principium, quod ostendit, Concilium non ex obsequio erga Pontificem, abstinuisse à definiendo Residentiam Episcoporum Jure Divino præscribi; ibi adeò ref-

tringitur facultas dispensandi Episcopos à residentia, ut satis appareat, Patres morem gerere noluisse Pontifici.

Principium est, quemcumque, cui animarum cura incumbit, teneri ad cognoscendum oves suas, eas erudiendum, iis administrandum Sacramenta, eas pascendum exemplo bonorum quorumvis operum: ad providendum pauperibus aliisque personis miseris, aliisque Pastoralia munia obeundum: omnia autem officia hæc non posse ritè perfici ab iis, qui non invigilant gregi suo, nec propter eum resident, sed eum mercenariorum more deserunt.

Porro: ex hoc principio sequitur, eandem Legem, quæ astringit Episcopos ad officia prædicta, eos quoque obligare ad residendum, cum, juxta applicationem principii factam à Concilio, ritè obiri nequeant illa nisi ab iis, qui resident; cum expresse dicatur in principio, jus divinum illa officia Episcopis imposuisse; significatur pariter, idem jus ipsis residentia necessitate imposuisse; ergò credibile est, Concilium non abstinuisse à definitione quæstionis, an residentia Episcoporum jure Divino sit constituta, non, inquam, abstinuisse præ obsequio erga Pontificem, cum rem æquipollentem dicat ita, ut, hi qui hanc sententiam tuerent, hoc Decreto uti possint ad eam corroborandam, illudque opponere Pontifici si fortè aliter sentiret. Hoc ratiocinium eò validius est, quòd ii, qui contendebant Episcopos jure Divino ad residentiam obligari argumento & principio relatis uterentur.

Quòd si queratur, cur Concilium non dixerit expresse, residentiam jure Divino esse constitutam, aliud non suppetit responsum, nisi 1. Coactum illud fuisse ob stupium pacis, quæ procul dubio turbata fuisset, cum plures Episcopi ex Italiâ enixè contrariam opinionem tuerentur. 2. Coactum illud fuisse ob impotentiam aliter agendi, cum proposuisset nihil definire, nisi ex unanimi Patrum consensu.

Idem Decretum novam probationem suppeditat per restrictionem potestatis dispensandi ad quatuor Casus, qui tales sunt, ut excipiendi etiam forent, licet definitum fuisset, residentiam Episcoporum esse juris divini: hi Casus sunt 1. Charitas Christiana, quæ in eo sita est, ut auxilium feratur Episcopo, qui ipsius indiget, nec munera Episcopalia obire potest. 2. Obedientia legitima, quæ itur quò vocat Superior. 3. Urgens necessitas, quæ locum habet, cum diutius vacat aliqua Sedes, ita, ut plures in Diocesi consecrandæ sint Ecclesiæ, pluribus personis Confirmatio danda sit, quarum multæ nequeunt in alium locum se transferre, ubi hoc Sacramentum recipere possint: Ministrorum Sacrorum penuria sit, nullusque alius Episcopus præsto sit, qui hæc omnia facere valeat. 4. Evidens utilitas Ecclesiæ, aut Status; Ecclesiæ putæ, cum ad Generale, vel Nationale Concilium conveniendam est, vel si Pontifex aut alius aliquis insignis Prælati indigeat ministerii Episcopi sedis tenuioris ad regimen Ecclesiæ suæ; Status, si servitium Episcopi necessarium sit Principi, sive quoad Legationes, sive quoad Consilium, sive quoad Ministerium. Illi autem Casus excipi debuissent à Concilio, posito quòd definivisset Episcopos jure Divino ad residentiam astringi; jus enim Divinum vult, ut officia charitatis obeantur, ut pareatur Superiori, qui justam rem præcipit, ut ceteræ Leges cedant legi urgentis necessitatis; cum non agitur de rebus contrariis perfectionibus Divinis; utque utilitas totius utilitati partis anteponatur.

Notandum est Primam & Secundam de causis dispensationis à residentia Episcopali, de quibus loquimur, reduci ad Tertiam & Quartam: nam hæc sunt conditiones necessariae, ut illæ justæ sint. Et quidem charitas non potest compellere Episcopum, ut exeat de Diocesi, nisi necessitas urgeat, quia non suus est Episcopus, sed gregis sui, cujus necessitatibus

inviolare ac subvenire debet; ut ergò in alium locum migrare cogatur à charitate, oportet, ut istius loci necessitates superent necessitate Gregis ipsius; secus charitas inordinata foret: idem est de obedientiâ, quæ legitima esse nequit, nisi Ecclesiæ utilitas, aut necessitas illi patrocinentur. Ratio est, quòd Superior dispensare nequeat ab ullâ lege ob bonum publicum directâ conditâ, nisi utilitas aut necessitas publica id requirant; qui autem præcipit Episcopo, ut exeat è suâ Diocesi, illum dispensat à lege residentie factâ ob utilitatem & necessitatem Ecclesiæ.

Observatio hæc eò magis necessaria videtur, quòd per eam diluatur objectio, quæ peti potest ex eo, quòd Concilium obedientiam scripserit inter causas dispensationis à residentia Episcopali, quæque his verbis proponi potest. Causa dispensationis sumpta ex obedientiâ, quæ Superiori debetur, adeò generalis est, ut videatur Concilium eam reposuisse inter alias causas dispensationis à residentia Episcopali, ut residentiam omninò subiceret arbitrio Pontificis; nam, si hic Episcopum Romam vocaverit, sive motu proprio, sive ob suggestionem cognatorum, & amicorum Episcopi, Episcopus vocatus non audebit postulare rationes, ob quas vocatur; & licet aunderet, non volet, ne fortunæ suæ obstet, quòd si agatur de Episcopo ex Italiâ, de petendis rationibus nullatenus cogitabit: cum se obedientiam cæcâ Apostolicæ Sedi debere opinetur. Igitur, si Pontifex quemlibet ad se evocare possit, quemlibet etiam à residentia dispensare poterit; qui autem vocabuntur securi esse poterunt, cum habeant undè sibi persuasum sit, se legitime dispensatos esse per obedientiam Superiori debitam. Hæc est objectio, cui jam respondimus, per observationem præcedentem: Responsio autem talis est, ut sufficere possit, pluribusque ut verbis super federeamus, nisi argumenti gravitas majorem illustrationem mereretur, quapropter novas responsiones subjiciemus.

Episcopi non debent solum obedientiam Pontifici, sed etiam omni Superiori, sive Temporalis, sive Spiritualis; igitur, dici non debet, Concilium excepisse casum obedientie Superiori debitæ, ut residentiam Episcopalem arbitrio Pontificio submitteret; cur enim restringitur ad Pontificem id, quod omnibus Superioribus commune est? Quanam æquitas suadet Concilium de Pontifice solum cogitasse, dum obedientie casum exciperet, & ejus solummodo gratiâ exceptionem hanc fecisse. Frustrâ dicitur, Legatis fuisse omnipotentes, atque omnia celsitudini Pontificiæ posthabuisse; nam, licet hoc verum esset, sequitur ne Concilium exceptionem, de quâ agit, faciendo; eandem cum Legatis intentionem habuisse? & quo jure hæc illi intentio imputatur, cum utitur verbis quæ tam Principes & cæteros Episcoporum Superiores complectitur quàm Pontificem. Sanè, ejusmodi imputatio contra apparentias fieret.

Fatemur quòd si Concilium loqueretur solum de obedientiâ, quam Episcopi debent Pontifici, atque illi cæcâ deberent obedientiam, dici posset illud Episcopalem residentiam arbitrio Pontificio dimisisse, reponendo obedientiam inter causas, quæ à residentia excusant; sed nobis etiam concedi debet, locum objectum nimis Generalem esse, ut restringatur ad solum Pontificem, & verbo *debitâ obedientiâ*, intelligi obedientiam justam, rationabilem & legitimam, quemadmodum ubi dicitur, Actum aliquem in *debitâ* formâ esse, intelligitur, in *formâ legitimâ*.

Vindictam hanc Concilii, quæ prorsus necessaria videbatur, absolvimus per observationem, quæ non minus est necessaria: nempe, quosdam eorum, quos refellimus, dicere, Concilium noluisse definire Episcoporum institutionem divinam esse, quia ex ejusmodi Definitione sequebatur, residentiam Episcopalem jure divino constitutam esse; quod si dictum fuisset, elevebatur amplitudo Pontificia, quæ in

eo sita est, ut Romanus Episcopus de suis Consecratoribus disponere ad libitum possit. Aliudè mox demonstravimus, Concilium non obsequutum fuisse Pontifici, loquendo de residentia Episcoporum, quippe quòd statuerit principium unè sequitur, eam divini juris esse, & restrinxerit dispensandi facultatem ad casus, qui exciperentur etiamsi definitum fuisset, eam divini juris esse. Sic ostendimus, Concilium ipsum istius Criminationis fundamentum destruere. Adjice, quòd Patribus Concilii malum ratiocinium attribuitur; nam obligationem aliquam juris esse divini non sequitur, ex eo, quòd annexa sit dignitati institutionis divinæ; sicut non sequitur, obligationem esse juris humani, ex eo, quòd annexa sit dignitati institutionis humanæ. Exemplum præbent Parochi, qui vulgò creduntur institutionis humanæ, quibus tamen competunt officia ratione quorum jure divino obligantur ad residentiam; illa enim sunt eadem ac munera, quæ Episcopos ad residentiam astringunt ex vigore legis Divinæ.

SECTIO III.

Solutio aliquot Difficultatum CAP. I. SESS. XXII. de Reform. circa Vitam & Mores Clericorum

Capitis, cujus expositionem suscipimus, argumentum amplissimum est. Magna ex industria orditur, observando, nihil esse, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assidue instruat, quàm Clericorum Vitam & Exemplum, in quos, tanquàm in Speculum, reliqui intueantur, ut ex iis, quod imitentur, sumant; quapropter, sic decet Clericos Vitam Moresque suos componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, cæterisque omnibus, Religionis, cujus Ministri sunt, amore plebi infundant: tum statuit, renovando omnes Canones à Pontificibus & Conciliis factos, circa Officia Clericorum, quorum alia in faciendo res præceptas, alia in evitando res prohibitas, sita sunt, nec non jubendo, ut illi, sub iisdem penis, vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis, observentur. Porrò, inter Canones circa Officia Clericorum, quidam jam abrogati erant. Conciliorum, quæ Canones hujusmodi sanciverunt, duplex genus est, generalia & particularia. Una ex rebus præceptis est retentio Doctrinæ, cujus momentum tantum est, ut ejus specialis mentio facta, sit enumeratio rerum veteritarum. Desinit per hæc Verba, *quibuscumque criminibus*: res autem inter vetitas, negotiorum secularium administratio numeratur, nec non alia res, quæ non sunt crimina. Denique, inter penas Canonibus innovatis latas, aliæ aliis contrariæ sunt, Canonesque ipsi alii aliis dissentiant in quibusdam aliis Capitibus: inde plures emergunt Difficultates, quas enodare operæ pretium fuerit.

DIFFICULTAS I.

An Concilium renovaverit Canones non solum malè observatos, sed etiam abrogatos.

Canones malè observati ab abrogatis differunt, in eo, quòd illi vim legis retinent, quia Superior semper reclamavit contra non observationem, quæ nunquam fuit generalis: abrogati autem Canones vim Legis amiserunt, quia Superior consentit ipsorum non observationi, quæ plus quàm annos 40. duravit, sine perturbatione atque Interruptione. Ergò queritur, an renovatio tam Canones abrogatos, quàm malè observatos complectatur? Dubium oritur ex eo, quòd proprie loquendo, legem renovare, sit eam ad vigorem pristinum restituere, quod supponit eam subsistere, sed vigoris aliquam partem amisisse, ægram fuisse, ut ità dicam, sed

sed non planè extinctam esse. Ex adversò, Lex abrogata non renovatur, sed restauratur, velut mortua erat & exsuscitatur, cum ejus observatio fancitur. Fortasè, ut omnis dubitationis ansam præcederet Concilium, ubi jussit omnes Canones circa Officia Clericorum observari, adjicit: *Si quæ ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis, ipsi (Ordinarii) condignas Deo vindicæ pœnas persolvant.* Dixi, fortasè, quia verba hæc, *neglectæ emendationis pœnas*, innuunt Concilium loqui de Canonibus non observatis, sed qui tamen aliquatenus vigeant atque obligant. Aliàs enim ii, qui non eos observavissent, culpâ vacavissent, nec emendationi obnoxii fuissent; Episcopi autem, qui ab ejusmodi Clericorum emendatione cessavissent, vindictam Divinam haud meriti fuissent.

DIFFICULTAS II.

An inter Concilia, quorum Canones innovat Tridentinum complectatur Concilia particularia, perinde ac Generalia? Quidnam intelligat per Canones de Cultu, & Canones de retinendâ Doctrinâ.

Non deest ratio, cur credatur Concilia Particularia, perinde ac Generalia, comprehendi hîc sub verbo *Concilium*: nam, verbum hoc absolutum ac generale est, omnibus Synodis ex æquo conveniens, &, præterea, Synodi Particulares omnia sciverunt, circa vitam & mores Clericorum. Porro, argumentum hoc non ex iis est, in quibus strictè verba accipi debeant ob adjunctum odium.

Aliundè, plurimæ rationes suadent, locum hunc restringi debere ad Canones Conciliorum Generalium 1. Concilium hoc, quod Canones Synodorum præcedentium renovavit, Generale est. Porro, Generalia Concilia non nisi Universales Leges faciunt. Nam Synodi Particulares Leges itidem particulares ferunt; ergo Concilium Generale Leges Universales ferre meditat per hanc innovationem. Sed cum renovatio Legum non tribuat ipsis auctoritatem ampliolem, seu latiore, eâ, quam habuerant prius, necesse est, ut Concilium Generale noluerit innovare Leges Conciliorum Particularium, cum ipsæ non potuerint vigere, nisi quoad Provinciam à quâ factæ erant.

2. Difficile non foret in Canonibus Synodorum Particularium, circa vitam & mores Clericorum, antinomias ex locorum diversitate provenientes, reperire; quia v. gr. Vestes, quæ Clericos decent, in quibusdam locis, eis, in alia regione, possunt non congruere, sive ratione panni, sive ratione formæ, vel coloris. Porro, verisimile non est, Concilium voluisse renovare Leges contrarias, earumque observationem, non obstante contrarietate, Ecclesiæ injungere.

Ad solutionem hujus difficultatis, distinguere oportet inter Concilia Particularia, à Conciliis Generalibus adprobata, vel usu recepta in Universâ Ecclesiâ, qualia sunt pleraque ex iis, quorum Canones corpori Juris inserti sunt, atque alia Concilia Particularia, quæ hanc dignitatem adeptæ non sunt. Cum priora universali auctoritate polleant, à Concilio Tridentino comprehensa illa fuerunt cum Conciliis, quorum Canones innovat; secus est de reliquis.

Per Canones *de Cultu*, Concilium intelligit eos, qui de cultu corporis loquuntur, & Clericis munditiam absque luxu, aut nimîâ curâ, præcipiunt; non verò eos, qui ad Cultum Divinum pertinent.

Per Canones *de retinendâ Doctrinâ*, forsitan intelligendi sunt ii, qui Clericis præcipiunt, ut scientiam

ad munerum suorum functionem necessariam excolant, & quorum multi collecti sunt à Gratiano Dist. xxxvi. verbum *retinendâ* appositum videtur, quia sæpè fit, ut Clerici promoti ad Ordines, aut Beneficia, tunc negligent scientiam cujus indigebant ad illa adipiscenda; cum è contra proficere debuissent.

Per Canones *de retinendâ doctrinâ*, possunt quoque intelligi, qui jubent Clericos Sanæ Doctrinæ adhærere, Patrum suorum Doctrinam retinere.

DIFFICULTAS III.

An his verbis, quibuscumque criminibus, his connexis, Choreis, Lusibus, Concilium annumeraverit choreas, & Lusum, criminibus; quæ Ecclesiasticis Personis interdicta sunt?

Non multum immorabimur circa difficultatem hanc, sanè eam non proposuimus idèò, quòd nobis visa sit gravis; sed, quia talis Authoribus famosis visa sit. Eorum opinio orta est ex eo, quòd Concilium præceptum vitandi criminis cujuscumque, jungat præcepto abstinendi à Lusu, Cauponâ, Choreis. Junctio hæc eos movit, ut crederent oblectamenta, quatenus Clerici iis operam dant, pro criminibus habita fuisse à Patribus Concilii. Verum si hoc ratiocinium vim aliquam haberet, indè sequeretur, Ecclesiasticis Personis Sæcularium negotiorum gestionem crimen fore; nam Concilium, quod Clericis crimen quodcumque interdixit, eos statim vetat, ne talia negotia suscipiant, & utraque prohibitio tam arctè conjuncta est, quàm præceptum fugiendi crimen quodcumque & prædictas oblectationes.

Præterea, ut conjunctio significet res conjunctas ejusdem generis esse, necesse est, ut eas inter sit adfinitas: at delictum Clericorum, qui comestantur, vel Choreis aut Lusibus intersunt, adfinitatem non habet cum facinoribus, quæ crimina vocantur; hoc enim vocabulum inditum est factis quibusdam atrocibus. Porro, oblectationes, quantumvis Ecclesiasticas Personas dedecent; crimina dici nequeunt sine exaggeratione. Adjice quòd, si Concilium oblectamenta prædicta criminibus annumerare voluisset, ubi Clerici iis indulgent, id indicavisset verbum *aliis* jungendo hisce, *quibuscumque criminibus*, quæ sequuntur *Choreis, Lusibus*. Denique, Cap. 22. SESS. IV. Venatio, Choreæ, Comestationes, & Lusus interdiciuntur Canonicis; sed nullum est verbum quod transgressiones circa eas obligationes crimina esse significet.

Cæterum, multum abest, ut nobis persuasum sit, quin ejusmodi voluptatibus, tales circumstantiæ misceri possint, ut crimina fiant quoad Ecclesiasticos, & quin harum circumstantiarum ratione, opinio, cui repugnamus, defendi possit; sed nihilominus verum erit, intentionem Concilii non fuisse, ut hæc oblectamenta pro criminibus haberentur, cum nullam faciat mentionem ejusmodi circumstantiarum.

DIFFICULTAS IV.

Quanam sint Negotia Sæcularia Clericis interdicta per Canones in laudato Capite innovatos.

Procul dubio est plures esse Canones, qui Clericos ab exercitio Magistratus arceant, nam 1. quidam vetant illos studio Legum Civiliū operam dare, sine quibus tamen negotia sæcularia vulgò definiti nequeunt, sive, quia per illas diriguntur, sive, quia necessaria sunt illæ ad intellectum aliarum Legum, quibus illa negotia diriguntur. Caput 10. *ne Clerici vel Monachi*, disertum est quoad hanc rem. Ibi HONORIUS III. ad Clericos extendit prohibitionem incumbendi studio Legum, quæ Concilium

Concilium Lateranense tulerat in Monachos, & cujus mentio fit *Cap. 3. eodem tit.* eamque extendit sub eadem pena excommunicationis *ipso facto* incurrendae.

2. Sunt Canonēs, qui vetent, ne Clerici postulent in Jure, *ne in placitis Sæcularibus disputent*, nisi pro causis Orphanorum aut viduarum &c. *Cap. 1. ne Clerici vel Monachi.*

3. Sunt alii Canonēs, qui nominatim interdiciant Ecclesiasticis exercere Officium Judicis. Tale est *Cap. 4. ejusd. tit.* quod vetat, ne Clerici exercent Jurisdictionem Principum Sæcularium, ita, ut fiant eorum Ministri.

His Canonibus adicere possemus eos, qui non sinunt Clericos exercere Officium Notarii: nam Instrumenta, quæ ab Notariis conficiuntur, sunt materia ordinaria litium, quas Magistratus cognoscunt.

Certum est, præterea, Magistratum non interdici Clericis, nisi quia eos negotiis Sæcularibus addicat, à quibus PAULUS eos abstinere iussit, dicendo, *nemo militans Deo implicat se negotiis Sæcularibus*, nam, præterquam quod *Caput 4. ne Cler. vel Mon.* id expresse dicit, *Titulus*, sub quo hoc *Caput*, & alia mox laudata, collocantur, id satis offendit.

Certum est, præterea, Concilium Tridentinum, innovando Canonēs, qui prohibent ne Clerici negotiis Sæcularibus se immisceant, voluisse restituere eos, qui subjacent *Titulo ne Clerici, vel Monachi*, quippe qui omnino sint præcipui.

Sed nihilominus constat, administrationem negotiorum Sæcularium non interdici Clericis, velut rem ex se malam; sed potius tanquam rem, quæ cum illorum professione pugnat, nisi charitas eos ad eam compellat. Nam *Cap. 1. ne Cler. vel Mon.* non exciperet Actum charitatis, si administratio hæc mala esset ex se ipsa.

2. Nihilominus certum est, Concilium Basileense derogavisse Canonibus, qui Studium Legum Clericis interdiciunt, derogavisse, inquam, per Privilegium, quod Clericis in Jure Civili Graduatim indulgit, requirendi Beneficia ex Graduum suorum vigore; Decretum autem, cui talis facultas cohæret, unum esse ex iis, quæ Gallia excepit; & licet Concilium Tridentinum *Cap. 9. Sess. XXIV.* privilegia Graduatorum revocaverit, per abrogationem Gratiarum Expectatarum, inter quas nominationes Universitatum comprehendit, hunc tamen morem perseveravisse in Gallia, quippe quæ nullum Tridentini Decretum huic mori contrarium receperit, & quia consuetudo, juxta quam Graduatim Beneficia possunt requirere Graduum suorum ratione, plusquam à Sæculo invaluerat.

3. Non minus constat, Concilium *Cap. 1. Sess. VI.* conquiri, quod reperirentur Pastores, qui resternas humanasque Cælestibus ac Divinis antepontes, Gregem suum negligebant, ob administrationem negotiorum sæcularium, illudque, ad tollendum hunc abusum, renovare Canonēs & penas in non residentes; unde sequitur, secundum Concilium, Pastorem non posse exercere Magistratum, quo avertatur à curâ Gregis sui.

4. Denique, certum est, idem Concilium *Cap. 1. Sess. XXIII.* evidentem Reipublicæ utilitatem numerare inter causas, quæ à residentia Clericos immunes faciunt, eamque jungi evidenti utilitati Ecclesiæ, velut ejusdem momenti; & proinde, si è bono Publico sit, Ecclesiasticos viros obire Magistratum; non solum simplices Clerici, sed etiam ii, qui alicujus Ecclesiæ servitio addicti sunt, tale Officium exercere licite poterunt.

His positis, & probatis, difficultatem propositam solvere facile est. Nam, si hinc, evidens sit Magistratum esse ex numero negotiorum Clericis interdiciendum, per Canonēs, quos Concilium Tridentinum innovat, in *Capite*, quod exposuimus, aliud non minus est manifestum, 1. Quod si existant Officia Sæcularia Clericis deputata, qui invigilant conserva-

tioni Juris Ecclesiæ, non solum, ipsi possint ejusmodi officia exercere, sed etiam ad illa exercenda obligentur. 2. Si accedit, ut bonum Imperii, vel Religionis requirat, ut alia Officia Laicis deputata exercentur ab Ecclesiasticis viris, hi possunt, ac debent, illa exercere; verum si debitores servitii alicujus Ecclesiæ talia Officia ambiant, licet minimè compellantur à necessitate boni publici, tunc è numero Pastorum sunt, qui Officium suum ergà Gregem suum deferunt, terram Cælo, Deoque hominem superponendo.

D I F F I C U L T A S V.

Quomodo Intelligenda sunt hæc verba. Eadem iisdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur.

Difficultas hæc in eo sita est, an Concilium pœnas à Canonibus latas renovaverit, ita, ut ex ipso facto incurrantur, cum ex sententiæ ita latae sunt, vel delinquentes iis pœnis obnoxii fiant, cum ferendæ sententiæ sunt; an verò Concilium arbitrio, prudentiæque Episcopi dimiserit impositionem pœnarum, ita, ut pœnas Canonibus latas, vel etiam majores, infligere possit.

Circà hanc difficultatem sic expositam, videtur, Concilium non potuisse velle pœnas, à Canonibus renovatis latas innovare, sive considerentur in se ipsis; sive ratione modi, quo incurri debent; nam circà utrumque Caput existit contrarietas inter Canonēs. v. gr. *Can. 44. Apost.* jubet, ut Clerici, qui fœnus exercent, deponantur, nisi se ipsos emendaverint; at *Canon. 17. Concilii Niceni* sine ulla conditione sancit, ut Clerici usurarii deponantur. Ergò Canon hujus Concilii deponit propter prima delicta; Canon verò *Apost.* deponit solum ob perseverantiam Criminis; itaque cum ambo Canonēs observari nequeant, necesse est, ut Concilium non intenderit eos renovare quoad pœnam. *Cap. 1. de usuris* depositionem comminatur in Clericos, qui usuram deinceps exercebunt; at *Caput 7. ejusd. tit.* præcipit solum, ut, si Clerici, qui crimen hoc admittunt, non desierint, suspendantur ab Officio & Beneficio, sed qua ratione fieri possit, ut Clericus monitus deponatur ob primum delictum, & suspendatur ob perseverantiam in delicto? An suspendi potest Clericus jam depositus?

Canonēs 42. 43. Apostol. ebrietatis consuetudinem solum puniunt in Clericis. Nam 42. vult, ut si Episcopus, Sacerdos, Diaconus, ebrietati indulgent, moniti vel desinant, vel deponantur; 43. jubet, ut Subdiaconus, Lector, aut Cantor, qui consimilia faciunt, moniti desinant, vel à Communione segregentur. Contra *Canon. 41. Concilii Agathens.* sine ulla distinctione Ordinis, vult, ut omnis Clericus, qui ebrietatis vincitur, triginta dies à Communione separetur. Qui fieri possit, ut hic Canon & Superiores executionem fortiantur? Fieri ne potest, ut, juxta Canonēs *Apostol.* nullâ pœnâ puniantur prima Ebrietatis delicta, & juxta Concilium *Agathens.* puniantur. Æquum-ne esset puniendo etiam consuetudinem, deponere Episcopum, Presbyterum & Diaconum ex vigore Canonum *Apostol.* & eosdem Excommunicare juxta Concilium *Agath.*? Ebrietatis tanta-ne est atrocitas, ut duabus magnis pœnis simul puniri mereatur?

Eadem contrarietas reperitur etiam in Canonibus circà Simoniam; sunt enim, qui deponant Clericos Simoniacos; sunt, qui suspendant solum; sunt, qui excommunicent absque depositione; sunt, qui unâ deponant atque excommunicent.

Itaque, si Concilium renovare voluisset omnes pœnas contra Simoniacos, oporteret illud voluisse,

ut

ut eadem persona excommunicaretur sine depositione, atque eodem tempore deponeretur, unàque excommunicaretur; ut eadem persona depositionem & suspensionem simul incurreret, ita, ut eodem tempore suspenderetur, juxta nonnullos Canones, & juxta alios, deponeretur.

Circà eandem Simoniam existit alia contrarietas; sunt enim Canones, qui Simoniacum damnent ad restitutionem Dupli, alii ad restitutionem Quadrupli; & aliudè, quamvis exigendo pœnam quadrupli, pœna dupli exigi videatur, quippe, quæ in alia contineatur, certum est tamen pœnam quadrupli destruere pœnam dupli, quia duplo major est.

Similis contrarietas reperitur in pœnis, quas ferunt Canones in Clericos, qui alios Clericos percunt; sunt enim, qui eos excommunicatione minori feriant; alii excommunicatione majore. Sed utraque excommunicatio simul consistere nequit in eadem personâ: nam, quamvis Excommunicatio Major contineat Minorem, illa tamen hujus finem atque effectum destruit, quæ adhibetur solum ad sistendum cursum parvorum morborum, atque ad impediendum, ne minores illi tam magni evadant, ut remediis validioribus opus sit, quorum necessitas preveniri potest, per Minorem.

Sed, inquires, contrarietas inter pœnas Canonum innovatorum sufficere non videtur, ut credamus, Concilium eas minimè innovasse. Nam, si omnes simul exigi nequeant, successivè tamen imponi possunt, incipiendo à minoribus, & inde ad mediocres, & deinceps ad majores progrediendo; & dici potest, hanc fuisse intentionem Concilii, dum illas innovaret, ut successivè adhiberentur, quia Juris communis regula est, gradatim procedendum esse in impositione pœnarum.

Respondemus, quòd, si Concilium pœnas prædictas revovaverit solum præcipiendo, ut successivè, prout opus fuerit, imponantur, nulla manet difficultas. Nam Concilium nihil jussisset, quod non sit è Jure communi; sed longè diversa est quæstio proposita: nam quaritur, an Concilium unumquemque Canonem innovando, pœnam in ipso latam, ejusque ferendæ modum renovaverit; sed juxta objectionem, difficultas in hoc solum versatur, utrum Concilium voluerit, ut pœnæ Canonum renovatorum cumulerentur? An verò intenderit, ut successivè exigantur? Circà quod omnia plana sunt: Nam pœnas exigendo successivè, nulla erit inter eas contrarietas, eas verò cumulando maxima erit oppositio.

Sed, præter quàm quod inter pœnas Canonum innovatorum aliæ ab aliis discrepant, ita, ut cumulari nequeant, sunt aliæ, quæ reipsâ conjungi possunt; verùm si cumulentur, punitio nimia erit: v. gr. quinque aut sex pœnæ latæ sunt in Simoniam, 1. est Depositio, 2. Infamia, 3. Detrusio in Monasterium, 4. Restitutio dupli vel quadrupli, 5. Excommunicatio major. Si omnes hæc pœnæ cumulatè imponantur ob unicum Simoniam dilectum, quantalibet sit hujus peccati malitia, nimia erit punitiois severitas.

Idem de peccato dicendum est, quod admittit Clericus alius Clerici percussor. Nam plures in hoc peccatum latæ sunt pœnæ, quæ si cumulentur, ejus malitiam excedunt. Hæc pœnæ sunt 1. Multa 30. Librarum auri, 2. Excommunicatio Minor, 3. Excommunicatio Major, 4. Depositio. CAUS. XVII. QUÆST. IV.

Ex iisdem pœnis quædam frustra innovatæ fuissent à Concilio sine consensu Principum, ex quorum autoritate solum pendent; tales sunt omnes pœnæ pecuniariæ. Sed maxime Dupli & Quadrupli; talis etiam Infamia, quoad effectus civiles.

Denique, eadem ratio, quæ Concilium induxit, ut Episcoporum prudentiæ dimitteret electionem aliarum pœnarum, quarum usum ipsis concedit, ad procurandam Executionem Canonum circà mores Cleri-

corum, illud movere etiam potuit, ut arbitrio Episcoporum committeret impositionem pœnarum à Canonibus latarum, vel aliarum. Porro; ratio hæc est, quòd res, quæ pendent à circumstantiis locorum, temporum, personarum, meliùs temperantur ab Ordinariis, quia meliùs eas circumstantias cognoscunt; ex iis autem rebus, quæ prohibentur, aut præcipiuntur à Canonibus, circà mores Clericorum, à Concilio innovatis, multæ sunt, quæ ab ejusmodi circumstantiis pendeant, ita, ut oporteat, ut pœnæ in Canonum transgressores latæ temperentur ab Episcopo, juxta illas circumstantias, ut proportionem cum delicto habeant.

Sed, inquiet aliquis, si determinatio pœnarum meliùs fit ab Ordinariis, cur Concilia illas determinant? Facilis est responsio: nempe, quædam delicta esse, quæ malitiam suam ex natura sua habeant, eorum autem pœnæ meliùs determinantur à Synodis, quæ meliùs judicare possunt de proportionem pœnarum cum ejusmodi delictis, aliudè, sunt delicta, quorum malitia præcipuè pendet à qualitate locorum, temporum & personarum; fatius est autem, ut horum facinorum pœnæ ab Ordinariis temperentur.

Discrimen modò notatum inter delicta, aliud discrimen gignit inter pœnas; nempe, cum pauciora sint delicta prioris generis, pauca sunt pœnæ, quæ ipso facto incurrantur; numerus autem pœnarum sententiæ ferendæ, quæ arbitrariae sunt, penè infinitus est. Denique, rationes per quas ostendimus, Concilium Tridentinum nec potuisse, nec debuisse innovare pœnas latas à Canonibus circà mores Clericorum, ita, ut illa cumulerentur, confirmari possunt per aliam rationem, quæ alicujus momenti esse videtur; scilicet, quia sunt pœnæ latæ à Canonibus circà mores Clericorum, quæ non congruunt sæculo Concilii, neque sæculis subsequentiis. Inter quas reponi potest pœna lata à GREGORIO II. contra Clericos, qui comam suam alunt; quæ est ipsum anathema, cujus nomine Gregorii ætate, nempe Sæculo VIII. intelligebant excommunicationem solemnem: Nam, quoad Sæculum nostrum, gravior illa pœna videtur, contra hujusmodi culpam.

SECTIO IV.

Novitates à Concilio Tridentino, circà Conciliorum Generalium Celebrationem, introductæ, atque earundem cause.

Duo præstanda sunt 1. Singulæ Novitates à Tridentino circà Concilia Generalia introductæ ex ordine atque serie continua referendæ sunt, ut faciliùs cognoscatur quænam sunt graviore.

2. Causas earundem, quantum ex apparentiis licebit, explorabimus atque exponemus; qua in expositione mentem Concilii sedulo distinguemus à proposito eorum, qui istas novitates invexerunt, cum nobis altè persuasum sit, Concilium non nisi rectam intentionem habuisse, at Promotores Innovationum pravo studio obnoxios esse potuisse.

Sunt, qui inter novitates à Concilio Tridentino introductas, reponant, Episcopos mutavisse in Sedis Apostolicæ Delegatos, quoad res, quæ ab ordinaria ipsorum potestate pendent. Sed, præterquam quòd hoc Statutorum genus non pertinet ad Conciliorum Generalium Celebrationem, circà quam nostra inquisitio versatur, supra ostensum fuit, Concilium *Vienense* constituisse, ut Episcopus, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, in Visitatione Monialium Exemplarum procederet. Majori cum fundamento inter novitates, quas colligimus, reponeretur ea, cujus meminit *Fra Paolo* p. 107. Editionis *Latine* ann. 1658. nempe, Tridentinum Procuratoribus Episcoporum admissis

adefisse jus Suffragii, posito quòd Breve PAULI III. dispositionem hanc continens effectum habuerit, ipsiusque executioni consensum à Patribus fuerit, quod infra discutemus; nam constat, Procuratores Episcoporum, in Conciliis, quorum supersunt Acta, & præcipue opiniones & subscriptiones Patrum, eos, inquam, Procuratores vocem decisivam habuisse.

Prima è Novitatibus, quæ extrà dubium sunt, sita est in eo, quòd auctoritas Pontificia expressè excipiatur in principio Sess. VII. ubi graviora Disciplina Decreta incipiunt, *Salvâ in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate*, & cap. 2. Sess. 25. ubi illa desinunt, *salva semper Sedis Apostolicæ auctoritas sit, & esse intelligatur*.

Harum Dispositionum novitatem certam esse asserimus, quia, cum Generalia Concilia consultò lustraverimus, ut res notareemus insigniores, maximè quoad usus Gallicanos, clausulas prædictas neque ullam æquivalentem in nullo alio Concilio reperimus.

Frustrâ objiceretur Cap. 15. *Secundi Lateranensis* an. 1139. quo ad Pontificem reservatur excommunicatio, quam fert in violentos Ecclesiasticorum percussores, & Caput 29. *Quarti Lateranensis*, quo declaratur, Pontificem posse dispensare cum personis scientiâ, aut familiâ conspicuis, à prohibitione, quam emittit, ne plura Beneficia incompatibilia teneantur: inanis, inquam, est objectio illa. Nam 1. ibi agitur de unico Decreto uniuscujusque Concilii; hic autem de universitate Decretorum Concilii Tridentini. 2. Per reservationem absolutionis ad Pontificem, ejus auctoritas non excipitur, sed potestas Prælatorum inferiorum, qui à censurâ absolvere poterant, ligatur.

3. Quemadmodum *Lateranense II.* prædictam excommunicationem reservavit ad Pontificem, ita *Lateranense IV. Can. 30.* ad Patriarchas suspensionem, quam sancit adversus eos, qui conferendi jure abutuntur. Denique Caput 29. ejusdem Concilii non minus assignat casus, in quibus Pontifex dispensare poterit, quam ejus auctoritatem, quoad dispensationem, excipit. Alio in loco procul dubio innovavit Concilium: nempe, cum Legatis Pontificis attribuit jus exclusivum proponendi quæstiones discutienda Sess. XVII. quod à Concilio ipso agnoscitur Cap. ultimo Sess. XXIV. Nam volens occurrere pravis consequentiis, quas sua agendi ratio trahere poterat, declarat è mente sua non fuisse, ut eâ clausulâ modus ordinarius procedendi in Conciliis Generalibus mutaretur, utque innovaretur in præjudicium juris à Sacris Canonibus constituti, & formæ Conciliorum Generalium. Si quis, præter hoc testimonium, alias probationes requirat, adjicimus, nihil in Conciliis Generalibus, quorum Acta habemus, reperiri, quod tali reservationi patrocinetur. Imò, non solum è Canonibus Synodi *Sardicensis*, verum etiam ex Actis aliarum Synodorum discimus, unumquemque Episcopum proposuisse id, quod necessarium duxisset.

Alia Novitas est, quòd in Inscriptione xxii. priorum Sessionum, expressa sit mentio Legatorum Pontificis, *Præsidentibus in ea Legatis Apostolicæ Sedis*. Quod si Clausula hæc in tribus reliquis omissa fuit, nec non hæc, *in Spiritu Sancto legitime congregata*, fortè, quia præsumptum est, fore, ut illa, quæ toties adhibita fuerat à Lectore suppleretur. Hæc novitas, quoad Inscriptionem Decretorum, comprobatur per Decreta aliorum Conciliorum Generalium, quorum nullum talem gerit Inscriptionem. Cæterum, Clausula hæc non solum differt à præcedente in eo, quòd sæpius iterata fuit, clausula autem, *proponentibus*, semel adhibita fuit Sess. XVII. sed etiam, quòd hæc longè minoris momenti sit, quam illa præcedens.

Reliquæ Novitates non minorem attentionem merentur, quam superiores, 1. Tridentini mos fuit, ut nihil definiret statueret-ve nisi consulto Pontifice. Factum hoc testantur ii, qui Tridentini historiam scripserunt, vel partim & ex occasione, ut SLEIDANUS,

vel integram & consultò, ut fra PAOLO. Præterea, Ultramontani consentiunt, ut patet quoad BELLARMINUM & DUVALLIUM, qui Concilii morem adprobant, & vindicant. Probationes à RICHERIO referuntur, in ejus Observationibus Historicis circa hoc Concilium.

Porro, facti hujus novitatem arguunt Concilia, quotquot sunt Generalia, Pontifex solum per Legatos interfuit, nullum est enim, quod Definitiones, aut Decreta sua suspenderit, quoad usque consultus Pontifex respondisset. Nec diffidentur Authores laudati, ut patet ex ratione, qua utuntur, ad hoc eluendum, quamque infra referemus.

Denique, Concilium Tridentinum circa celebrationem Conciliorum Generalium innovavit in eo, quòd Decretorum suorum confirmationem à Pontifice poposcerit, aut siverit, ut Legati eam Concilii nomine peterent. Hæc novitas gravior est, difficiliusque purgatur, quam superiores. Sic enim Concilium videtur agnoscere Pontificem Concilio Generali esse superiorem, agnoscere, inquam, in suâ præjudicium dignitatis, quæ Scripturis & Traditione fulcitur, & contra declarationem expressam Conciliorum *Constantiensis & Basileensis*.

Et hæc sunt omnes Novitates, de quibus agitur, quæ conveniunt in eo, quòd invecæ videantur ad exaltationem Sedis Romanæ, validasque administrent præsumptiones, quòd Pontificis Fautores in Tridentino prævaluerint.

Hoc constare debet, mirabilem esse Divinam Providentiam, qua procuravit, ut Sancta Sedes honoraretur à Concilio adversus Hæreticos illius contemptores immodicos, odiique sui diffeminatores coactò.

Superfluum foret hanc Novitatum prædictarum causam diutius tractare, ea communis est omnibus, ad speciales singularum transeundum est.

Quamvis nondum persuasum nobis sit, Tridentinum consensisse, ut Procuratoribus Episcoporum adimeretur jus vocis deliberativæ, id tamen supponemus ob relationem D. DU PIN p. 12. *Tom. Historiæ 16. Seculi XVI.* Nimirum, Legatos non fuisse, ut ullus Procuratorum vocem deliberativam in Concilio haberet. Suppositio hæc necessaria est ad enucleanda momenta Brevis PAULI III. quod Procuratoribus Episcoporum Suffragii jus adimebat. Ejus meminit fra PAOLO p. 107. Editionis supra laudatæ. Hic autem Pontificia mens ab intentione Curie Romanæ distinguenda est.

Quoad Pontificem, præsumendum est, eum voluisse inducere & excitare Episcopos, ut ipsi convenirent ad Concilium, & sic majorem vim Concilii Decreta ex autorum suorum dignitate consequerentur.

Curie Romanæ Officiales intendebant fortè magnam removeere Suffragiorum copiam, quæ suis præventionibus contraria futura esse prævidebant: credibile erat, fore, ut magnæ Potestates Germaniæ, Hispaniæ, Britannæ, quibus natalium splendor, sedisve dignitas majorem animum constantiamque ad propugnanda Episcopalia jura inspirabat, non possent, vel nollent Concilio interesse; non possent, negotiorum presentiam suam exigentium gravitate, ac multitudine, detenti; nollent, sive ad vitandos labores, atque impensas itineris ac mansionis, sive ad declinandam molestiam aut dedecus sedendi infra personas, quarum Familia longè à suâ distabat.

Ut ut sit de causa hujus Novitatis, aliquid hic valdè mirabile est; nam Legati Pontificis nihil aliud sunt quam Procuratores primi Episcoporum: hi autem plenè fruebantur jure Suffragii, quod Pontifex aliorum Episcoporum Procuratoribus eripere tentabat.

Si Clausula, *salvâ Pontificis auctoritate*, Ultramontanorum sensu accipiatur, procul dubio erit, Concilium voluisse inclinare ad opinionem, quæ Concilio Generali Pontificem antepont; namque, Ultramontani contendunt, Pontificem, juxta hanc Clausulam, Decretorum Tridentini Dominum sive arbitrum esse, ita, ut non solum ab iis dispensare possit,

cùm

cum libuerit, verum etiam illa immutare & pro arbitrio abrogare. Sed multum abest ut genuinus iste sit clausulae sensus, cum ea non Pontificis arbitrium, sed auctoritatem Sedis Romanae excipiat. Hac autem exceptio significat, Concilium tribuisse tantum Pontifici, quod juris est, seu declaravisse, Decreta sua obnoxia esse dispensationi Pontificiae, cum necessitas urgens Ecclesiae, vel evidens utilitas eam requirunt.

Itaque, Concilium expressit solum exceptionem, quae subintelligi debuerat, eamque expressit, ut Pontificis affectus molliret, facilioresque efficeret ad consentiendum diminutioni Pontificiae potestatis per abrogationem, 1. Magnae partis Exemptionum, 2. Reservationis Censurarum, quoad forum interius, & Dispensationum ab Irregularitate, quoad idem forum, 3. Reservationum Mentalium, 4. Expectativarum, per restrictionem facultatum de promovendo à quocumque, & de non promovendo, intra annum, potestatis Conservatorum Apostolicorum, & juris Quæstorum, per prohibitionem Commendarum, & Dispensationum circa matrimonium, quae à solo Pontifice concedebantur. Hac igitur clausula convenit cum qualificatione Delegati Sedis Apostolicae, in eo, quod usurpatæ fuerint, ut, sub specie honoris Pontificis, rectus ordo ex ejus consensu restitueretur.

Quoad clausulam *Proponentibus Legatis*, qua Legatis reservatum fuit jus quaestiones proponendi, non videtur eos, qui primi illius auctores fuerunt, aliud momentum rationabile obtinere potuisse, quam studium impediendi divisionem inter Patres, & dissolutionem aut prorogationem Concilii ex ea consequentes. Jam tale acciderat Schisma sub PAULO III. an. 1547. inchoatum & sub PIO IV. perseverans an. 1563. in quo facta est reservatio, de qua agitur. Id manifestum est conferendo prius Decretum circa residentiam *Cap. 1. Sess. VI.* cum posteriori, *Cap. 1. Sess. XXIII.* in quibus, ad componendas periculosas factiones, adhibita sunt verba significata residentiam, à jure divo proficisci, nec tamen illud disertè exprimentia. Eadem res refertur apud SOAVEM p. 193. Editionis supra laudatæ. Itaque nonnullus erat timendi locus, ne similis divisio sequeretur propositionem quaestionum, quae magnum Episcopis Italianis aliisque Pontificiis Favoribus damnum inferre poterant; putà an Concilium Generale sit supra Pontificem? An Reservatio Beneficiorum sint Canonica? An sint toleranda? An Commenda perpetua dissimulari possint? An omnino prohibenda resignationes *in favorem*, & Pensiones &c? Longum est persequi reliquas, quae reperiantur in Articulis quos Oratores CAROLI IX. proponere in Concilio jussu fuerant.

Quoad perverſas intentiones, quas introductores clausulae *proponentibus &c.* fortasse habuerunt, earum præcipua est, impedire sinceram Romanae Curiae Reformationem, sive quoad commercium Beneficiorum, Dispensationum, absolutionis Casuum reservationum; sive quoad usurpationem juris Episcoporum, qui pro meritis Vicariis à Pontifice habebantur; sive quoad luxum, molliem, earumque turpes effectus; quippe illi haud ignorabant quantum reformatio exoptaretur à Principibus, qui Legatis suis præceperant, ut acriter in eam instarent, & à plurimis Sanctioribus Prælatibus, qui studia sua dudum testati erant. Noscebant, præterea, ejusmodi emendationem aptissimam estimari ad procurandam Ecclesiae reliquæ reformationem, ideo quod Pontifex aliis Prælatibus exemplum & formam præbeat, ita, ut si abusus atroces Curiam Romanam infestent, cæterorum locorum corruptelis accedat auctoritas. Idem formido erat, ne, si alii quam Legati facultatem habuissent proponendi Capita discutenda, aliqui existerent Episcopi, qui ultrò vel suggerentibus Principum Legatis, quaestiones moverent circa abusus in Romana Curia vigentes, & multò magis, ne infi-

Tom. I.

nuatâ aliis Episcopis necessitate ejusmodi quaestiones tractandi, necessaria quoque tandem fieret eorumdem abusu emendatio. Itaque, ad occurrendum huic suo incommodo, causa ipsius amputanda erat, per reservationem de qua loquimur; nec circumstantiæ patiebantur, ut alia adhiberetur cautio.

Si à Doctoribus Ultramontanis causam exquiramus, propter quam Synodus Tridentina nullum fecit Decretum, quin prius consultus Pontifex fuisset, hanc nobis ii reponent; necessarium fuisse cognoscere quid Pontifex circa quaestionem definiendam sentiret, quia, cum is sit Ecclesiae Caput, primariam vocem habet in Concilio; esse autem impossibile eum sensum alia vià communicari; nam Pontifex, inquit, Legatos suos specialibus documentis instruere ob negotiorum multitudinem non potuerat. Vid. BELLARMINUM & DUVALLIUM laudatos à RICHERIO in *Historia Concilii Tridentini* p. 90.

Supponunt hi Doctores, Pontificis munus proprium esse confectionem Canonum in Concilio Generali; reliquis autem Patribus competere solum jus consilii & adprobationis; unde concludunt, Legatos Pontificis, cum hic solum per eos Concilio interest, Legatos, inquam, in scriptis habere debere sententiam ejus circa argumentum propositum, nec non Definitionem, quam fieri cupit. Verum hæc suppositio Concilio Generalibus pernicioſa est, eaq; e prorsus labefactat. Nam, si Pontifex Definitionem & Decretorum auctor est, quorsum attinet omnes Orbis Episcopos cogere, eorum plerisque è longinquis regionibus evocare, qui sæpè in itinere periclitentur, omnibus inferre necessitatem sumptuum ingentium in præjudicium pauperum & Ecclesiarum, Gregibus Prælatorum fidei, curaque committis auxilia spiritualia à Pastoribus provenientia longo tempore intercludere? Imò vix liciti essent tales Convventus; mala, quæ ab iis provenirent, possentne bonis pensari? Nonne bona hæc alia ratione omnibus incommodis carente comparari possent? Epistolæ circulares sufficerent, viâ hæc facilis esset, certa, & compendiosa; anne alia subesset causa illarum litterarum usum rejiciendi præter defectum necessitatis; & sanè infallibilis consilio non indiget; quis ejus iudicium improbare absque temeritate audeat vel possit; nisi forte ii, qui Pontifici infallibilitatem largiuntur, eam nasci dicant solum post Episcoporum adprobationem, quo in casu necesse erit, eos præterea confiteri, Pontificem ejusmodi prærogativam à Concilio habere; verum si hæc nobis concedant, tollunt simul necessitatem explorandæ mentis Pontificiæ circa uniuscujusque Decreti argumentum ubi Legatos habet in Concilio; nihil quippe foret in suffragio Pontificis, quo tanquam certa regula Patres astringerentur; verum sufficeret Legatos audire, quemadmodum aliorum Episcoporum Procuratores audiuntur, qui, cum speciali documento seu instructione non egeant circa singula Capita specialia, quæ Synodus discutit, sed generale mandatum pro omnibus in Concilio gerendis afferant (vid. Concil. *Meckliniense* anni 1607. Tit. xxvi. Cap. 1.) nihilo-magis necessarium est, ut Legati Pontifici speciales habeant Instructiones circa singulas quaestiones in Synodo discutendas. Adijce, id sæpè impossibile esse, cum multæ quaestiones incidant, quæ prævideri nequeunt, sufficere autem eos generalem facultatem habere ad tractanda omnia, quæ in Concilio proponuntur.

Jamverò, si nos ad Fautores Conciliorum Generalium convertamur, aiunt illi, Synodum Tridentinam adeò redactam fuisse ad nihil definiendum seu statuendum nisi consulto Pontifice, ut hic fieret Dominus Arbitrator omnium Decretorum; hoc autem certum fuisse, tum quia Episcopi Italici, qui Pontifici devoti erant, numero vincebant omnes Episcopos aliarum Nationum simul sumptos (Synodus è 265. Episcopis coalescebat, quorum 187. ex Italiâ erant) tum, quod Legati, qui Pontificem consule-

P

bant,

bant, curabant, ut Episcopis Italicis innotesceret voluntas Pontificis circa unumquodque Decretorum propositorum. Adieciunt illi, ad purgationem Concilii, non apparere quòd illud huic novitati expressè consenserit, imò ex Epistola, quam D. DE LISLE Legatus apud Romam 22. Maii 1562. ad CAROLUM IX. scripsit, disci, Episcopos Hispanos graviter conquectos, quòd Pontifex consulere circa negotia in Concilio tractata, dixisse, eo libertatem Concilii violari. Præterea Epistola, quam Dominus DE LANSAC, Regius apud Tridentum Orator, ad supradictum D. DE LISLE scripsit, docet, sæpè rogavisse Pontificem, ut meminisset pollicitationis suæ, nempe, futurum, ut libera esse sineret propositiones, vota & deliberationes Concilii, neque ex ullo limite cohiberet, neque Spiritum Sanctum Romæ Tridentum mitteret, in vidulo inclusum; ipsa verba referam. *Il avoit promis de laisser les Propositions, Vœux, Deliberations du Concile libres, sans y prescrire aucune limite, n'envoyer le Saint Esprit en valise de Rome à Trente.*

Sed, etiamsi ex mera prudentia humanæ suggestionis consultus fuisset Pontifex antè Decreta, nihilominorem venerationem iis debemus; nam mirabiles sunt eorum Dispositiones, ita, ut major sit locus benedicendi Providentiæ Divinæ, quòd magnam abusu copiam tolli procuraverit, non obstantibus callidis consiliis, & conspiratione Fautorum Curie Romanæ ad impediendam reformationem.

Denique, ultimæ Novitatis Causæ facile detegi possunt, modò attendatur, verbum hoc *Confirmare*, triplicem duntaxat sensum habere posse. 1. Authoritatem impertiri, 2. Ratam habere, 3. Declarare, solemnitates requisitas observatas fuisse. Si prior sensus valeat, profectò ii, qui Concilium Tridentinum induxerunt ad Decretorum suorum confirmationem postulandam, opinionem, quæ Pontificem supra Concilium Generale collocat, voluerunt corroborare, nec aberraverunt à scopo. Nam, ad impediendam Instrumentis sive Actis authoritatem, necessaria est jurisdictio in eos, à quibus illa condita sunt. Indè fit ut authorisatio Statutorum alicujus Conventus, non nisi ab ejus Superiore postuletur. Verùm, ut planè succederet eorum propositum, curare debuissent, ut Synodus declararet, se verbum *confirmandi* accipere, prout significat *authoritatem impertiri*, suamque mentem esse, ut Decreta à se condita confirmatione Pontificis authorisarentur. Omisso hujus cautionis extinguit omnem fructum rei gestæ à Concilio; nam Patres, qui aliter sentiebant, poterant jure contendere, Concilium, dum peteret à Pontifice Decretorum suorum confirmationem, non voluisse eum rogare, ut illis authoritatem daret, verùm ut res ab ejus Legatis, ipsius nomine gestas, ratas haberet, declararetque, Decreta Conciliariter facta fuisse, & solemnitates omnes ad validitatem necessarias impletas fuisse. Jamverò, ut omnia hæc comprobarent, potuissent adicere, verba esse accipienda in sensu magis congruo: priorem significationem vocis *confirmare*, non congruere casui de quo agitur, quia Pontifex in Concilium Generale ingreditur, quatenus Episcopus, perindè ac ceteri Patres; undè unicam vocem habet, quæ inutilis evadit, ubi ceteræ, vel pleræque è cæteris, ei adversantur; quamobrem Concilii membrum est, nec aliis Prælatiis antecellit, nisi quòd omnium sit primus. Porro, nullum Corpus est, quod Decreta sua ab aliquo è Membris suis authoritatem accipere patiatur, maxime, quando membrum illud eorum particeps est. Si Pontificia dignitas ab officio primi Episcopi distingueretur in Pontifice, ita, ut is intraret in Concilium quatenus Episcopus solum, possibile esset, ut Concilium Decreta sua confirmari curaret à Pontifice, etiamsi hic per se ipsum, aut per Legatos ei interfuisset; quia tunc ei duplex authoritas competeret, quarum una alteri superior esset, ut in Concilio Generali solam

inferiorem exerceret. Itaque, authoritas superior, quæ caruisset exercitio, adhiberi posset ad confirmanda Decreta, quorum particeps fuisset propter authoritatem inferiorem, similis quoque hoc Episcopo, qui, si Canonicus sit, potest authorisare quatenus Episcopus, statuta Capituli, in quo suffragium tulit quatenus Canonicus.

Fieri igitur potuit, ut Patres Tridentini, petendo à Pontifice confirmationem Decretorum suorum, vel consentiendo, ut eam Legati nomine Concilii pfererent, variis impulsu momentis fuerint, pro varietate opinionum suarum circa superioritatem Concilii Generalis in Pontifice, vel Pontificis in Concilio: alii, ut invalesceret opinio, quæ Pontificem supra Concilium locat: alii duntaxat, ut concorditer abfolveretur Concilium, quod 20. annos ferè duraverat, vel ut Concilii unitas declararetur per unitatem confirmationis omnium illius Decretorum sub tribus Pontificibus factorum PAULO III. JULIO III. & PIO IV.

Cùm Legati & plerique Italici Præsules imbuti fuissent opinionibus Ultramontanis, quarum præcipua est Pontifici favere in præjudicium Concilii Generalis, verisimile est Legatos partim, ut illam opinionem tuerentur, egisse, ut Concilii nomine confirmatio Decretorum ipsius à Pontifice postularetur. Gallicani autem & Germanici Prælati, apud quos Concilium Basileense receptum fuit, nec non Episcopi Hispani, qui conati erant, ut declararetur Concilium Generale esse supra Pontificem, non consenserunt illi Decreto nisi ob secundam tertiamve ex rationibus memoratis.

SECTIO V.

Questiones discutienda circa Concilia, Decreta & Constitutiones Canonicas in CONSTITUTIONIBUS REGIIS laudatas.

1. AN Constitutiones Regiæ laudent Concilia, Decreta & Constitutiones Canonicas, circa res, quæ non nisi in Tridentino reperiuntur?
2. Quid indè inferendum sit, posito quòd factum verum sit?
3. An harum questionum decisio possit aliquid commodi quoad praxim conferre?

QUESTIO I.

Questio hæc tam latè patet, ut nobis opportunum videatur eam restringere ad aliquod insigne argumentum praxeos. Cùm autem nihil in eâ Matrimonio utilius sit, loquemur hic duntaxat de Constitutionibus ad illud pertinentibus & de iis solum, quæ continentur in Collectione anni 1699. quæ, cùm vulgatissima sit, pluribus opera nostra prodesse poterit.

CONSTITUTIO BLESENSIS Art. 40. præcipit executionem Canonum circa defectum formalitatum quæ nominatim à solo Concilio Tridentino institutæ sunt. Talis est præsentia testium ad probationem matrimonii sufficientium, præter denuntiationem Banorum. Talis est nullitas matrimonii ob defectum istius solemnitatis. Equidem Constitutio non laudat nominatim Concilium circa nullitatem, sed nihilominus verum est, nullum esse aliud Concilium, quod ejusmodi penam faciat præter Tridentinum, & Constitutionem decernerè pœnas à Concilio latus.

Constitutio HENRICI IV. an. 1606. confirmat interpretationem præcedentem Articuli laudati *Constitut. Blesensis*, & locum novum suppeditat, in quo Constitutiones laudant Canones circa Capita nullibi nisi in Tridentino reperienda:

da: nam præcipit Judici Ecclesiastico, ut Constitutionibus circa matrimonia, & nominatim Blesensi obtemperet Articulo 40. & juxta illas rescindat matrimonia, quæ in Ecclesia facta aut celebrata non erunt, cum forma & solemnitate ab eodem articulo requisitis, eaque declarent invalidè contracta; tunc adjicit, cum hæc pœna à Concilio indicta sit. *Comme étant cette peine indite par les Conciles.* At constat nullum aliud esse Concilium, quàm Tridentinum, quod propter hanc rationem rescindat matrimonium. Non diffeor plura tunc fuisse Concilia Gallicana, quæ matrimonium eodem casu rescindunt, sed hæc Concilia vel Tridentinum nominatim laudant, vel significant, se illius executionem decernere. *Concilium Burdig.* an. 1583. *Concil. Bituricense* an. 1584. illud expressè laudant, *Concil. Turonense* an. 1583. significat, se illius executionem decernere; nam ejus, non tamen nominatim, promulgationem in omnibus Parœciis præcipit & sancit, ut elapso post eam promulgationem mense, matrimonio, quod extra præsentiam Parochi & duorum testium contrahetur, sit nullum.

Præterea, haud verisimile est Regem loqui de Conciliis Provincialibus; nam verba suprâ relata, *comme étant cette peine indite par les Conciles,* apponit Rex, ut ostendat Judicem Ecclesiasticum astrictum esse ad rescindendum matrimonium ista solemnitate carens, vel saltem congruum esse, ut ad id cogatur. Porro, ratio hæc infirma esset, si Rex de Conciliis Provincialibus loqueretur; cum paucissima essent, quæ hanc tulissent pœnam, neque ea auctoritatem ultrâ suam Provinciam haberent: sed valet ratio, si de Concilio Generali intelligatur; namque ejus auctoritas est universalis, & omnes Judices Ecclesiasticos respicit. Denique, causa hæc, *cum à Concilio pœna hæc indicta sit,* adjecta etiam videtur ad suadendum, sanctionem Articuli Constitutionis Blesensis esse justam; nec immeritò; nam, si Concilium Generale eandem pœnam tulit, nulla dubitatio superesse potest, quin illa sit justa.

In *Præfatione Constit.* an. 1639. locus est, in quo Tridentinum laudatum videtur. Dicitur, esse quasdam ceremonias à Conciliis, tanquam essentielles & præscriptas, ab iisque declaratas esse, non solum de necessitate præcepti, sed etiam de necessitate Sacramenti. Nobis videtur eas ceremonias alias non esse quàm præsentiam Parochi & testium; nullæ enim aliæ sunt, quæ essentielles dici possint, & quæ tales à Conciliis declaratae sint. Solum autem Concilium Tridentinum declaravit præsentiam Parochi esse quasi essentialem matrimonio, idque declaravit, rescindendo matrimonium aliter, quàm præsentem Parochi factum.

Est & alter locus argumento nostro affinis, nempe Articulo 3. ejusdem Constitutionis, ferens, quòd, juxta SS. Decreta & Constitutiones Canonicas, matrimonia inter raptos & viduas, filios & filias cujuscumque ætatis & conditionis ab iis raptas, contracta, invalidè contracta sunt, ita, ut neque per temporis lapsum, neque per consensum personæ raptæ, patris, matris tutoris & Curatoris ejus confirmari unquam possint; adjicitur, *quandiu rapta in potestate raptoris manserit.* Porro, restrictio hæc reperitur solum in Concilio Tridentino *SESS. XXIV. Cap. 6.*

Ad Argumentum revocari potest ultima Clausula Declarationis an. 1686. circa Minores, quorum Patres Religionem præsentem Reform. profitentes, absentes sunt. *Volumus, præterea, ut omnes solemnitates à Canonibus & dictis Constitutionibus præstituta accuratè observentur sub pœnis ibi contentis.* Nam procul dubio est, præsentiam Parochi & testium esse ex iis Solemnitatibus, quæ à solo Tridentino præceptæ sunt, sub pœnis, quas Constitutiones auctorifant.

EDICTUM anni 1697. locum notabilem supple-
Tom. I.

ditat. *Dispositiones SS. Decretorum & Constitutiones Regum Decessorum nostrorum circa celebrationem matrimoniorum, & specialiter ea, quæ respiciunt præsentiam proprii contrahentium Parochi, diligenter observentur.* Quantum certum est, solum Tridentinum instituisse proximè circa necessitatem præsentiam proprii Parochi, tantundem constat, Regem ibi præcipere executionem Decreti Tridentini circa eandem præsentiam.

Verisimile est eum quoque complecti Decreta Concilii, in eo, quòd jubet, ut Ecclesiastici Judices pœnas Canonicas pronuntient in Sacerdotes Sæculares, qui absque legitima in scriptis licentiâ, aliis personis, quàm Parochianis, benedictionem nuptialem dabunt. Nulli enim alii sunt Canones, qui pœnas tulerint in Sæculares id facientes, quàm Tridentini, *SESS. XXIV. de reform. matrim. Cap. 1.* Adde, quòd permittat sicuti Consilium, ut alius Sacerdos nuptias benedicat de licentiâ Parochi, vel Episcopi scripto data.

Denique, in *Declaratione 11. Junii 1697.* sub finem, Rex Magistratui præcipit, ut iis personis, absque requisitis solemnitatibus conjugatis, injungat, ut matrimonium rursus ineant juxta formam à SS. Canonibus præscriptam: at procul dubio est necessitatem præsentiam Parochi & testium sufficientium ad matrimonii probationem, quæ à solo Tridentino instituta est, ad illam formam pertinere.

QUESTIO II.

DUO consideranda sunt in locis Constitutionum mox collectis. 1. Nulla in iis fit mentio Concilii Tridentini, quamvis executio Decretorum ejus sanciat. Affectata hæc omisso ostendit, quantum Legislatores Gallici absint à voluntate auctorifandi Tridentinum per executionem Decretorum ipsius: Hæc non exigitur, nisi quia illa utilia videntur. Perinde de iis Decretis est, ac de Constitutionibus BONIFACII VIII. quæ, neglecta ipsarum origine, & tacito auctore, usurpantur, non quatenus auctoritates, sed quatenus rationes.

2. Observandum est, Decreta Concilii Tridentini in locis allatis laudari sub nomine Conciliorum SS. Decretorum, Canonum, Constitutionum Canoniarum unde sequitur, Legislatores agnoscere Concilium illud, ejusque Decreta mereri nomina, quæ aliis Conciliis eorumque Decretis dantur; & quædam esse capita circa quæ illius præcepta servanda sunt; ea nempe, quæ nostris libertatibus ac moribus non repugnant, quales sunt res in laudatis locis contentæ.

QUESTIO III.

QUAMVIS in observationibus præcedentibus aliquatenus Quæstioni Tertiæ satis fecerimus, tamen, circa hanc Quæstionem, non nihil adjiciemus; nempe, ex dictis sequi & constare, Decretum Concilii Tridentini *de reform. Matr.* observari in Galliâ auctoritate civili, nec non auctoritate Ecclesiastica in Capitibus sequentibus.

1. Necessitas præsentiam proprii Parochi, 2. Præsentiam testium sufficientium ad probationem matrimonii. 3. Nullitas matrimonii ob defectum alterutrius solemnitatis. 4. Pœnæ adversus eos, qui sine legitima permissione, alios quàm suos Parochianos matrimonio conjungunt.

Cæterum, notandum est circa prædictas Quæstiones, Constitutiones nonnihil adjecisse citatis Tridentinis de matrimonio tamquam ipsi essentielle; nempe, quòd adit consensus parentum in matrimoniis Minorum xxv. annis: Quòd non dispensetur à tribus annis: quòd domicilium non acquiratur nisi per menses sex in eadem Diœcesi, & per annum in aliâ: quòd 4. testes assistant.

P 2

Notan-

Notandum quoque, quòd alia Constitutiones Regiæ, quæ alia Decreta Concilii Tridentini in Leges civiles verterunt, similes adjectiones fecerint, ut ostentum in Collatione illarum cum istis ad id facta, quam hic subijcere non vacat, quòd utraq; facta fuerint, ut Decreta moribus Gallorum accommodarentur.

SECTIO VI.

Quare Episcopi Italici impediunt, ne Concilium Tridentinum definiret Residentiam Episcoporum esse Juris Divini.

Facti de quo agitur veritatem supponimus, quia Historici Concilii Tridentini circa illud consentiunt; illud etiam videtur in Epistola *Gentiani HERUETI* qui Theologus erat Cardinalis à Lotharingia ad *P. SALMERONEM*, Jesuitam. Illius autem facti causam investigamus: circa quod sciendum est, in Ultramontanis, quorum præcipui sunt Itali, duo ingentia esse plerumque obstacula, quæ eos impediunt, quominus credant Residentiam Episcoporum esse juris Divini. Primum obstaculum menti insidet, & provenit ex eo, quòd putent Episcopatum non esse ex institutione divinâ, sed Pontificem esse Episcoporum institutorem, eum omnia ipsorum munera, seu officia assignasse, atque præscripsisse, pariterque ipsis residentiam ad ea obeunda necessariam obligationem imposuisse. Aliud obstaculum cordi inhæret; cupiunt illi ambiuntque officia Curia Romanæ, perinde ac Episcopatus, voluntque illa cumularim possidere. Volunt quoque Cardinalatum, Legationes, Nunciaturas conjungere cum Episcopatibus. Porrò, exoptata adipisci nequeunt, nisi Pontifex eos pro beneplacito suo dispensare possit à residentia: secus conscientia stimulis urgerentur, quia sibi conscii non sunt aliquam necessitatem, aut evidentem Ecclesiæ utilitatem semper requirere ejusmodi dispensationes; & quantumvis exiguum habeant cognitionem dignitatis Juris Divini, nequeunt ignorare non licere Pontifici ab eo dispensare pro arbitrio suo: credentes autem Pontificem esse Juris Ecclesiastici positivi Dominum, parùm curant secum dispensari absque ullâ Canonica causâ; sed ipsis ad securitatem conscientia sufficit, ut Pontifex eos dispensare velit, sive ex merâ indulgentiâ, sive ex aliò humano quovis motivo.

Præmissâ hac observatione, facile percipimus Episcopos Italos, qui impediunt quominus Concilium Tridentinum definiret Residentiam Episcoporum jure divino præceptam esse, ad id impulsos fuisse ab ipsorum peculiari commodo, nec non à Pontifice cujus valde studiosi erant, ob multas rationes, sed præsertim quia à suo secerni non poterat. Profectò eorum referebat hoc caput indecisum manere, quia tunc licebat credere, obligationem residentia, quoad Episcopos à Jure positivo solum proficisci; hanc autem juxta opinionem, facile exonerari poterant ab illâ obligatione; 1. Per consuetudinem legitime præscriptam; ad quam sufficiunt 40. anni non residentia, sine ullâ Superioris, quamvis scientis, querela, 2. Per dispensationem Pontificiam expressam, aut tacitam: expressam, qualis est ea, quæ per Litteras ad hunc effectum conceptas conceditur: tacitam, qualis est ea, quam impetrat Episcopus, qui conscio Pontifice officium aliquod in Romanâ Curia adipiscitur; vel qui ad illud ab ipso Pontifice promovetur; vel qui ab eodem accipit aliquam Commissionem incompatibilem cum residentia in Diocesi.

Et Pontificio quoque commodo erat, ut non definiret, Residentiam Episcoporum esse Juris Divini. Nam, quamdiu licebit credere eam Juris esse Humani tantum, tamdiu in Curia suâ magnum habebit numerum Episcoporum suum favorem & gratiam venantium, poteritque inter famulos habere Episcopos, etiam magnarum Sedium, ipsis dare, aut ven-

dere Officia Curia suæ, eosdem absque necessitate Nuntios aut Legatos mittere, Cognatis aut Familiaribus suis plures Episcopatus conferre, nec tamen eos conspectu suo privare; denique illi, qui Dioceses suas deserere audebunt, ut Curiam sequantur, omnem scrupulum excutere poterunt, credendo, opinionem à Pontifice toleratam à peccato excusare.

Cùm Itali sint primi, quibus proficit extraordinaria potestas, quam Ultramontani Pontifici attribuunt, quia plerique ex illis hujus subditi aut Curiales sunt, Episcopis illius Nationis hand sit injuria, dùm creditur, eos opiniones Sedis Apostolicæ magnitudini faventes amplecti, ob sui emolumentum amorem; jure igitur præsumimus illorum ambitionem, non minùs quàm immodicum gloria Pontificis studium, valde influxisse in machinationes, quibus illi, ad averendam definitionem, de quâ agitur, usi sunt.

Sed, inquis, quâ fieri potest, ut nequitia aliquot Patrum Concilii Generalis impediatur, quominus fiant definitiones Ecclesiæ tam necessariæ, quàm decisio institutionis divinæ Episcoporum, nec non obligationis ad residentiam è Jure Divino; non autem efficere possit, ut decisiones falsæ fiant. Huic difficultati sic occurrimus; Concilium Generale non potest facere definitiones circa Fidem veritati contrarias, quin destruat Ecclesia, quam illud repræsentat: hæc enim corrueret, si portæ Inferi adversus eam prævalerent; hoc autem fieret, si Concilium Generale à quo repræsentatur definitiones erroneas conficeret; quia tunc ea fidem amitteret super quam ædificata fuit. Aliundè, Ecclesia consistere posset sine definitionibus, de quibus agitur; quandoquidem tot sæculis floruit antequam eas faciendi rationes nascerentur: uno verbo, Christus Ecclesiæ infallibilitatem promisit; hæc autem promissio illam præservavit, quominus faceret definitiones erroneas in Concilio Generali: non verò promisit, fore, ut omnes veritates revelatas simul ipsi detegeret, sed successive, prout ipse volet: nos Ecclesiæ historia compellit, ut sic exponamus hunc locum; *Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæ dixerò vobis.* Illa enim docet præcipuas definitiones circa fidem, per quas veritates revelatæ certò cognoscuntur, factas fuisse successive, ita, ut ab aliâ ad aliam non mediocre tempus efflueret.

SECTIO VII.

An aequale sit, seu indifferens Decreta Conciliorum concipi eorum nomine, vel nomine Præsidentis expressam mentionem faciendo consensus Episcoporum, qui cum Præsidente congregati sunt.

Principio videtur id promissum esse; quia, hinc, Decreta quocumque modo concipiuntur, nec majorem, nec minorem auctoritatem habent, nec magis nec minùs perspicua sunt; aliunde verò id, quod Legum auctoritatem & perspicuitatem nec auget, nec minuit merum accidens videtur nullius momenti. Quoad perspicuitatem, vel obscuritatem, manifestum est neutram nasci posse ex eo, quòd Præsidentis loquatur in Decretis, vel ex eo, quòd Synodus ipsa loquatur. Quoad auctoritatem, hæc servatur per expressionem consensus aliorum Episcoporum, hæc enim ostendit, Decreta facta fuisse ab Episcopis, perinde atque à Præsidente, & proinde esse opus Corporis congregati, non verò unius Capituli.

Ubi tamen altius penetramus, reperimus nonnihil referre ut Decreta nomine Synodi concipiuntur potius, quàm nomine Præsidentis, quamvis hic expressè dicat, Collegas suos consensisse. Sanè hæc forma concipiendi Decreta prorsus convenit formæ regiminis Ecclesiæ, quod est Aristocratico-Monarchicum; at in regimine Aristocratico, Leges concipiuntur nomine Senatûs, qui illas conficit, non verò nomine Præsidentis, cui unicum suffragium cum aliis

Senat-

Senatoribus competit: quod profectò æquissimum est, quia Leges gerere debent nomen eorum, in quibus fita est potestas illas faciendi. Porro, in regimine Aristocratico, autoritas residet in Senatu, qui est Collegium Primum; Caput verò est solum Minister Collegii, sive Corporis, & electum est solum ad illius jussa exequenda. Indè est procul dubio, quòd Apostoli Decretum suum circa observationes legales ascripserunt Concilio, non verò S. PETRO. *Visum est Spiritui Sancto & nobis*, ACT. APOST. Cap. XV. Verisimile est autem, quòd si haberemus Acta aliorum Conciliorum, in quibus Decreta scripta fecerunt iidem Apostoli, vel potius, si talia Decreta in aliis Conciliis fecissent, communis esset omnium eorum forma. Indè est etiam, quòd omnes Synodi Generales in Oriente habitæ, novem prioribus sæculis, Decreta & Canones suos nomine suo conceperint; inter Occidentales verò præcipuarum pleræque idem fecerunt, ut videre est in 1. Concilio *Pisano* in *Constantiensi*, in *Basileensi*, in *Tridentino*. Concilia hæc aliis multis Generalibus anteposimus, ideo, quòd habitata fuerint ad restaurandam autoritatem Conciliorum Generalium à Pontificibus usurpatam, sive quoad Fidei Definitiones sive quoad Canones reformationis generalis, à quâ immunes se esse hi contendebant.

Quòd si natura regiminis Ecclesiastici poscat, ut Decreta Conciliorum horum nomini ascribantur, indè sequitur, illa nomine Præsidentis concipiendo, recedi ab illius regiminis formâ, quamvis expressâ mentio fiat consensus aliorum Episcoporum; hæc enim expressio non impedit, quominus Decreta, in quibus solus Præsidentis loquitur, regimen Monarchicum sapiant, & significent ad ejus solius officium pertinere, ut condant Leges, & reliquos, qui earum participes dicuntur esse meros Consiliarios, quorum consensum adhibet Præsidentis, ut majus Constitutionis suæ pondus adhibeat.

Imò, cum clausula *de consilio & assensu Fratrum nostrorum* in Decretis Pontificis apponatur solum ob consuetudinem styli, metuendi locus est, ne clausula, *de consilio & assensu Coepiscoporum nostrorum*, vel *approbante Concilio*, quæ leguntur in Conciliorum Constitutionibus Præsidentis nomine conceptis, eodem vitio laborent.

Adjice, quòd Decreta Conciliorum Præsidenti non sine aliqua injustitiâ ascribantur, quia Præsidenti attribuitur id, quod magis ad reliquam Synodum, quam ad ipsum pertinet: nam Decreta sunt juxta pluralitatem suffragiorum; porro, votum Præsidentis unicus suffragii vim habet; itaque ceteri Patres Concilii simul juncti majorem habent partem in ejus Decretis, quam solus Præsidentis, præsertim ubi numerus Patrum magnus est. Cum, v. g. si centum Patres Decreto consenserint, Præsidentis, si ex illis est, centesimam duntaxat partem habet, sive non influit nisi ex centesimâ parte.

Dicimus, *si ex illis est*, quia nonnunquam accidit, ut Decreta fiant contra votum Præsidentis, quando Corpus, aut major ipsius pars sententiam tenet contrariam opinioni Capitis seu Præsidentis, quo in casu contra suam sententiam concludere debet, nec non pronunciare sive edere Corporis nomine Decreta, quæ ipse non probat. Undè nova nascitur ratio non concipiendi Decreta nomine Præsidentis; nam in casu, quo sententia Corporis vincit opinionem Præsidentis, decet ne, ut hic loquatur in Decretis & dicat, se prohibere id, quod volebat, & fortè etiam vellet præcipere aut permittere, vel se præcipere id, quod vetare voluisset, atque etiamnum cuperet, si res à suo arbitrio penderet.

Cum igitur forma concipiendi Decreta nomine Præsidentis multis incommodis obnoxia sit, quorum plura ordinaria sunt, nullum autem sequatur ex eo, quòd illa Concilio ascribantur, imò hoc bonum sit; constare debet indifferens seu promiscuum non esse alterutram formam usurpari, sed è contra valdè referre, ut posteriori priori anteponatur.

Tom. I.

SECTIO VIII.

Ante post Concilium Tridentinum reperiantur Concilia particularia, quorum Decreta confecta sint sub Archiepiscopi nomine, cum Suffraganeorum consilio & consensu; & quanam illa sint.

SYNODOS Particulares, quoad formam Decretorum suorum, Conciliis Generalibus immediatè præcedentibus conformare se solere constat & ex observationibus sequentibus patebit.

1. Ante Concilia *Lateranensia*, quæ Generalibus annumerantur, & quorum primum an. 1122. sub *PASCHALI II.* habitum fuit, nullum est Concilium Generale, cujus Decreta sub nomine Pontificis, tanquam Præsidentis Concilii, concepta fuerint. Antè loquebatur ipsa Synodus. Indè est, quòd Synodi particulares ante sæculum XI. habitæ nunquam Decreta sua conceperint sub nomine Præsidentis, sed suo. Credebatur, & meritò, quòd cum illa ex communi Episcoporum Congregatorum autoritate, non verò solius Prælati Præsidentis fierent, deceret, ut illa omnibus ascriberentur, & proindè loqueretur Synodus.

Post Concilia *Lateranensia*, & alia Concilia; quæ eorum exemplum secuta sunt, qualia sunt utrumque *Lugdunense*, nec non *Vienense*, multas reperimus Synodos Particulares, in quarum Decretis loquitur Præsidentis, tanquam à sui unius autoritate ea profecta essent & aliis Episcopis usus esset tanquam Consiliariis, quorum consensum requisiverat. Multa sunt exempla in *Tomo XI. CONC. Part. 1. & 2.* & præ cæteris, Concilium *Canturiense* 1200. *Narbonense* 1227. & 1258. *Burdigalense* 1237. & 1258. Quatuor Concilia *Ravennensia* 1286. 1311. 1314. 1317. Multas prætermitto Synodos itidem Particulares, quibus Legati Pontificii præfuderunt, ideòque Decretis earum nomen suum præfixerunt præcipuè sunt *Parisiensis* 1212. *Londinensis* 1268. *Dudensis* 1279.

2. Post Concilia *Pisanum* 1408. *Constantiense* 1414. *Basileense* 1431. quæ Decreta sua nomine suo conceperunt, extant Synodi Particulares, quæ illa imitatae sunt: talis est *Rothomagensis* an. 1445. in cujus quadraginta Canonibus verba hæc *Sancta Synodus* exprimentur, aut subaudiuntur.

Cum igitur certum sit Concilia Particularia in Decretorum suorum formâ sequi formam Conciliorum Generalium immediatè præcedentium, credibile esset Concilia Provincialia post Tridentinum celebrata, suo ipsorum nomine Decreta sua concepisse; tamen multum abest quominus id verum sit; nam plusquam sunt duodecim ex illis, in quibus Archiepiscopus loquitur, & dicit, se statuere *ex consilio & consensu Suffraganeorum suorum*. Talia sunt sex Concilia *Mediolanensia*, Concilium *Rothomagensis* 1581. *Rhemense* 1583. *Aquense* 1585. *Tolosanum* 1590. *Avenionense* 1594. *Aquileense* 1596. *Narbonense* 1609. ut patet ex initio uniuscujusque Concilii.

In plerisque aliarum Synodorum post Tridentinum habitaram, ipsa Synodus loquitur. Tales sunt *Rhemense* an. 1564. *Cameracensis* 1565. *Toletana* 1566. *Mechliniensis* 1570. *Turonensis* 1583. *Bituricensis* 1584. *Mexicana* 1585. *Mechliniensis* 1607. Quoad Synodos *Burdigalenses* 1583. & 1624. quarum forma diversa est, Archiepiscopus loquitur unâ cum Suffraganeis, ut videtur in fine 4. Decreti Prioris Synodi, *nos & Coepiscopi nostri*, & in Præfatione cap. 1. posterioris. *quod non modò nos, sed & Reverendissimi Coepiscopi.*

SECTIO IX.

Utilitas, quam Gallia, respectively ad Curiam Romanam, traxit nolendo publicare Concilium Tridentinum.

Uò magis attendimus ad ea, quæ gesta sunt propter denegationem publicationis Concilii Tridentini in Galliâ, eò magis agnoscimus, eam denegationem Galliâ utilem fuisse. 1. Quidem omnes molitiones Curia Romanâ, sive mittendo Nuntios & Legatos, sive urgendo Regios apud Pontificem Oratores, tum machinationes, quas à factione Hispana Catholica, nec non ab aliquot Episcopis Sedi Apostolica devotus fieri procuravit, adeò, ut illud publicaretur sine consensu Regio, ostendunt, illam Curiam credidisse, publicationem esse necessariam, ut Concilium haberet vim Gallos obligandi. Porro, opinio illa tam sæpè manifestata notabiliter confirmat regulam Gallicanam circa necessitatem publicationis Legum in locis ipsis, ut eorum incolas obligare valeant. Hinc eò majus in Galliam commodum oritur, quòd illi ipsi, qui hanc regulam criminantur, multoties eam solemniter approbaverunt.

2. Jus Galliâ competens modificandi Decreta Pontificum, & Conciliorum Generalium, validam confirmationem accepit ex deliberationibus vario tempore factis publicandi Tridentinum cum aliquot ex his clausulis, *sublato eo quod tranquillitati nationis officere posset: salvo exemptionibus Capitulorum: salvo jure Regio: salvo Libertatibus Ecclesie Gallicane*, aliisve similibus à Curia Romanâ approbatis. Nam, præterquam hoc hæ clausula inserta fuerant Edicto, quòd HENRICUS IV. meditabatur, & CLEMENS VIII. approbaverat: credibile est, Cardinalem d'OSSEAT qui pluries scripsit, omnia obstacula vinci posse unius *Salvo* ope, id non facturum fuisse, nisi certus fuisset, Pontificem consentire receptioni cum modificatione.

3. Quantum certum est, Pontificem CLEMENTEM VIII. dispositum fuisse ad approbandam publicationem Concilii Tridentini cum clausulâ *salvis Ecclesie Gallicane libertatibus*, tantum emolumentum cepit Gallia ex eo, quòd Pontificem ad autenticam approbationem Libertatum suarum adduxerit resistendo publicationi, quam cupiebat.

4. Quamdiu Pontifices aliquam spem habuerunt impetrandæ publicationis Concilii Tridentini in Galliâ, tamdiu faciles fuerunt in concedendis rebus, quas petebat. Plura exempla afferre facile foret, verum sufficere allegare abolutionem HENRICI IV. quam Rex Hispania tantis conatibus Romæ impediabat, quæ tandem concessa est ob spem, quòd Rex publicationem Tridentini in Galliâ procuraret.

SECTIO X.

Momenta precum frequentium Pontificum, ut Concilium Tridentinum in Galliâ publicaretur.

Cum attendimus ad Sedem, quam in Ecclesiâ obtinet Pontifex, qui est caput ministrorum à Spiritu Sancto positorum ad regendas animas fidelium, proclives sumus ad credendum, molitiones Pontificum ad obtinendam publicationem Concilii Tridentini in Galliâ profectas esse à zelo salutis animarum; sperabant quippe, fore, ut Decreta istius Concilii valde idonea essent ad morum reformationem, atque eorum publicatione restitutum iri rectum ordinem.

Sed, dum consideramus, quòd, licet alios supra homines erecti, nihilominus homines sunt, quodque magna sublimitas humanam sæpè infirmitatem auget, possumus absque injuriâ præsumere, quòd amor sui ipsorum emolumentum multum contulerit ad vehemens illorum erga publicationem studium. Nam Tridentinum plura confecit Decreta Sedi Apostolica honorifi-

ca: talia sunt 1. Illud quod Pontificem Concilio Generali præponere videtur, petendo à Pontifice confirmationem omnium Tridentini Constitutionum. 2. Illud, quod declarat, mentem suam non fuisse, ut Pontificia autoritas ullo suo Decreto restringeretur, *salvâ in omnibus Sedis Apostolica autoritate*. Unde eadem consequentia elici potest. 3. Illa, in quibus Pontifici reservatur Cura conficiendi Catechismi, concessio Gallicis, interpretatio Decretorum suorum, continuatio vel abrogatio Commendarum, cognitio causarum Episcoporum. 4. Illa, in quibus conventum est, ut solis Legatis competeret facultas proponendi argumenta discutienda, aut deliberanda, utque Decretis infereretur clausula, *proponentibus &c.*

SECTIO XI.

An Principes aliquam partem habuerint in Conciliis Provincialibus post Tridentinum habitis, ad procurandam executionem Decretorum ipsius; & posito quòd aliquam habuerint, an inde elici possit aliquid illi Concilio favorable.

Posteriore Quæstione exordiemur, quippe, quæ finis sit prioris. Solutio illius Lectorem adducet ad evolenda facta per quæ prior deinde decidetur. Duo autem præsupponenda sunt. 1. Omnia illa Concilia aliquatenus acceperunt Decreta Tridentini; alia expressè sanxerunt executionem omnium illius Constitutionum. Talia sunt *Cameracense* 1565. *Mediolanense* ab anno 1565, ad 1582. *habita: Toletanum* 1566. *Mechliniense* 1570. *Mexicanum* 1585. *Avenionense* 1594. *Aquileense* 1596. Alia suis Decretis pleraque illius Decreta inseruerunt, vel ad verbum, vel æquipollente sermone, sive illud nominatim laudando, sive mentione omisâ. Talia sunt omnia Concilia apud Gallos habita, uti per illorum excerpta comprobavimus.

Aliud caput est, quòd non appareat illum Principem Synodis in ditione suâ habitis vitio vertisse, quòd sic Decreta Tridentini acceperunt.

His præsuppositis, manifestum est multum ponderis adjectum iri Tridentino, si Principes aliquam partem in Conciliis posterioribus habuerint, sive jubendo, sive invitando aut exhortando, ut illa celebrarentur, sive idem permittendo, & precibus Prælatorum annuendo, seu denique faciendæ executionem Decretorum ab illis Synodis confectorum; nam sic validè probatur, eos approbavisse Decreta Concilii Tridentini, & consensisse, ut in suâ ditione, vel ex integro, vel ex parte observarentur.

Opera igitur pretium est investigare, an Principes aliquam partem habuerint in Conciliis post Tridentinum habitis, & quænam illa fuerit.

Inter Synodos quarum Principes participes fuerunt laudare non possumus *Rhemensem* an. 1564. quia non supersunt Instrumenta convocacionis & publicationis, aut similia in quibus, ut plurimum reperiuntur vestigia rei, quam Princeps erga Synodum gessit.

Adjice contumeliam Galliâ à Concilio Patribus inusitam, qui noluerant Oratoribus Gallicis primas, quas possidebant, antè Hispaniam dare, adeò recentem fuisse, aliasque offensas adeò crudas, ut credibile sit, *Rhemensem*, de quâ agitur, Synodum sine consensu expresso Regis habitam fuisse, vel hunc tacitè duntaxat consensisse. Aliud est de *Cameracensi* editâ & habitâ die 3. Augusti 1565. nam in Instrumento Editionis expressè dicitur, PHILIPPUM II. Hispaniæ Regem, ad quem Provincia Cameracensis tum pertinebat, excitavisse Episcopos, ut eam celebrarent: *Huic autem indicationi nostrâ addidit animum invidiosissimi atque religiosissimi Principis Philippi Regis Catholici, omnium optimi ac maximi pietas (in cujus ditione penè tota Provincia patet) qui cum id sibi vehementer placere ac probari, pro suo erga rem Christianam studio declarasset &c.*

Sanctus CAROLUS in Oratione, quâ primam Synodum Mediolanensem exorsus est an. 1565. insinuat, Regem

Regem PHILIPPUM aliosque Mediolanensis agri Principes aliquam in istâ Synodo partem habere. Hoc optimus, maximus Rex Philippus in cuius dignitate, ut verbo complectar, Sacerdotalem animum licet agnoscere; hoc ceteri hujus Provinciae Principes de populorum salute solliciti à nobis desiderant, quorum studia & officia non vereor, ne nobis, sanctisque hujus Synodi Decretis semper adsint, eamque potestatem, quam à Deo acceperunt, ad Dei & cultum & voluntatem libentissimè conferant.

In reliquis Synodis Mediolanensibus nihil reperitur, quod saltem remotè respiciat influxum Principum in illas Synodos: quod fortè provenit ex eo quòd S. CAROLUS unamquamque earum considerando tamquam continuationem prioris, quia ad perficienda prioris cæpta habebantur, crediderit consensum Regium ad priorem, prorogari ad reliquas, ita, ut illud taceri posset in reliquis, propterea quòd satis expositum fuisset in priore.

Conjectura hæc eò verisimilior est, quòd aliæ Synodi in ditione Regis Hispaniæ habitæ; hunc earum fuisse participem doceant, ut jam notavimus, erga Synodum Cameracensem, & mox ostendemus erga Synodum Toletanam, in cuius exordio Præfatus dicit, eam haberi ob operam & curam PHILIPPI Regis Hispaniæ &c. Igitur, favente Deo Opt. Max. Reverendissimi Episcopi hujus Provinciæ juxta præscriptum sanctæ Synodi Generalis Toleti convenientes, Concilium cui nos licet indigni præsumimus celebraverunt, id etiam agente & curante invictissimo Principe & Domino nostro Philippo Hispaniarum Rege Catholico, cui conservanda recte fidei tantus ardor, tantus amor restituendi Ecclesiasticas leges insedit, ut merito cum sanctissimis illis Imperatoribus Constantino & Theodosio Deo dilectis conferri possit & debeat &c. Hi enim Principes tametsi maximo fidei zelo serbuerunt, nequiverunt tamen è Regnis suis hæreses Arrii & aliorum extirpare; at nostra Hispania hujus nostri pii Regis studio, prudentiaque mirabili, immaculatam fidem conservat & tenet, cum tamen pleraque Regna finitima ab Apostolicis dogmatibus desciverint.

Similes habemus probationes, quòd Reges Hispaniæ similiter contulerint ad Concilium Mexicanum an. 1585. & ad Concilium Mechliniense ann. 1607. Duo sunt prioris loca, quæ ad rem faciunt. Primus est in Præfatione, ubi dicitur, illud Concilium à Regio Senatu Indiarum discussum fuisse.

Subiectum fuit hoc celebre Concilium integerrima Censura Senatûs Regii Indiarum, de cuius licentiâ & approbatione, Romam translatum est auctoritate Apostolicâ firmandum, Secundus est in Inscriptione Statutorum pro Ecclesiâ Mexicanâ compositorum: Statuta ordinata à Sancto Concilio Provinciali Mexicano Tertio, an. Domini 1585. ex præscripto sacrosancti Concilii Tridentini Sess. 24. c. 12. de Reform. Verba cætera revisa à Catholici Majestate, & à sacrosanctâ Sede Apostolica confirmato an. Domini 1589.

Regem Hispaniæ contulisse ad celebrationem Synodi Mechliniensis, probatur ex Præfatione. Synodi Provincialis convocationem existimavimus non diutius differendam, sed eam proximâ æstate Deo opitulante celebrandam, idque prout etiam serenissima suæ celsitudini visum est in Civitate Mechliniensi.

Et hæc sunt omnia Concilia post Tridentinum habitata in ditione Regis Hispaniæ, quæ conjunximus neglecto ordine temporum, ne interrumpereur ordo testimoniorum, quæ probant, Regem Hispaniæ contulisse ad celebrationem Synodorum in ipsius ditione habitatarum. Simili de causâ Synodos in Galliâ habitas seorsim & successivè iustrabimus, ut sine ullo intervallo exhibeamus potestatem, quam Rex exercuit, quoad Concilia in Galliâ habitata. Sed prius observandum est Edictum Melodunense anno 1580. Art. 1. his verbis præcepisse, ut Concilia Provincialia celebrarentur.

Premierement nous admonestons les Archevêques, Metropolitains de notre Royaume, & neanmoins leur en-

joignons de tenir les Conciles Provinciaux dans les six mois prochainement venans, & dès lors en avant de trois ans en trois ans, en tel lieu de leur Province qu'ils connoîtront estre plus propre & convenable pour cet effet, pour pourvoir à la Discipline, correction des mœurs & direction de la police Ecclesiastique & institution des Seminaires & Escoles selon la forme des saints Decrets.

Observandum est præterea, omnes Synodos in Galliâ habitas post Concilium Tridentinum, huic Edicto posteriores esse, exceptâ Rhemensis an. 1564. Undè concludere licet, quòd, licet deficerent probationes speciales circa partem, quam in iis Synodis Rex habuit, suppeteret generale argumentum ex eo sumptum, quòd earum celebrationem jussit, & quòd earum celebratio sit hujus jussionis effectus.

Propter hoc fortè Edictum Synodus Turonensis 1583. Deo gratias agit, ideò, quòd Regi inspiraverit consilium procurandi celebrationem Conciliorum &c. Imprimis Deo Opt. Max. hæc Synodus gratias referendas censuit prout refert, quod Divini ejus Spiritus afflatu, Christianissimus Rex noster Ecclesiæ Dei statum & ordinem reborare disponens Conciliorum Provincialium in universo Galliæ Regno celebrationem gratam non solam habuerit, sed eam etiam indici procuraverit; hinc futurum sperans, ut quæ summo nostro malo diutius grassate sunt hæreses, radicibus extirpentur, & quibus turpiter Ecclesiæ deformatur prorsus aboleantur abusus.

Igitur si aliquot è Synodis Gallicanis, de quibus locuturi sumus, nihil dicant, quo probari possit, Regem ad eas contulisse, ex eorum silentio concludi non poterit; ipsas absque ejus participatione habitas fuisse; quia nulla est earum, quæ habitata non fuerit propter generale præceptum Regium celebrandi Concilia Provincialia. Propterea, silentium hoc provenire posset ex neglectâ mentione jussionis, aut permissionis, aut suggestionis Regiæ ad Concilii celebrationem, quandoquidem extant Synodi ejusdem ferè temporis, quæ illam circumstantiam exprimunt; porro, nulla est ratio propter quam Rex his potius, quam illis Synodis se immisceret.

Synodi in quibus hoc silentium observatur, sunt Bituricensis an. 1584. Aquisensis 1585. Tolosana 1590. Narbonensis 1609. Burdigalensis 1624.

Synodus Rothomagensis an. 1581. quæ prima habitata est in Galliâ post Melodunense Edictum, confirmat observationem superiorem, nimirum, Regem contulisse ad omnes Synodos subsequentes; nam Cardinalis BORBONIUS rationes convocationis afferens, expressè loquitur de Judicio, quòd Rex & Regni Ordines tulerant circa necessitatem Conciliorum Provincialium. Regemque nostrum Christianissimum, ac cunctos hujus Regni Status & Ordines, nihil magis congruum & necessarium, quam frequentem in unaquaque Provincia Synodorum celebrationem existimasse, in quibus & attrita resarciantur, collapsa restituantur, macule quibus facies Sponsæ Christi fedata est, abluantur, & statuatur denique, quæ suo reddendo Ecclesiæ splendori, duce Spiritu Sancto, judicantur necessaria. CONC. TOM. XVI. pag. 877. Expressum hoc Synodi Rothomagensis testimonium, quòd convocata fuerit ad obtemperandum Edicto laudato, suadet, reliquas Synodos, quæ de Regis operâ silent, ob eandem causam convocatas fuisse.

Prima, inter reliquas Synodos, est Rhemensis an. 1583. in cuius Instrumento convocationis leguntur hæc verba: nec non Christianissimi Regis nostri HENRICI consensu simul & hortatu. Quibus consona sunt alia hæc verba Actûs publicationis: Henrico Rege nostro Christianissimo nos piè admodum cohortante. Sic loquitur Cardinalis GUISTACUS, referendo rationes, quibus inductus fuit ad cogendam hanc Synodum.

Synodus Burdigalensis ex iis quoque est, in quas aliquo Actu Speciali Rex influxit, ut certò cognoscitur ex Instrumento Editionis, in quo Archiepiscopus Regem deprecatur, ut ejus Decretis suam protectionem

nem impertiat, eodem cum studio, quo ad illam celebrandam Prælatos hortatus erat: *Ut autem hæc absque nullo impedimento, nobis & Reverendissimis Fratribus Cœpiscopis, aliisque, quibus hæc ex officio cura incumbit, liberè & integrè præstari, impleturque possint, Regem nostrum HENRICUM Christianissimum, quo possumus animi sensu rogamus, atque in Domino obsecramus, ut pari pietate cura & sollicitudine hanc Synodum tueatur, ejusque sancta Decreta servari omninò jubeat, quæ nos ad eandem cogendam & habendam pro singulari suâ in Religionem, Deique cultum propensione adhortatus est.*

Cùm Princeps protegere legitime, atque observanda jubere Concilii Decreta non possit, nisi simul illa approbet, dicendum est preces Synodi *Burdigalensis* Regi oblatas, ut ipsius Decreta protegere, atque observanda jubere dignaretur, includere supplicationem, ut illa approbare.

Suprà ostensum fuit, Synodum *Turonensem* anno 1583. commemorare jussionem HENRICI III. ut Concilia Provincialia haberentur, atque eorum celebratæ illi jussioni attribueret, idem legitur in Epistolâ Archipræsulis *Turonensis* ad eundem HENRICUM; nam, post enumerata bona, quæ gignuntur à Synodis Provincialibus, sic pergit: *quorsum hæc, quid ad rem hæc omnia, nimirum, ut ostendam quàm rectè, quàm prudenter, quàm in totius Ecclesiæ Christianæ rem fecisti, cum universo Galliarum Clero Provincialium Conciliorum celebrationem permisisti.* Ex eadem Epistolâ discimus, ejus Concilii Patres plus ponderis, virium atque autoritatis Decretis suis conciliare volentes, ea obtulisse Regi, ut illa confirmaret, eorumque defectus suppleret. Factum hoc legi meretur, fufiusque relatam est in observationibus circa Concilium Tridentinum *Tit. peculiaris notabilia circa public. Trident.*

Cùm hic aliquatenus agatur de autoritate Principum quoad Concilia Particularia, non abs re fuerit observare id, quod in eadem Epistolâ legitur de Procuratore Regio, qui Synodis aderat. *Quin etiam, ut ne quid ex Regiâ decerperetur dignitate & auctoritate, aderat ibi Regius Procurator, quem appellabant Executorem, qui in exequendis contra seculares Ecclesiæ Decretis operam navaret strenuam & efficacem.*

Verùm redeamus ad probationes operæ, quam Rex, ad celebrationem Synodi *Turonensis* contulit; una superest luculenta in gratiarum actione & dimissione Conventus factâ ab Archiepiscopo; hic enim loquens de personis, quibus agendæ grates erant ob celebrationem Concilii, secundo in gradu Regem Christianissimum collocat; *agenda præterea . . . Regiæ Christianissimo Henrico ob liberè permiffa Concilia gratia, si coram in os, nobis loqui liceret.*

Instrumentum hoc solius permissionis Regiæ mentionem facit, laudata Epistola jussionem adjicit, *cujus non solam permiffu, sed pio jussu coacta est hæc Synodus.*

Et hæc sunt omnia Concilia Gallicana Tridentino posteriora, quæ locuta sunt de influxu Regis in Concilia ditionis suæ.

Quoad reliqua extra Galliam, & Hispanicis Status celebrata, duo tantum à P. LABBEO referuntur, nempe *Avenionense* an. 1590. & *Aquileense* an. 1596. Nihil est in eorum Actis, quod doceat Principes earum regionum aliquid adeas contulisse, quod nemini mirum esse debet; nam Avenio est Civitas Capitalis Comitatus Venustini, cujus Pontifex est Dominus temporalis: Porrò, PIUS IV. præceperat, ut Synodi Provinciales haberentur, sanciendo executionem Decretorum Tridentini, inter quæ unum injungit Metropolitanis, ut Concilia Provincie suæ tertio quoque anno celebrent. Itaque haud necessarium erat, ut CLEMENS VIII. sub quo Synodus hæc habita fuit, autoritate suâ uteretur, ut ea convocaretur.

Quoad Synodum *Aquileensem*, dici potest, titulum *Principis*, quem Archiepiscopus in Inscriptione assu-

mit, ostendere, eum non aliâ autoritate temporali præter suam indignis, ut Synodos in suâ Provincia celebraret.

SECTIO XII.

Conciliatio Capitum 6. & 7. SESS. XXV. de Regul. circa Electiones Abbatissarum per Suffragia secreta.

Capita hæc contraria videntur in eo, quod primum jubeat, ut Abbatissæ per Suffragia secreta eligantur; posterus verò præcipit, ut Prælatus, qui præsidet electioni, audiat suffragia. Ad tollendam hanc oppositionem, quæ speciosa est solum, referenda sunt verba Concilii in quibus sita est difficultas. In priori capite sic loquitur Synodus: *in electione Superiorum quorumcumque Abbatum temporalium, & aliorum Officialium ac Generalium & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quo omnia rectè & sine ulla fraude fiant, Imprimis Sancta Synodus strictè præcipit, omnes supra dictos eligi debere per vota secreta, ita ut singularum eligentium nomina nunquam publicentur.* Capituli 7. Verba hæc sunt, *Is verò, qui Electioni præest, Episcopus, sive alius Superior, claustra Monasterii non ingrediatur, sed ante Cancellorum fenestellam, singularum vota audiat vel accipiat.* Hæc sunt loca, quæ opposita videntur. Subjicio observationes, quarum ope ea ad conciliationem adducuntur.

1. Nulla est veri species Concilium Capite 7. evertisse id quod statuerat Capite 6. præcipue cum materia adeò gravis sit. Talis criminatio aut suspicio non cadit in ullum Conventum Ecclesiasticum, quantum in Concilio Generale. 2. Verba hæc, *ita ut non publicentur nomina eligentium*, significant, finem secreti, quod Concilium postulat, esse, ut evitentur perniciose consequentiæ publicationis nominum earum, quæ vota emiserant. Scilicet, Superiores Electi vexabant eos, qui alium nominaverant, & aliis favebant; undè nonnunquam accidebat, ut debiles, metuentes, ne aliqui Religiosi, quos Prælaturâ indignos rebantur, eam tamen ambitu suo adspicerentur, eosdem indignos nominabant, ut se redimerent à vexatione, quam passuri erant alium nominando.

Porrò, secretum conservari potest, quamvis suffragia viva voce proferantur, dummodo unaquæque vocalis illud seorsim emittat, ita, ut ab alio exaudiri nequeat, quàm à Præsidente, qui vota accipit: hæc autem ratione fit, quod præcipitur cap. 6. circa Secretum Suffragiorum & cap. 7. circa illorum auditionem; nam Præsidentis ea audit, ita, ut nomina electricum ignorentur, & Secretum custodiatur.

Aliæ sunt viæ ea loca conciliandi, sed parum genuinæ. Prima via verbum *audiat* interpretatur per verbum subsequens *accipiat*, ita, ut sensus sit, Præsidentem accipere suffragium præsentia suâ, sive assistentiâ in loco ubi singula suffragium emittunt, schedulam in capsam projiciendo. Verùm interpretatione hac vis fieri verbis videtur. Nam *audiat, vel accipiat*, duos modos emittendi & accipiendi suffragia exhibent; primum, viva voce, cui respondet verbum *audiat*, secundum, per schedulas in capsam projectas, cui respondet verbum *accipiat*.

Verbum *audiat* referri posset ad propositionem Personarum, quarum nomina inscribenda sunt, circa quas Præsidentis audire secretò posset opinionem Singularum Monialium; & verbum, *accipiat*, ad exceptionem schedæ approbatorie vel reprobatorie. Verùm reluctatur hæc expressio *singularum vota audiat vel accipiat*; quæ alternativam, ut suprâ diximus, continent.

Cæterum nostra interpretatio confirmatur per primam Synodum *Mediol.* 1565. part. 3. cap. 4. *hujusmodi*

modi Praefecta & ejus Vicaria . . . tacitis suffragiis coram Superiore, aut ejus Ministro eligantur, qui extra Monasterium ad Cancellos, sive Clabros, sicut ex Decreto Concilii Tridentini. Equidem credibile est, verba hæc tacitis suffragiis, designare suffragia non publicata, sive scriptis emissâ seu viva vocis oraculo.

Post hanc Conciliationem obiter observamus, verbum hoc, *temporalium*, huic junctum, *Abbatum*, insinuare, mentem Concilii Tridentini non fuisse ut dispositio Decreti sui ad Abbates perpetuos extendere-retur.

Porro, eos exceptit Concilium, fortè idèd, quod sint Prælati Episcopis conferendi, & veterem electionis Episcoporum formam servaverat.

SECTIO XIII.

An Decretum Concilii Tridentini circa Matrimonium filiarum familiâs ad Doctrinam pertineat, an ad Disciplinam?

MAGNI, quoad Galliam, refert, ut discutiatur solvaturque proposita quaestio. Nam, si Decretum de quo agitur pertineret ad Dogma, vix defendi posset mos Gallie, quo Matrimonia Filiorum familias Minorum, absque consensu eorum, in quorum sunt potestate, inita, irrita sunt, quippe, qui adversaretur dogmati fidei, in qua omnes Ecclesie consentire debent. E contra si Decretum ad meram *Disciplinam* referendum sit, mos Gallicanus absque negotio purgari potest; siquidem Ecclesia præcipua, quales sunt Nationales, licentiam habent sibi instituendi Disciplinam, quam Nationis moribus congruam arbitrantur.

Utilis proinde quaestio hujus decisio, verum etiam necessaria, propter rationes, quæ ex utraque parte afferri possunt. Et quidem pertinere videtur ad Disciplinam hoc Decretum. 1. Quod situm sit inter Decreta Reformationis, quæ vulgò Disciplinam respiciunt. 2. Ex historia priorum XII. Saeculorum multa suppetunt probationes, quod nuptiæ Minorum, absque consensu Parentum aut Tutorum celebratae, pro infectis haberentur. Hæ collectæ fuerunt in *Justificatione usum Gallie*, quoad hanc rem, & in Libro cui titulus, *Doctrina Canonum in Corpore Juris inclusorum &c.* in quo plures novæ probationes congestæ sunt. 3. Ex historia saeculorum sequentium, in quibus plures Ecclesie prohibuerunt solum ea Matrimonia, non verò ea resciderunt. Factum hoc probatum fuit in duobus libris laudatis. 4. Ex historia rerum gestarum in Tridentino circa illa Matrimonia discimus, plurimis Patribus placuisse, ut ejusmodi matrimonia rescinderentur; cum autem inter eos non conveniret de modo, ad quem restringenda erat Parentum & Tutorum potestas, cum cæteris consenserunt, ut illa rata manerent; aliundè Decretum, quatenus respicit Matrimonia Filiorum familias, anathemate ferit non eos, qui hæc Matrimonia vituperant, vel ea impediunt, vel iis intercedunt, sed eos, qui falso affirmant, Matrimonia à filiis familias contracta irrita esse, ac parentes ea posse rata vel irrita facere, & sic anathema cadit in eos, qui spargunt doctrinam, quam Synodus falsam esse declarat.

Quæ cum ita sint, probata quaestio utilitate nec non decisio necessitate, aio, Decretum, de quo agitur, pertinere ad Dogma & ad Disciplinam; ad Dogma, quatenus damnat errorem eorum, qui asserebant Matrimonia à Filiis familias contracta absque consensu parentum, rata esse aut irrita, prout ipsis placuisset eorum rescissionem postulare, vel à suo jure abstinere, eosque habere ejusmodi jus non à lege humana, sed à lege naturali & divina in Decalogo contenta, ita, ut independentè à legibus civilibus vel Ecclesiasticis, quæ Matrimonia rescindunt, vel rescindi propter querelam parentum volunt, pro-

miscuum parentibus esset, ea pro infectis & vetitis, aut pro legitimis habere.

Quod ut confirmetur, observandum est, hic agi de propositione cujus falsitas demonstrari potest per Sacram Scripturam & per Traditionem. Per Scripturam, quia nullus reperitur locus, qui Matrimonia Filiorum absque consensu parentum facta, irrita declaret, vel parentibus tribuat jus illa irritandi.

Per Traditionem, quia Canones, qui tales nuptias irritas declaraverunt, fundantur in legibus civilibus seu patria potestate, quæ Civibus Romanis propria erat *Instit. Lib. 1. Tit. 9.* aliundè verò, ut supra notavimus historia Ecclesiastica ex pluribus monumentis ad Traditionem pertinentibus excerpta docet, à Saeculo XII. plures Ecclesias Occidentales, non rescidisse ejusmodi nuptias. Porro, ut doctrina aliqua ad Dogma pertineat sufficit, ut, per Scripturam vel Traditionem probari queat; tunc enim constat, eam revelatam fuisse, cum in Verbo Divino contineatur, scripto aut non scripto, per quod revelatio ad nos usque pervenit.

Idem Decretum pertinet quoque ad *Disciplinam* ex pluribus causis. 1. Partem constituit Decreti circa Disciplinam; nam *capite eodem* Concilium rescindit Matrimonia Clandestina in futurum, postquam declaraverit, quòd, licet Ecclesia ea semper detestata sit, ea tamen rata & valida hætenus fuisse. Circumstantia hæc ostendit, rem tempori esse obnoxiam, atque ita pertinere ad Disciplinam. Cæterum, quidquid Concilium adjicit de necessitate denuntiationum, sive *Bannorum*, de modo eas faciendi, de numero testium, qui sponsalibus interesse debent, de verbis, quæ Parochus adhibere debet, pro regionis consuetudine, ad Disciplinam meram pertinet, cum pendeat à circumstantiis Temporum, locorum & personarum.

2. Hoc Decretum significat, Matrimonia à Filiis familias absque consensu parentum contracta rescindi posse à Principibus atque ab Ecclesia; nam restringit anathema ad eos, qui affirmant, eorum rescissionem à parentum arbitrio pendere; atque ita permittit existimare, quòd ejusmodi jus ad alios pertineat, scilicet Principem & Ecclesiam. Porro, usus hujus juris meram Disciplinam respicit, quæ juxta temporaria loca & personas temperanda esse dignoscitur.

SECTIO XIV.

De Concilio Tridentino comprehendens cæteras Quaestiones.

QUAESTIO I.

An Concilium Tridentinum faverit sententia ruenti, Papam esse Superiorem Concilio Generali.

UT resolvatur hæc Quaestio, colligendum est quòd Concilium Tridentinum dicit aptum & contrarium huic sententia; & unum cum altero conferendum, ut possit intelligi, an magis pro causa Papæ quàm in favorem Concilii Generalis locutum fuerit.

1. Quod statim offertur in gratiam Papæ est clausula (*salva in omnibus Sedis Apostolicæ autoritate*) quæ legitur in Capite Decreti de Reform. SESS. VII. videtur eadem clausula, in Cap. 21. SESS. XXV. de Ref. sicut & in Cap. 6. SESS. VII. jam citatæ. Nam, ut Papæ dici possit non contineri in Decretis Concilii ad Disciplinam pertinentibus, necesse est Concilium in hoc agnovisse, Papam Concilio Generali non esse submissum.

2. Alterum, quòd potest excipi è Concilio Tridentino in favorem Superioritatis Papæ in Concilium Generale, est, quòd in Bullâ, quæ PAULUS III. suis Legatis facultatem dedit transferendi Concilium, non fit

fit mentio de necessitate consensum ejus habendi pro translatione, quamvis Papa ibi expressè loquatur de consensu Cardinalium huic Bulla.

3. Decretum translationis Concilii Tridentini Bononiam, quod mentionem facit temporis quo durabit, ait, quamdiu Papa & Concilium necessarium judicaverint; & consequenter constituit Papam antè Concilium, quasi in ratione honoris præferendus esset.

4. Concilium Sessiones suspendens ad duos annos, propter bellum Germanicum, &, si diutius permaneat, suspensionem prorogans usque dum impedimentum illud deserit, insinuat, Decretum illud non posse valere, nisi Papa consenserit, *accedente ad hoc Decretum consensu & auctoritate sua Sanctitatis, & Sedis Apostolicæ.*

5. Concilium tolerat, Papam ibi Patrum Sessionem ordinare Brevi ad Legatos misso, jubente, ipsos processuros esse ipsius auctoritate, *auctoritate nostra*; & eosdem executuros ipsum nec petiuros ipsorum consilium, multò minus illorum consensum, vide finem Sess. XVI.

6. Loquens de Papa, ait, curam esse Ecclesiæ universalis ipsi demandatam; ex quo intelligere licet, habere auctoritatem illam regendi. Et hæc videtur continere jurisdictionem insignem in Ecclesiam, & consequenter Superioritatem in eandem. Vid. finem Cap. 1. Sess. XXIV. de Ref. sollicitudinem Ecclesiæ universæ ex muneris sui officio debet.

7. Postulat à Papa confirmationem suorum Decretorum, & autoritas confirmandi supponit superioritatem in eo, à quo confirmatio petitur. Hæc videre est in Electionibus quarum confirmatio requiritur solum à Superiore. Idem est de Statutis, quæ non confirmantur nisi à Superioribus: *omnium & singulorum: quæ . . . confirmatio nomine totius Synodi . . . à Romano Pontifice petatur.*

8. In acclamationibus, post finem Concilii, cognominatur Papa ECCLESIAE EPISCOPUS; *beatissimo Pio Papa & Domino nostro sanctæ & universalis Ecclesiæ Pontifice.* Per eam agnoscitur ut Episcopus universalis, vetando, ne quid novum & inusitatum in Ecclesia decernatur, illo inconsulto.

9. Concilium Papam appellat VICARIUM DEI in Terris *confidit Sancta Synodus . . . providamque ipsius Dei in terris Vicarii solertiam.* c. 1. Sess. VI. de Ref. Undè videtur sequi, quòd, sicut certum est auctoritatem nullam esse superiorem Dei auctoritati, ita agnoscendum est, auctoritatem esse nullam superiorem auctoritati Papæ Vicarii ipsius.

10. Concilium dat Sedi Papæ titulum supremæ Sedis *supremæ Sedis auctoritate*, ex quo fas est intelligere, auctoritatem nullam esse superiorem, præ Pontificia.

11. Attribuit expressè Papæ auctoritatem SUPREMACI c. 7. Sess. XIV. *Pontif. maximi pro supremæ potestate sibi in Ecclesiâ universâ tradita.* Ex quo eadem res inferri potest.

12. Concilium insignit Papam titulo DOMINI, ad Sanctissimum Dominum nostrum esse referendum Sess. Decret. ultimo sic se cognoscit Papæ subditum.

Ex his omnibus à Concilio dictis inferri potest favisse sententiæ, quæ constituit Papam supra Concilium. Ecce nunc quod contrarium credere inducit.

1. Concilium concipit Decreta suo nomine, & hac ratione ea sibi arrogat. Reverà in eo mentionem facit Legatorum Sanctæ Sedis, sed tantum modò ut dicat ipsos præfuisse Conventui, qui ea fecit.

2. Quamvis Legatis PAULI III. facultas data fuisset transferendi Concilium quando necesse foret, nulla mentione habita consensu Concilii, nihilominus sibi vindicat translationem, quæ ipsius facta est Tridento Bononiam in Decreto prorogationis Sess. IX. hæc sacrosancta . . . considerans quòd . . . decrevit & ordinavit Concilium, & ad hanc Civitatem esse transferendum. Patet quoque ex Sess. VIII. translationem hanc non fuisse ordinatam, nisi post consilium peti-

tum ab omnibus Patribus, & post plerorumque consensum habitum; *Decretum supra scriptum placuit longè majori partì Patrum.*

3. Exercuit suam supra Papam auctoritatem, 1. Abrogando majorem partem Casuum Immunitatum, ut videre est in Regulis de magno Vicario, in quibus hi omnes casus collecti sunt. 2. Restrungendo admodum Censurarum & Irregularitatum reservationes c. 6. Sess. XXIV. 3. Abolendo Mandata Apostolica, mentales reservationes cap. 19. Sess. XXIV. Accessus, & Regressus, & Coadjutorias pro Beneficiis Inferioribus Episcopatibus & Abbatibus cap. 7. Sess. XXV. de Reform. 4. Complectendo nominatim Cardinales in præcipuis Decretis de Reformatione, quos Papæ prohibito eligebant & bonis, secundum suum beneplacitum cumulabant, Hæc Decreta sunt cap. cit. de Sess. XXIV. de Reform. quo statuitur, Papam electurum nullum nisi dotibus eximiis præstantem, *Lectionissimos sibi tantum Cardinales asciscat.*

Cap. 2. Sess. XXIII. de Refor. statuit, Cardinales ad Episcopatum promotos, intra 3. menses esse consecrandos, & ipso solo factò privandos esse, si consecrationem suam post 6. menses protrahant. cap. 1. Sess. XXIII. quo tenentur in Episcopatibus suis residere, & iisdem pœnis subduntur, quibus alii Episcopi non residentes. cap. 18. Sess. XXIV. de Reform. Subjiciuntur concursui Parochiæ pendentes à collatione Cardinalium. cap. 7. Sess. XXV. de Refor. condemnat Accessus & Regressus, etiam in Cardinalibus cap. 17. Sess. XXIV. ipsis interdicit nominatim pluralitatem Beneficiorum. cap. 1. Sess. XXV. de Refor. astringit illos ad frugalitatem & modestiam cap. 11. Sess. XXIV. adimit Domesticis Cardinalium Privilegium ipsis concessum circa Beneficia pro tempore quo in Curia Romanâ residebant.

4. Concilium insinuat, Papam tenere ab Ecclesiâ quasdam potestates, quibus ipse potitur. Tales sunt facultates statuendi de Impedimentis dirimentibus Matrimonii, & de iisdem dispensare. Nam Can. 3. & 4. de Matrim. has facultates Ecclesiæ arrogat, quasi fontis, anathema pronuntianti in omnes, qui dicent, Ecclesiæ jus non esse adicere novos gradus propinquitatis, supra illos Leviticis, aut ipsam non posse statuere impedimenta. Ergò si Ecclesia Papæ transmittit quasdam potestates, ipsi superior est, & consequenter Concilium Generale ipsam representans est supra Papam.

5. Quod dicit adhuc variis in locis in favorem Ecclesiæ universalis, ostendit, Concilium Generale ipsam representans præesse Papæ, Nam, ex una parte dicit, pertinere ad illam judicium ferre de vero Scripturæ sensu; & sic non licere alio modo interpretari illam quam ipsa interpretatur, & semper interpretata est. Sess. IV. Decret. de Editione & usu Libror. Sacrorum supponendo postea principium, ut immotum, eo utitur frequenter ad refutationem & condemnationem hæreson; verbi gratia, firmat fundatque hos Canones de Peccato Originali, contra hæreses LUTHERI & CALVINI, in judicio & consensu Ecclesiæ universalis, *ipsius Ecclesiæ judicium & consensum secuta*; Idem facit ergà Canones de Justificatione Ecclesiæ Catholica Spiritu Sancto suggerente perpetuo; retinuit. Sess. VI. Proemium. Decreta de Eucharistia in eodem etiam principio fundantur; nam dicit in Præfat. Sess. suæ XIII. in qua continentur, se in his, quæ definiturum est secuturum doctrinam, quam Ecclesia Catholica docuit per Jesum Christum, & per suos Apostolos, & per Spiritum Sanctum, qui suggerit ipsi omnem veritatem, semper retinuit & conservabit usque ad finem sæculi. *Itaque Sacrosancta Synodus sanam & sinceram illam de venerabili hoc & divino Eucharistia Sacramento doctrinam tradens, quam semper Ecclesia Catholica, ab Christo Domino nostro, & ejus Apostolis, erudita, atque Spiritu Sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edocta, retinuit, & usque ad finem sæculi conservabit.* Idem

Idem Concilium *Can. 3. Sess. XIV.* ex eodem principio eruit sensum quem dat his verbis, *quorum remisisti* &c. intelligendo ea de potestate remittendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ; dicit enim, *sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit* . . . Et in *Can. 6. ejusdem*, simili modo justificat, quod docet de necessitate confitendi peccata sua in secreto, Sacerdoti, consilians Catholica Ecclesiæ praxis dicens: *Si quis . . . dixerit modum secreti confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat.* &c.

Caput 7. ejusdem Sess. suppeditat duas alias probationes ejusdem facti. Nam fundat doctrinam necessitatis Jurisdictionis, ad absolvendum, in eo, quod Ecclesia illam semper crediderit. Sic persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & quod postea docet non esse reservationem in discrimine mortis, illud consolida fundatque in praxi Ecclesiæ constanti, ne quis hac occasione pereat, in Ecclesia Dei semper custoditum fuit &c.

In *Cap. 8. ejusdem Sess.* satisfactionis necessitatem probat perpetuo Ecclesiæ Catholicæ, hac de re, consensu, *neque vero ulla securior via in Ecclesia Dei existimata fuit ad amovendam imminentem à Domino penam, quam ut hac pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent.*

Probatio, quæ colligitur ex *Cap. Sess. XXI.* validissima est. Nam expressè dicit, quod, dum docet, Laicos & Clericos qui Corpus Jesu Christi non consecrant, non teneri ad Communionem sub Utraque Specie, sequatur iudicium & Ecclesiæ consuetudinem: *ipsius Ecclesiæ iudicium & consuetudinem secuta declarat & docet &c.*

Ecclesiæ attribuit plenam & perfectam facultatem in iis omnibus, quæ Sacramenta spectant, exceptâ eorum substantiâ, itâ, ut jus habeat, hac de re, omnia Statuta facere, omnesque mutationes, quas judicat necessarias, sive ad servandam reverentiam illis debitam sive ob utilitatem eorum, qui ea percipiunt, juxta rerum circumstantias, temporum, & locorum; & declarat, se illa potestate semper usum fuisse: *Præterea declarat hanc potestatem perpetuam in Ecclesiâ fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantiâ, & statueret vel mutaret, quæ suscipiuntur utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire judicaret.*

At Concilium nihil ullo in loco dicit, ex quo possit inferri, ipsum in Papa eandem potestatem agnoscere; è contrâ in ultimo Decreto *Sess. XXII.* committit Papam pro concessione usus Calicis, illis qui illud petebant, curam illi relinquendo ponderandi, an esset justa causa talem concedendi dispensationem: *nunc eorum, pro quibus petitur, saluti optimè consultum volens, decrevit integrum negotium ad Sanctissimum Dominum nostrum esse referendum, prout presenti Decreto refert; qui pro sua singulari prudentia id efficiat, quod utile Republicæ Christianæ, & salutare potentibus usum Calicis fore judicaret.*

Supereissent conferendæ rationes relatæ ab unâ & alterâ parte, ut pateat, quâ Concilium magis inclinaverit; sed inutile esset hoc agere: nam videtur manifestè expressiones suas metiri, itâ, ut modò Papa favendo, modò Concilio Generali, agnosceretur elusisse quæstionis decisionem de quâ agitur.

En ideo satis erit nobis addere aliquas observationes his de rationibus.

1. Clausula *salva &c.* iustis limitibus adstricta, probat tantum Concilium volens Sanctam venerari Sedem, declaravisse expressè, quod est juris, nempe Papæ priori Ecclesiæ Ministro jus esse singulare dispensandi de Decretis, quæ facit in Concilio Generali illam representante. Hac interpretatio justificata est suprâ.

2. Secundam rationem pro Papa, destruit secundam pro Concilio Generali.

3. Res, de qua mentio fit in quintâ pro Papâ ratione, spectabat magnum Patrum Concilii numerum; scilicet omnes Archiepiscopos, omnes Primates, qui Concilio aderant, & eos, qui adhuc interesse poterant. Sic non erat conveniens, ut Concilium eam judicaret, neque sententia ejus exposceretur, & consensus in executionem Judicii.

4. Concilium potuit expostulare confirmationem suorum Decretorum à Papa, nec tamen eum suprâ se agnoscere, quod ostendimus, examinando novitates, quas introduxit, aut tulit propter Concilium Generale.

5. Sicut Papa Dux & Caput est Ecclesiæ Universalis, & hac ratione autoritatem ejusdem exercet, cum illa non convocatur, de illo dici potest, quod Universalis Ecclesiæ cura ipsi demandata sit, & possit appellari hujus Ecclesiæ Pontifex, nec tamen poni suprâ Concilium Generale. Nam non ideo amittitur ab eo prærogativa sua Corporis Ecclesiæ, cujus Papæ tantum est membrum honorificentissimum.

6. Concilium *Constantiense*, cum defuisset *Sess. IV.* Concilium Generale Papæ præesse, appellat, paulò post, JOANNEM XXIII. Sanctissimum suum Dominum: *Sanctissimus Dominus noster Papa.*

CAPUT II.

An Constitutionibus Gallie noceant, qui dicunt, magnam partem Decretorum Concilii Tridentini in eâ acceptam esse usum, quæ nullis tamen auctorata sunt Ordinationibus?

UNA è præcipuis Galliæ Constitutionibus est, quod Decreta Conciliorum in ea non recipiantur sine Literis Patentibus, sicut nec Paparum Bullæ; & hæc Constitutio non est Galliæ particularis, sequuntur illam, in Hispaniâ, in Germaniâ, & in Belgio. Fundatur in eo, quod receptione, fiant Leges Regnorum, & contra rectum ordinem est, ut in his aliqua Lex nova sanciat, sine autoritate eorum, à quibus reguntur.

Quod cum itâ sit, videntur illi Ordinationes Galliæ lædere qui dicunt, bene multa esse Concilii Tridentini Decreta, quæ usu fuerunt recepta, nec tamen auctorata Constitutionibus; quia hæc viâ aperitur porta introductioni novarum Legum in Regno, sine Principis autoritate, & quæ majores Gallia rationes habuit, ut non promulgarentur Decreta Concilii Tridentini, propter ea, quæ in eo acta fuere contra sua commoda, eò damnabilior videtur propositio, de qua agitur.

Sed longè aliter sentiunt, qui attendunt ad tria principia.

1. Decreta Conciliorum Generalium possunt auctorari silentio Principis, qui informatus ea observari in suo Regno, sinit ea observari nec obstitit.

2. Non est possibile talia Decreta observari per totum Regnum inficis Principe, aut Ministris, qui autoritatem ipsius exercent: præcipuè per spatium temporum necessariorum, ut statuatur usus universalis.

3. Usus legitimus habet à Principe omnem suam autoritatem: hujus legis non scriptæ vis emanat ex eodem fonte à quo procedit illa, quæ legis est scriptæ. Utraque differt tantum per merum accidens, aut in rebus non essentialibus; cum omne discrimen situm sit, in eo, quod lex non scripta statuitur tacito Principis consensu, lex verò scripta, jussu ipsius expressè scripto sancitur.

Reverâ sequitur ex his tribus principiis, multa Concilii Tridentini Decreta potuisse in Galliam admitti usu Regi notò, sicut multa alia per Ordinationes accepta fuerunt, quibus in Leges Regni conversa fuerunt. Non minus accedit ejus autoritas in primo recipiendi modo, quàm in secundo. In utroque nihil est,

CAPUT III.

An dignitas Capitis Ecclesie Universalis det Papae aliquam Jurisdictionem in omnem Ecclesiam?

Supponitur hic Papam esse Caput Ecclesie Universalis, tum quia Concilium Florentinum sic definiit CONC. Tom. XIII. p. 515. & ejus Definitio videtur accepta fuisse universaliter, cum propter quod Concilium Caledonense illam agnovit, in sua ad Papam S. LEONEM relatione, sive exponendo ipsi, illum praesidere Concilio in suis Legatis, sicut Caput praestitit Membris, sive appellando illum Caput, in oratione, quam ad ipsum habet, se probaturum ipsius Decretis sicut Concilium Literas ejus probat; *rogamus igitur, & tuis Decretis nostrum honora judicium, & sicut nos Capiti in bonis adjectimus consonantiam, sic summis tuis Filiis, quod docet, adimpleat.*

Hoc facto supposito tanquam certo, quaestio est, an haec dignitas Capitis Ecclesie Universalis attribuat illi aliquam jurisdictionem in omnem Ecclesiam? Fundatur in in eo, quod dignitas Capitis, trahat secum jurisdictionem, & videtur haec jurisdictione extendi debere in eos omnes, qui sunt Capiti subjecti, sicut inferiora membra; membris superioribus.

Ad quaestionis hujus decisionem, observandum est, magnum esse discrimen inter membra separatim accepta, & membra conjunctim considerata. Nam, si accipiantur priori modo, certum est sapienter Caput jurisdictionem habere in omnia membra, & consequenter aliquo modo in omne corpus; quia corpus tantum constat membris; si vero respiciantur membra posteriori modo, seu prout simul juncta, Caput non semper habet jurisdictionem in omne Corpus; quia sunt Corpora Capiti suo superiora: haec sunt, imprimis, pleraque Capitula, Societates Judicum, Universitates & Facultates, quae eas componunt.

Hoc observato, quaestio proposita facile deciditur. Nam, vel per totam Ecclesiam intelliguntur omnes ejus partes separatim sumptae; & tunc certum est dignitatem Capitis dare Papae jurisdictionem in omnem Ecclesiam; quia nulla est Ecclesiae pars, quae non sit ei subdita: vel per totam Ecclesiam intelliguntur omnes Ecclesiae partes conjunctim consideratae; & tunc certum est, juxta Doctrinam Conciliorum Constantiensis & Basileensis conformem Scripturae & Traditioni, quod dignitas Capitis, non tribuit Papae jurisdictionem in omnem Ecclesiam, quia Ecclesia hac ratione considerata, superior est Papae.

Nihil prodesset, dicere Papam, ut Caput, jus habere convocandi Concilium Generale; universalem Ecclesiam representans, & convocationem esse actum jurisdictionis; quia nihil aliud est, quam jussum conveniendi. Frustrum loqueretur ita ad probandam jurisdictionem Papae in Ecclesiam Universalem, ratione dignitatis Capitis; nam imperium, quo convocatur Concilium Generale, non cadit in Concilium, cum nondum existat, sed in membra, quae componunt illud, cum erit reipsa congregatum.

CAPUT IV.

An, cum PIUS IV. vetuit, ne interpretaretur Concilium Tridentinum sine licentia Sanctae Sedis, locutus fuerit solum de interpretatione Hominis, & non interpretatione Juris.

PER Interpretationem Hominis intelligitur ea, quae excipitur e cerebro hominis, nec ullum in Jure fundamentum habet; unde vocatur *Capitosa*: per Interpretationem Juris significatur ea, quae capitur a fundo Juris, & in eo solidissime fundatur.

His terminis ita enucleatis referenda sunt ipsissima Papae

est, quod ostendat, Regem approbare Concilii Tridentini Decreta, quasi ad hoc Concilium pertinentia; in eo solum videtur permittere observationem, quia Judices conveniunt moribus Nationis. At vero oppositio Regis promulgationi Decretorum Concilii Tridentini in Galliam, per respectum ad ea quae adversantur nostris libertatibus, nihil aliud intendit, nisi, ut significaret, se non approbare Concilium, quod ea fecerat.

Ex eo adhuc sequitur, magnam horum Decretorum partem acceptam esse in Gallia primo modo, scilicet usu, nec tamen auctoritate Ordinationum; nam ibi observantur 1. Decreta, quae restringunt potestates Episcoporum in Titularium, 2. Ea quae potestates Capitulum limitant *Sede vacante*, quoad concessionem Dimissiorum, aut modum gubernandi Dioecesium, inducunt illa ut id agant per magnos Vicarios, & Officiales electos in octo primis diebus vacantiae. 3. Ea, quae spectant aut reductionem Missarum, aut absolutionem in Casuum reservatorum Sanctae Sedi, per missam Episcopalis, quando sunt occulti, aut dispensationem irregularitatis criminis occulti in eadem circumstantia.

4. Decreta concernentia foedus spirituale vel honestatem publicam, aut affinitatem prohibita via, aut receptionem ipsorum Ordinum per Regulares, aut Dimissoria, aut Privilegia Commensalitatatis Triennalis, aut conversionem Curarum in Beneficium simplex, erectionem Vicariarum perpetuarum quibus animarum Cura omnino demandatur, aut Constitutionem distributionum quotidianarum, in locis in quibus non sunt, & earum augmentum ubi sunt nimis modicae, & destinationem tertiae partis fructuum Praebendae hanc ob causam.

5. Pleraque Decreta Sess. XXV. *de Regularibus*, observantur nec tamen auctoritate Ordinationibus. Talia sunt *Caput 3.* quod permittit Religiosis Mendicantibus fundos in communi possidere, quamvis ipsorum Regula, aut Constitutiones ipsis prohibeant.

Cap. 4. quod vetat, ne Religiosi ad dicantur ejusdemque servitio, extra Monasterium, sine Superiorum suorum venia, & vult, ut Religiosi propter studia absentes maneat in Conventibus Ordinis.

Caput 6. concernens Electionem Superiorum Regularium per calculos secretos & qualitatem personarum, quae debent in iis habere vocem.

Caput 7. in eo, quod spectat auctoritatem Episcopi in Electione Superiorum Monialium, & modum illam exercendi.

Caput 9. quo subduntur jurisdictioni Episcopi Religiose immediate subjectae Sanctae Sedi.

Caput 10. quo tenentur peccata deponere & ad Sacram Synaxim accedere semel in mense, & vult; ut Episcopus cum aliis Superioribus det illis Confessarios extraordinarios bis aut ter in anno, & non possint servare Sanctam Eucharistiam in interiori Monasterii parte.

Caput 11. quo subjiciuntur Religiosi, Parochi, Jurisdictioni Ordinarii extra tres casus cum Vicariis suis.

Caput 12. quo astringuntur Religiosi ad observandas Episcoporum Ordinationes circa Censuras & Festa.

Caput 13. subdit iudicio provisorio Episcopi contentiones de praesentia in funeribus, Processionibus, & aliis Conventibus Ecclesiasticis.

Caput 18. quo excommunicantur solo facto, qui cogunt virgines aut mulieres Religiosam vitam inire, exceptis illis, quae intemperantiam suam merita sunt intrudi in Conventibus.

Cap. 19. dat quinque annos ad reclamandum in casibus, in quibus Professio nulla est defectu libertatis aut aetatis aut novitatus, & praescribit quid haec de se sit agendum.

Papæ verba, nulla est magis germana via, ut ejus voluntas animo percipiatur. *Ad vitandum præterea perverſionem & confuſionem, quæ oriri poſſet ſi unicuique liceret, prout liberet, in Decreta Concilii Commentarios & Interpretationes ſuas edere; Apoſtolicâ authoritate inhibemus omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis, cujuſcumque ſint ordinis, conditionis, & gradûs, quàm Laicis, quocumque honore ac poteſtate præditis, Prælatiſ quidem ſub interditi ingreſſus Eccleſiæ, aliis verò ſub excommunicationis lætæ ſententiæ pænis, ne quiſ ſine authoritate noſtrâ, audeat ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, ullumve omninò interpretationis genus, ſuper Concilii Decretis, quocumque modo edere.*

Ex his verbis, hæc tantum, *prout liberet*, poſſunt favere diſtinctioni de quâ agitur; omne quod ſuper eſt illis adverſatur, ut oſtendetur modò quoad hæc verba. Reverâ videtur ex illis cognoſci, finem prohibitionis Papæ eſſe, ut occurreret malis, quæ poterat creare licentiâ effrænata explicandi Decreta juxta ſuam pertinaciam & arbitrium; ſed multum ab eſt, ut ille ſit ſenſus genuinus iſtorum verborum, quin potiùs cadunt in libertatem edendi opera ad interpretationem Concilii, ſimilia illis quæ jam acta fuerant in Concilia præcedentia Lateranenſia, Lugdunenſia, Viennenſia, quæ bene multi Doctores gloſſaverant aut interpretati fuerant, & notis explicaverant; undè orta fuerat incertitudo magna, de ſenſu aliquorum, eorumdem Decretorum, diverſitate interpretationum. Sermonis contextus, & quod præcedit, hæc explicationem probat, cum, poſt illa verba, Papa expreſſè prohibeat, ne ſiant interpretationes, commentaria, notæ, ſcholia, & aliud interpretationis genus, aliundè, qui ſimilia opera elucubraverant in Concilia præcedentia non ea ad libitum interpretati fuerant, ſed juxta omnem ſuam de jure notitiam. Hoc videtur per frequentes citationes factas in interpretationibus & commentariis. Motivum prohibitionis expoſitum ante hæc verba, *prout liberet* certos adhuc nos facit, non inſerta illa fuiſſe, ut damnaretur interpretatio arbitraria: nam nihil aliud eſt niſi, ut impediatur confuſio & obſcuritas veri ſenſus, quæ naſcuntur ex varietate interpretationum. Infertur ex his verbis, *perverſionem & confuſionem quæ oriri poſſet*. Interpretatio arbitraria non poteſt hæc mala creare, quia vulgò rejicitur; illæ vero, quæ in jure fundantur, habent ſæpè Sectatores majores aut minores, ſecundum famam Interpretum, & eorum doctrinam, qui eas evolvunt, & ideò poſſunt habere moleſtos exitus de quibus locutum fuit.

Adde quòd Leges non ſiant propter caſus raros & extraordinarios, ſed propter caſus communes & uſitatos; at verò, rarò ſuſcipiuntur opera de Conciliis, ut iſta interpretentur ad voluntatem. Reverentia, quæ ſolet haberi pro eo, quod emanat ex ipſorum authoritate, præcipuè cum ſunt Generalia, tali ſuſceptioni opponitur. Sana mens & amor famæ idem agunt.

Sed, cum id aliquando eveniret, non certè id perſonis authoritate & dignitate præſtantibus accideret. *quocumque honore ac poteſtate præditis*. Cum ab iis non averterentur per Prælaturam, ipſa ſola educatio averteret; è contra, inter perſonas hujusce dignitatis, ſæpenumero quosdam reperias, qui opera de Conciliis elucubrent, pro iſtorum Decretorum explicatione, juxta principia, Regulas & Conſtitutiones juris. Plura dicam, occurrunt ne perſonæ privatæ, quæ tempus ſuum collocent in ejuſmodi labore, ſive propenſione ſeu inclinatione in ſtudium juris, ſive amore boni publici, ſive propriis commodis?

Hiſ addendum, credibile ne eſt Papam voluiſſe punire in Laicis & aliis non Prælatiſ, excommunicatione majore ſolo facto, aut interdictione & ſuſpenſione in Prælatiſ culpam, in qua eſſet major ſulticia,

Tom. I.

quàm malignitas, ut interpretatio arbitraria Decretorum Concilii Generalis eſſet ne aliqua pœnam inter & culpam proportio?

Non poteſt objici quid ſimile, contra interpretationem Juris factam ſine licentiâ Sanctæ Sedis. Potuit vereri Papa, ne tam moleſtos haberet eventus, ut tantæ impendendæ ſeu adhibendæ eſſent Cenſuræ, ad illos pervertendos præveniendosque.

CAPUT V.

Difficultates propoſitæ in hæc verba Articuli 4. Ordinationis Bleſenſis, id omne ſub pœnis per Concilia latis, &c.

1. De quibusnam Conciliis agatur?
2. De quibus pœnis?
3. Qui fructus inde percipi poſſit quoad præxim?

Articulus 4. *Ordinationis Bleſenſis an. 1579.* multa ſtatuit de Matrimonio, & 1. Non celebrandum fore, niſi poſt tres promulgationes, 2. Neminem diſpendandum fore de primâ; & quantum ad alias duas, nullum ab iis futurum immunem, niſi poſtquam prima peracta fuerit, & quando erit aliqua cauſa urgens aut legitima, quæ hoc poſtulat, & præcipui & propinquieres parentes id requirent. 3. Hic articulus ſtatuit adhuc poſt Banna debite denunciata partes publicè connubio jungendas eſſe, 4. Et quatuor fore teſtes, qui poſſint teſtificari de forma, quæ ſervata fuerit, & Acta faciendâ eſſe. 5. Aliter matrimonium non fore validum. Hiſ ita ordinatis, addit Clauſulam, hic examinandam: *omnia ſub pœnis à Conciliis latis*. Expediſ ſcire, an articulus loquatur de Conciliis Provincialibus æque ac de Conciliis Generalibus; & an extendatur ad omnes pœnas præſcriptas à Conciliis, quibus hæc Clauſula convenire poteſt?

DIFFICULTAS I.

Inter Concilia, quæ pœnas ferunt in eos, qui agunt, quod prohibetur articulo citato, ſunt Particularia & Generalia; itaque cum omnia intelliguntur nomine *Conciliorum*, credi poteſt Articulum intelligi de Conciliis Particularibus, ut de Generalibus. Alia eſt ratio, nempe cum aliquid prohibetur ſub pœnis juris à Legislatore, qui patitur diverſas ſpecies juris in ſuo diſtrictu, inhibitionem accipi de jure ſcripto, & non ſcripto, particulari & communi, de particulari tanquam de jure communi, de jure non ſcripto, tanquam de jure ſcripto.

Concilia Generalia, quæ poſſunt citari Ordinatione Bleſenſi non ſunt alia à Concilio *Lateranenſi* ſub INNOCENTIO III. & Concilio Tridentino. Sola illa loquuntur de promulgationibus, aut aliis rebus expreſſis in hac Ordinatione, & pœnas ferunt in eos, qui eas negligunt. Clauſula, cujuſ eſt quæſtio, convenit tamen potiùs Concilio Tridentino, quàm Lateranenſi; nam loquitur de multis rebus ordinatis articulo citato, de quibus Concilium Lateranenſe nihil dicit. Hæc ſunt Diſpenſatio Bannorum, Teſtes, Regeſta. Ad hæc adde, quòd Ordinatio Bleſenſis videtur facta eſſe partim, ut convertantur Decreta Concilii Tridentini in Leges civiles.

Facile reperirentur multa Concilia Particularia alibi quàm in Gallia habita, quæ ſub pœnis, eadem prohibuerint quæ Ordinatio Bleſenſis; ſed non opere pretium eſſet eorum ibi mentionem facere: nam nullo modo apparet, Ordinationem voluiſſe loqui de Conciliis Particularibus extrâ Regnum celebratis. Reverâ, quiſ unquam dixit, Legislatorem vetantem aliquid

ſub

sub pœnis juris, de alio jure loqui, quàm de sui districtus jure? Quod si dicatur, jus statutum à Concilio Tridentino, non esse jus Regni Galliæ, & nihilominus nos insinuavisse, Concilium comprehendi in Clausula, quæ est in quæstione.

Respondetur 1. Magnum esse discrimen inter Concilia Particularia extrà Regnum congregata, & Concilia Generalia habita etiam in Regionibus externis; & consistit in eo, quòd Concilium non possit esse Generale, nisi Gallia particeps hujus fuerit; & sic jus constitutum à tali Concilio Generali, non esse jus alienigenum erga Galliam; jus autem statutum à Conciliis Particularibus aliarum Regionum, est tam æternum in Gallia, quàm illi, à quibus constituitur.

2. Si jus à Concilio Tridentino ordinatum, non accipiatur inter nos, non idèò sit, quòd respiciatur ut jus alienum, sed quia Jura Gallicana læsit Concilium, & magna ejus Decretorum pars nobis minime convenit. Quòd si præterea insinuavimus, Clausulam, quæ est in quæstione, posse concipi de Concilio Tridentino, idèò est, quia Articulus citatus eandem fermè rem statuatur, quam Concilium ordinat.

Quapropter, immorabimur solis Conciliis Particularibus Ecclesiæ Gallicanæ, & brevi, quæ habemus dicenda, expediuntur: Nam unum tantum invenimus, scilicet *Salmuriense*, habitum an. 1253. sub INNOCENTIO IV. Quod dicit hæc de re, est in *Cap. 27.* Pœna, quæ in eo ordinatur, pecuniaria est: relinquit Ordinario facultatem præfigendi summam. Qualitate pœnæ adducimur ad credendum, Concilium non esse ex iis, de quibus loquitur Articulus in quæstione: nam istud pœnæ genus tunc pertinebat ad solum Magistratum.

Cum Concilia Particularia certò caperentur in Clausula, de quâ agitur, quòd ordinant de pœna, non haberet locum, nisi ubi auctoritatem haberent, id est in ea solâ Provincia, in qua congregata sunt; nam non est probabile Ordinationem aliud voluisse, nisi, ut exigerentur pœnæ à Conciliis latæ, de quibus loquitur, & consequenter non protulisset auctoritate Conciliorum Particularium. Eandem ob causam affirmare non audemus Concilium Tridentinum contineri in Clausula, de qua agitur: nam videtur ad id oportere, ut Ordinatio voluisset ejus Decretis auctoritatem præbere & hæc ætate non benè ad id agendum propensi erant animi. Non etiam audemus excludere Concilium Tridentinum à Clausula, de qua agitur; quia Constitutio potuit nolle aliud spectare, nisi quòd pœna justa à Concilio præscriberetur.

Ex his omnibus, quæ exposuimus, sequitur, Concilium Lateranense solum videri certò comprehendi in Clausula, quæ est in quæstione.

D I F F I C U L T A S I I.

Hæc difficultas omninò pendet à primâ. Nam si Ordinatio loquatur de aliquibus Conciliis determinatis, oportet, ut mentionem etiam faciat de quibusdam pœnis determinatis. Sic, quandoquidem non est certum Ordinationem loqui de aliis Conciliis, quàm de Lateranensi, non certum est quoque illam de aliis pœnis loqui, quàm de illis, quæ feruntur ab hoc Concilio. Has inter pœnas, una determinata est; nempe, quòd Infantes nati è Matrimonio sine promulgationibus contracto, illegitimi sint, posito, quòd sit aliquod inter partes impedimentum quod ignoraverint. Hæc pœna exprimitur in Ordinatione verbis adhuc fortioribus: nam vult nullum Matrimonium esse, quamvis nullum inter partes sit impedimentum. Reverà defectui publicationum jungit defectum aliarum formalitatum. Sed nihilominus hæc pœna ex illis est, de quibus locutum est in Clausula, quæ est in quæstione. Altera pœna generalior est; nam respicit Matrimonium licitum, sicut Matrimonium prohibitum, sed non determinatur, & Episco-

pi est illam determinare: jubetur solum, ut proportionetur qualitati culpæ. Sed his qui taliter præsumpserint etiam in gradu concessio copulari, condigna pœnitentia injungatur. C. 3. de *Clandest. despons.* Pœna lata à Concilio Tridentino est etiam indeterminata, est ad voluntatem Episcopi, ea tamen lege, ut magna futura sit. Statuit illam tantum contra eos qui Matrimonio junguntur sine sufficienti testium numero. *Qui cum minore testium numero . . . hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit C. 1. de Refor. Matr.* Pœna nullitatis, quæ etiam fertur à Concilio Tridentino, solum fertur pro casu defectus præsentia Parochi, & duorum testium; est in Ordinatione, pro defectu testium sufficientium.

Sic supposito etiam, quòd Concilium Tridentinum sit ex illis de quibus Ordinatio loquitur, pœnæ, quas præcipit, in Clausula, quam retulimus, sunt indeterminatae, & relictae optioni propter genus, & non pro magnitudine, quæ debet culpæ adæquari.

Objici posset, nos frustra laboravisse, quia Constitutio ne de ullo quidem Concilio determinato loquitur, sed de Conciliis in genere, & sensum esse, quòd, qui facient, quod illa prohibet, pœnis Canonice sint subiecti: & hæc objectio aliquam vim haberet; nam si non esset Concilium, quod loqueretur expressè de his, quæ continentur in Ordinatione, & de punitione eorum, qui contra ibunt; sed cum Concilium Lateranense, & Tridentinum, prohibeant, quòd vetatur Constitutione, & illud vetent sub pœnis, locus est asserendi quæ diximus.

Addi posset, quòd, sicut Concilia citata nullam determinant pœnam, res sunt quasi si nullam præperent. Sed hæc objectio non magis valet; quàm præcedens; nam, si pœna non determinata, esset tanquam, non præcepta, frustra tot Leges five Civiles, five Ecclesiasticæ factis habuissent, præcipere pœnas, nec eas determinare. Oportet igitur, ut ii, qui has Leges considerunt, non crediderint, inutile esse pœnas statuere, & determinationem relinquere Ordinario. Et meritò illud crediderunt: nam his Legibus pii Judices inducuntur, ut puniant quasdam culpas, quas non punirent, nisi ad id per Leges tenerentur. Inserviunt etiam, ut reus fiat docilior, cum ipsi notum faciant, judicem non animadvertere in illum, cupiditate, sed munere.

Quas modo perpenniimus difficultates, illæ videntur solum esse speculationis, non sunt tamen inutiles pro praxi. Nam si ii, qui copulantur nec servant quòd præscribitur Articulo, de quo mentionem fecimus, debeant subire pœnas à Conciliis latas, sequitur ex eo, quòd in hoc casu, Laici possint ab Episcopis plesti: nam, præterquam quòd executio pœnarum à Canonibus præceptorum ad illos pertinet, Concilia Ordinatione citata illorum prudentia relinquunt determinationem illarum, quas statuunt.

S E C T I O X V.

OBSERVATIONES circa modum à Concilio Tridentino servatum in tractandis iis, quæ ad DOCTRINAM spectant.

Sunt quædam, quæ solum per *Decreta* exposuit. Hujus generis sunt 1. Quæ scienda sunt circa Verbum Dei scriptum & non scriptum, sive Scripturas Sacras & Traditiones Divinas *SESS. IV.* 2. Quæ scire tenemur circa Purgatorium, Invocationem, Venerationem & Reliquias Sanctorum, Sacrasque Imagines, nec non & Miracula *SESS. XXV.* 3. Circa Indulgentias & delectum ciborum: *continuat. illius Sessionis.* Alia exposuit per *Decreta* & per *Canones*, qui ab illis in hoc distinguuntur, quòd semper anathemate feriunt, qui contrarium dixerint, idque, ut erroneum hæreticum-

hæreticumque condemnant. Decreta Doctrinam enucleando probant, & probando enucleant. Ejusmodi sunt, quæ pertinent ad Peccatum Originale Sess. V. vel ad Justificationem Sess. VI. Vel ad Eucharistiam Sess. XIII. vel ad Sacramentum Pœnitentiæ, vel Extremæ Unctionis Sess. XIV. Vel ad Communionem sub utraque Specie & Parvulorum Sess. XXI. vel ad Missæ Sacrificium Sess. XXII. vel ad Sacramentum Ordinis Sess. XXIII. vel ad Sacramentum Matrimonii, Sess. XXIV.

Nonnulla exposuit simpliciter per *Canones*. Huc spectant quæ de Sacramentis in genere, quæque de Baptismo & de Confirmatione Sess. VII.

Et si Concilium sejungere soleat illa, quæ sunt Doctrinæ, ab iis, quæ sunt Disciplinæ, itaque statuere sub Titulo de *Reform.* attamen duo inferuit in *Cap. 1. de Ref. Matr.* Sess. XXIV. quæ ad Doctrinam pertinent; nempe, 1. Matrimonia clandestina fuisse rata, quamdiu Ecclesia illa rata esse voluit, ac irrita esse facta, quando illa decernere irrita necessarium judicavit. 2. Matrimonia à Filiis-familias sine consensu Parentum contracta, non esse irrita, nec pendere à voluntate Parentum, ea rata vel irrita facere, atque eos, qui circa alterutrum contrarium dixerint Anathemate damnat. Posterior Definitio exposita est in *Disquisitione Historica, de Doctrina Canonum circa consensum Parentum in Filiorum Matrimonia.*

Hoc autem ita factum, quia in duobus istis est aliquid Doctrinæ & aliquid Disciplinæ. Doctrinæ, in eo situm, quod Fides doceat Ecclesiam apponere posse impedimenta irritantia Matrimonium, atque inter illa clandestinitatem recenseri: Disciplina verò, cum pro diversitate temporum & locorum causa gravissimæ potestatis possint, ut Matrimonia clandestina irrita vel rata decernantur. Quod de hujusmodi impedimento dictum est, locum habet in impedimento provenienti ex defectu consensu Parentum cum ad Doctrinam pertineat, quod nec Jure Naturali, nec Jure Divino hic defectus irriter Matrimonium, sed tantum Jure Humano, sive Canonico, sive Civili, quodque variæ circumstantiæ temporum, vel locorum exigere valeant, ut hunc effectum operetur, vel non operetur; ad Disciplinam verò spectat, ut, pro varietate hujusmodi circumstantiarum, decernatur Matrimonium ratum, aut irritum, si à Filiis-familias contrahatur absque consensu Parentum.

Cæterum, quoad illa, quæ exponuntur partim per *Decreta*, partim per *Canones*, quidquid in istis continetur ad Fidem pertinere certum est; quia Concilium in *Canonibus* collegit quacumque voluit definire, ac pro inconvulsis haberi. Idem de aliis, quæ in *Canonibus* omittuntur, non asserendum, consentiunt Viri doctissimi: hinc, quæ in *Canonibus* clarè exprimuntur sine hæresi impugnari nequeunt; conditi enim sunt ad damnandas hæreses. Verùm hujusmodi discrimen inter utramque Doctrinam, nisi ad quædam obiter dicta & ad historiam spectantia restringatur, admittendum non videtur, utpote contrarium variis ejusdem Concilii locis, quæ eandem certitudinem tribuunt his, quæ *Canonibus* præmittuntur, ac illis, quæ in *Canonibus* continentur. Locorum ejus generis

Primus est in fine cap. 16. de Justificatione his verbis conceptus, *post hanc Catholicam de Justificatione Doctrinam, quam nisi quisque fideliter firmiterque receperit, justificari non poterit, placuit Sanctæ Synodo hos Canones subungere, ut omnes sciant, non solum, quod tenere & sequi, sed etiam quod vitare & fugere debeant.*

Secundus habetur in postremâ parte *cap. 8. de Eucharistia*, Sess. XIII. *quoniam autem non est satis veritatem dicere, nisi & detegantur & resellantur errores, placuit Sanctæ Synodo, hos Canones subungere, ut omnes jam agnita Doctrina Catholica intelligant, quæ ab illis caveri, vitarique debeant.*

Tertius locus legitur immediatè ante *Canones de Pœnitentiâ* Sess. XIV. sic se habet: *hec sunt quæ de*

Tom. I.

Pœnitentiæ & Extremæ Unctionis Sacramentis hæc Sancta Synodus profiteretur & docet, atque omnibus Christi Fidelibus credenda & tenenda proponit; sequentes autem Canones inviolabiliter servandos tradit & asserentes contrarium perpetuò damnat & anathematizat. His tribus locis patet, *Decreta* circa Doctrinam non differre à subjunctis *Canonibus* circa eandem, nisi in eo, quod illa tradant, quæ tenenda, recipienda, sequenda & credenda: hi verò detegunt, resellant, damnant, anathematizant errores contrarios.

De eodem constat ex *Prefatione Canonum de Sacrificio Missæ*, Sess. XXII. indeque desumere licet quartum locum: *Quia verò adversus veterem hanc in Sacrosancto Evangelio, Apostolorum Traditionibus Sanctorumque Patrum Doctrina fundatam fidem, hoc tempore multi disseminati sunt errores, multaque à multis docentur atque disputantur, Sacrosancta Synodus, post multos, gravesque his de rebus mature habitos tractatus, maximo Patrum consensu, quæ huic potissima fidei, sanæque Doctrinæ adversantur, damnare & à Sancta Ecclesia eliminare, per subiectos hos Canones, constituit.*

Hinc confirmantur quæ dicta sunt, quod *Decreta* circa Doctrinam parisi sint certitudinis, ac *Canones*, cum Fidem Ecclesiæ contineant, circa rem, de qua ibidem agitur, veluti & ipsi *Canones*. Præterea; ostendit quantâ curâ *Canones* conderentur, quantisque firmis fundamentis tam *Decreta*, quam *Canones* innitantur; cum autem *Canones* eliciantur ex *Decretis*, veluti *Conclusiones* ex principiis, consequens est, quod *Decretorum* Doctrina certa minus non esse debeat, quam Doctrina Canonum.

Quintus locus est in fine *cap. 4. Sess. XXIII. de Ordine*; hæc sunt, (inquit Concilium) *quæ generatim Sacre Synodo visum est Christi Fideles de Sacramento Ordinis docere. His autem contraria certis & propriis Canonibus in hunc, qui sequitur, modum damnare constituit, ut omnes adjuvante Christo Fidei Regulâ utentes, in tot errorum tenebris Catholicam Fidem facillimè agnoscere & tenere possint.* Hinc enim patet, *Canones Decretis* de Doctrina subjungi, ut errores ac hæreses à Fide Catholica fecernantur, nec alia in *Canonibus* inferi, quàm, quæ stabilitæ antea Fidei adversantur, quæque idcirco damnanda & anathematizanda.

Ultimus locus extat circa finem *Proemii* Sess. XXIV. *Doctrinæ de Sacramento Matrimonii.* Hic autem ab aliis paulò diversus est, quia in hoc *Proemio* tota hæc Doctrina non exponitur, sed præcipua tantum illius pars; nempe, quod Matrimonium factum sit Sacramentum in *Novâ Lege* addita per Christum gratia, quæ duò perficeret jure naturali instituta, nempe indissolubilitatem, & unitatem: plures verò ex erroribus damnatis in *Canonibus* subjunctis, non repugnant Doctrinæ prius expositæ; nempe, qui damnantur. 1. in *Can. 3.* quod soli Gradus Consanguinitatis & Affinitatis prohibiti in *Levitico* possint dirimere & ab Ecclesia adjici alii nequeant, qui illud dirimant. 2. Quod Ecclesia non potuerit constituere alia Impedimenta dirimentia, aut erravit in his constituendis *Can. 4. 3.* Quod solemnis professio Religiosa non dirimat Matrimonium ratum, *Can. 6.* Quod Ordo Sacer, & Votum solemnè non dirimant Matrimonium subsequens *Can. 9. 5.* Quod Virginitas non sit præferenda statui conjugali. 6. Quod prohibitio celebrationis Matrimonii certis temporibus sit tyrannica superfluitio. Hi enim errores non clarè inferuntur ex prædictâ Doctrinâ, cum ex illa tantum colligatur, Ecclesiam habere potestatem circa Matrimonium *Novæ Legis*, utpote Sacramentum illius *Legis* non autem, quæ quantaque sit hæc potestas.

Hic autem locus sic se habet: *Quorum temeritati Sancta & Universalis Synodus cupiens occurrere, insigniores prædictorum Schismaticorum hæreses & errores, ne plures ad se trahat perniciofa eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipsos Hæreticos, eorumque errores decernens anathematizatos.*

Q 2

Verum

Verùm hæc differentia inter hunc locum & anteriores non impedit, quominus probet doctrinam extra Canones contentam, non minus certam esse, quam quæ in Canonibus ex illâ clarè deducta, cum ista aliud non sit, quam consequitio illius.

TITULUS XXI.

AXIOMATA GENERALIA circa Concilium Tridentinum è Fagnano excerpta, cum necessariis, sive ad illorum confirmationem, sive ad confutationem Observationibus.

I.

Quod sit contra decreta hujus Concilii nullum non est, nisi cum nullitatis pœna Decreto adjecta est. Juxta hæc regulam exponendum est Decretum irritans confirmationi junctum (quippe Diploma confirmatorium annullat actus his Decretis contrarios) ita, ut non cadat nisi in actus nominatim à Concilio irritatos, cap. 8. de Constit. n. 27. usque ad finem, ubi variis exemplis demonstrat curam, quâ Concilium Decretis quibusdam nullitatis pœnam apposuit, secus verò in cæteris; undè meritò concludit, Concilium sic declarasse, se eos duntaxat annullare velle, quos nominatim sub pœna nullitatis complexum est: Quoad Bullam confirmationis; jure observat, eam Decretorum naturam non mutare, sed qualia ea reperit, talia conservare, generali nullitatis pœnâ adjectâ duntaxat in actus, quibus Decretorum executio impediri posset.

I I.

Pontifex Decretis Concilii non subjicitur, tum etiam cum id prohibet Concilium, quod facere solebat Pontifex, vel aliquid præcipit circa id, quod non fit nisi per autoritatem Sedis ejus, ratione reservationis, quæ ipsi facta est, velut Accessum aut Regressum ad Beneficia, dispensationes circa Matrimonium, dispensationes ab irregularitate, Exemptiones, Mandata Apostolica, Coadjutorias cum futura successione &c. quippe Synodus his in Decretis, suggerit tantum Pontifici, æquum aut congruum esse, ut faciat, aut secus. Ad hoc probandum laudat Autor in cap. 49. de Elect. n. 27. quædam capita in quibus Concilium circa eos Casus utitur his verbis, *Confidit Sancta Synodus. Cap. 21. Sess. XXV. de Regular. vel his, optat Sancta Synodus cap. 17. Sess. XXIV. aliave similia, nec attendit, quòd, si duo vel tria sint loca, in quibus his temperamentis utitur Synodus, sunt triginta in quibus præceptum vel prohibitio expressa sunt. Talia sunt, præ cæteris, ea in quibus omni privilegio disertè derogat; ea enim tam de futuris, quam de præsentibus intelliguntur; ea in quibus dispensationes absque Causâ legitimâ interdicit; ea in quibus præcipit, eas gratis concedi; ea in quibus Ordinariorum autoritatem restituit, sive adversus Reservationes, sive adversus Exemptiones; ea in quibus Commendas prohibet; ea in quibus prohibet dispensationem ab homicidio voluntario & præmeditato; ea in quibus Indulgentiarum & Censurarum pravos usus damnat: videantur cap. 2. & 11. Sess. VII. cap. 7. 8. 10. Sess. XIV. cap. 5. Sess. XXII. cap. 12. 15. Sess. XXIII. cap. 5. Sess. XXIV. de reform. matr. cap. 6. 9. 10. Sess. XXIV. de ref. c. 8. 9. 11. Sess. XXV. de Regular. cap. 3. 7. 18. Sess. XXV. de reform.*

Idem Autor haud etiam intellexit id, quod nihilominus videtur manifestum cap. 21. Sess. XXV. de Regular. ubi Concilium verbum *confidit*, adhibet, jubere, ut ii, qui à Pontifice impetrarant in Commendam Abbatias, Capita Ordinum, vel eorum filias, habitum Religionis intra sex menses assumerent vel renuntiarent, secus eorum Beneficium vacaret; quod perspicuam continet prohibitionem ea deinceps in Commendam concedendi.

Percipere etiam potuisset, quòd Synodus non valens ob temporum perversitatem aut corruptelam, sub regulâ restituere omnia Beneficia Regularia in Commen-

dam data, coacta fuit curam hanc Pontifici credere, & ab ejus prudentiâ ac pietate medicinam hujus mali jam inveterati expectare, ipsique suggerere ut in Beneficiis Conventualibus sub Commenda actû positis, constitutos provideret Superiores Religiosos Professos, qui suo cæteros exemplo informare possint, & vacatura conferret tantum Regularibus virtute & sanctimonia probatâ commendatis.

Jam verò animadvertere potuisses in Cap. 17. Sess. XXIV. de reform. ubi Concilium verbo, *optat*, utitur Pontificem alloquendo, Concilium ibi pluralitatem Beneficiorum sive in Titulum, sive in Commendam, etiam Cardinalibus expressè prohibere, cum unum ad honestam sustentationem sufficit; Clericisque in eo casu constitutis præcipere, ut unum eligerent, cæterisque sex intra menses renuntiarent; irritare Uniones ad vitam, quibus eludebatur intentio Canonum, qui plura Beneficia possidere prohibent; hisque dispositionibus auferre Pontifici potestatem eidem personæ plures Episcopatus, aut plures Parochias, vel Episcopatum cum Parochiâ concedendi, & facultatem faciendi Uniones ad vitam, quibus tum juribus ex ætate fruebatur.

Votum sive optatum Synodi circa eos versatur, qui è pluribus Beneficiis incompatibilibus, quorum neutrum ad eorum sustentationem sufficit, cæteris resignatis, unum servaverint, ut eorum egestati viâ, quam aptiorem duxerit, provideat consulat. ve Pontifex.

I I I.

Concilium Tridentinum Conciliis anterioribus etiam Generalibus contrarias Constitutiones condens, iis derogare non solet clausulâ speciali; idem est mos ejus circa privilegia in Corpore Juris contenta, quæ idcirco Juris communis sunt pars, contra quæ statuit sine derogatione expressâ. v. Commentarium Fagnani in cap. nonnulli 28. de Rescriptis n. 42. & seq. ubi multa exempla utriusque facti colligit, ut respondeat ad hunc Textum, & ad cap. 3. de Capell. Monach. quæ docent Rescripta Pontificum, sive gratiæ, sive justitiæ, quæ Conciliorum Generalium dispositioni adversantur, pro nullis habenda esse, nisi illis nominatim derogaverint. Autoris ad hanc preciosam contrarietatem responsio est vel esse debet, quòd Religio Pontificum decipi possit, eos ad faciendam Rescripta inducendo, quæ Conciliorum Generalium dispositioni adversentur: occupationum illorum moles, partium enixa, molestæque supplicationes, assidua sollicitationes, eos huic periculo objiciunt; fieri potest; ut defessi non attendant ad hanc contrarietatem. Concilia autem Generalia his incommodis non subjacent; suas cum maturâ deliberatione Constitutiones condunt, & plenâ judicii libertate; contrarietas cum Constitutionibus præcedentibus non percipi nequit à magna peritorum virorum copiâ; itaque voluntaria semper ea est, atque rationi congrua, necessitas vel publica Ecclesiæ utilitas, Leges anteriores ab eis immutari, post alterutrius perfectam cognitionem postulant; contrarietas sola Concilii voluntatem probat, non autem sufficit ad certos nos de Pontificis voluntate faciendos. Rationes allatæ discrimen hoc instituerunt.

Quod de Conciliorum Generalium Decretis Conciliorum anteriorum dispositioni contrariis dictum est, ad Pontificias Constitutiones extendi debet Juri Communi adversantes; quod tam ex illorum Conciliorum Definitionibus, quam ex illorum Decretorum Decretalibus coalescit. Illæ huic derogant etiam sine mentione expressâ. Cap. 1. de Constit. in 6. quoniam ut ibi ait BONIFACIUS VIII. *jura omnia in scriinio pectoris sui censetur habere Romanus Pontifex.*

I V.

Concilium Tridentinum, quamvis præcedentibus Conciliis Generalibus non minus sit venerandum eadem non gaudet prerogativâ, quâ fruebantur illa, quoad nullitatem Rescriptorum Pontificiorum ipsis con-